GALÉRIA PŘEMYSL STRAKA

Virtuálny sprievodca výberom z tvorby Přemysla Straku

OBRAZY · KRESBY · SKICÁRE · GRAFICKÁ TVORBA

Přemysl Straka

25. júna 1926, Terezín – 1. januára 2003, Litoměřice

Virtuálny sprievodca výberom z tvorby Přemysla Straku

Obrazy, kresby, skicáre a grafická tvorba

Pripravila Galéria Přemysl Straka
S využitím dobových textov Jiřího Dolejša a Jana Škváru

Obsah

Pozerať sa zblízka 5

Přemysl Straka 1926 až 2003 7

Obzretie za maliarskou tvorbou Přemysla Straku 9

Tváre a blízkosť 14

Na zábradlí 28

Torzá, abstrakcie a koláže 45

Terezín a pamäť miesta 103

Litoměřice a okolie 125

Príroda zblízka a horizonty 145

Zátišie 180

Cesty 201

Libor Pešek 218

Skicár ako dielňa 221

Obraz a písmo 234

Mozaika pre priečelie 244

List prezidentovi 246

Výstavný život 252

Skupina Objekt 272

Zastúpenie v zbierkach 286

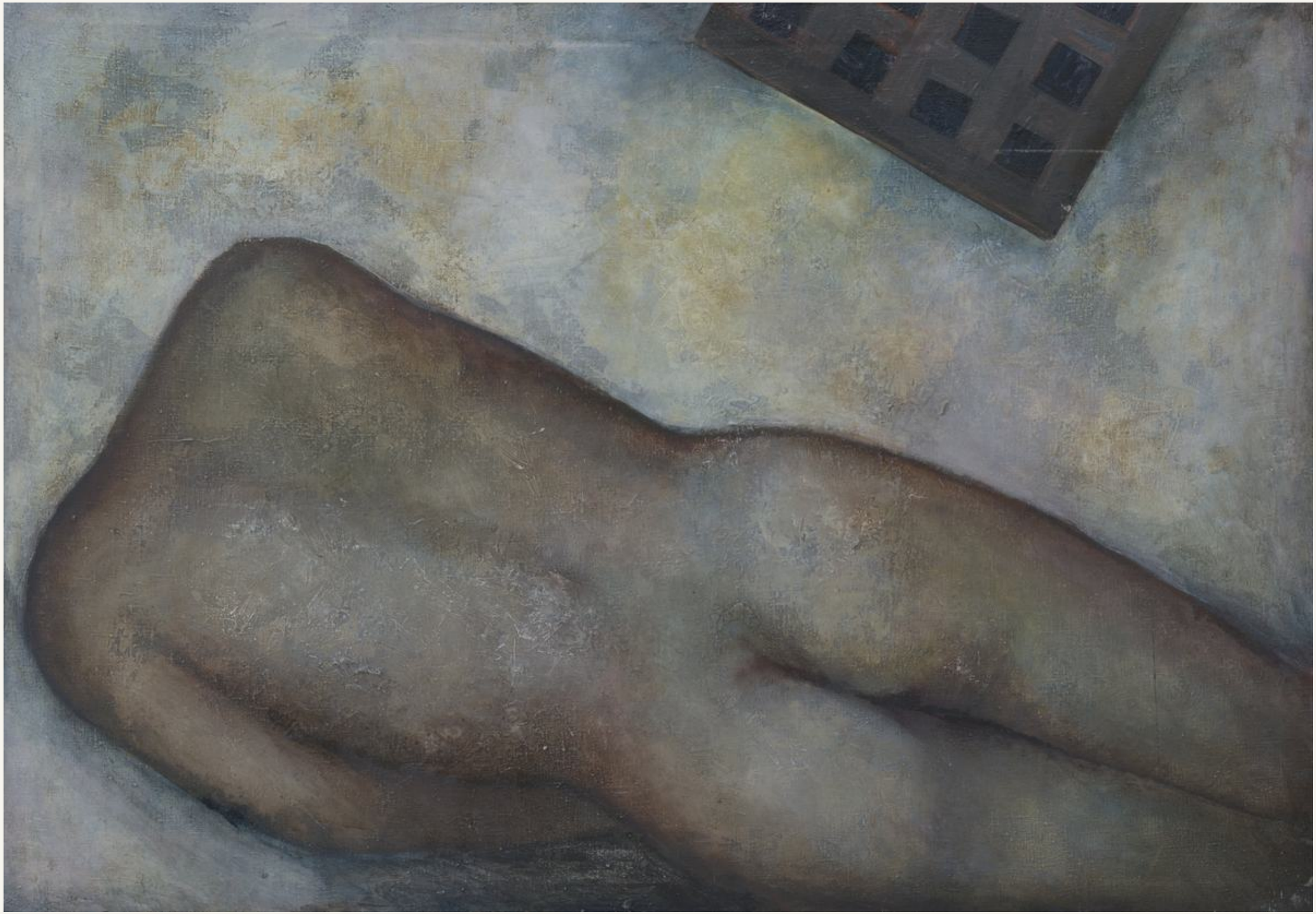
Register reprodukcií 308

Pozerať sa zblízka

Tento sprievodca pozýva na pomalé prechádzanie obrazmi Přemysla Straku. Od ľudskej tváre a gesta vedie k torzu, od členitej obrazovej hmoty k uliciam a otvorenej krajine. Maľby sprevádzajú kresby, skicáre a grafické návrhy. Popri známom námete sa tak môže objaviť nečakaná príbuznosť: podobný rytmus čiar, rovnaké napätie medzi dvoma farbami alebo svetlo, ktoré premení obyčajný predmet.

Veľké reprodukcie dávajú priestor samotným dielam. Menšie pracovné listy približujú chvíle hľadania, rýchle záznamy aj trpezlivé pozorovanie. Zachované tlačoviny a vlastný list otvárajú ďalšiu stránku maliarovho sveta. Sprievodcom možno postupovať od začiatku, ale aj sa vracať, zastaviť pri jedinej dvojici obrazov a sledovať, čo medzi nimi zostáva spoločné.

Obzretie Jiřího Dolejša sprevádza túto cestu dobovým pohľadom na Strakovu tvorbu. Jeho úplný text z roku 1988 a úryvky z rokov 1980 a 1991 dopĺňajú vybrané pasáže Jana Škváru. Kapitoly okolo nich ponechávajú dostatok miesta vlastnému stretnutiu s obrazmi: ich tichu, farebnosti aj premenlivej blízkosti človeka a prírody.

Torzo mužského tela. nedatované. olej na plátne, 100 × 140 cm. [D639]

Přemysl Straka 1926 až 2003

Přemysl Straka sa narodil 25. júna 1926 v Terezíne a zomrel 1. januára 2003 v Litoměřiciach. Bol maliarom, grafikom a typografom. Litoměřice sa stali jeho domovom a spolu s Terezínom a krajinou Českého středohoří jedným z hlavných miest jeho tvorby.

Samostatnú tvorbu spájal so súkromným štúdiom v Mníchove, Ríme a Jeruzaleme. V Prahe konzultoval svoju prácu s Janom Zrzavým. Ako autodidakt si postupne vytváral osobitý maliarsky jazyk a popri voľnej tvorbe sa venoval úžitkovej grafike.

Obrazy umožňujú sledovať široký oblúk jeho vývoja. Portréty, figúry a zátišia postupne dopĺňajú torzá, mestské štruktúry a abstraktné kompozície. Neskôr naberá na význame krajina: najprv jej rozľahlý priestor, potom aj blízky detail trávy, kvetov, stromov a vodných hladín. Popri maľbe vznikajú kresby, grafické listy a návrhy tlačovín.

V severočeskom výtvarnom prostredí patril k ranému okruhu skupiny Objekt a sám sa označoval za jej spoluzakladateľa. Spoločné aj samostatné výstavy sprevádzali jeho prácu od začiatku šesťdesiatych rokov. Tento sprievodca sleduje jednotlivé polohy tvorby prostredníctvom obrazov a zachovaných dokumentov.

Bez názvu. Nedatované. olej na plátne, 95 × 145 cm. [D640]

Obzretie za maliarskou tvorbou Přemysla Straku

Jiří Dolejš / 1988

Výstavy Přemysla Straku, ktoré sa konali v roku 1986 a o pol roka neskôr vo výstavných sieňach ústeckého a teplického Díla, boli neobyčajne zaujímavým pohľadom do tvorivej dielne litoměřického autora a podnietili hlbšie zamyslenie nad zložitou vývojovou krivkou vyznačujúcou povahu umeleckého zápasu Přemysla Straku.

Ukázali, že vývojové premeny sa nediali vždy plynulo a bez dramatických premien. Umelec na svojej púti neraz dosiahol istoty, ktoré by inému často vystačili na celoživotný program. Straka sa tieto istoty nebál opustiť, pretože chcel vyskúšať svoje sily v rôznych tematických oblastiach.

Na začiatku svojho úsilia, ešte skôr než sa stal členom tvorivej skupiny OBJEKT, prichádzal s figuratívne orientovanou tvorbou, v ktorej sa zrkadlili jeho detské zážitky a spomienky na prostredie predvojnového aj vojnového Terezína. V polovici šesťdesiatych rokov vznikal obrazový cyklus, v ktorom Straka, vtedy už člen OBJEKTU, reagoval s osobitnou senzibilitou na krízové situácie, do ktorých sa dostávalo ľudstvo. Vznikol cyklus TORZ a FIGÚR, v ktorom bola ľudská postava poňatá ako metaforické stvárnenie zložitej situácie človeka 20. storočia. Hlboký ľudský obsah, charakteristický už pre predchádzajúce vrcholné diela (napr. pre Lidické ženy v Terezíne), bol umocňovaný zložito vrstvenou štrukturálnou výstavbou obrazovej plochy. Základný dojem, ktorým jeho cyklus pôsobil, bolo možné charakterizovať ako maliarske potvrdenie — obrana ľudskej dôstojnosti. Zrejme nie náhodou vyvolávali čiastkové motívy jednotlivých obrazov asociácie na vtedajšie udalosti v Biafre, Bangladéši a

Vietname.

Na sklonku šesťdesiatych a začiatku sedemdesiatych rokov došlo k tematickému aj žánrovému obratu. Přemysl Straka vtedy presunul ťažisko svojho záujmu od figuratívnych motívov ku krajine. Začal maľovať dôverne známu krajinu Litoměřicka a Českého středohoří s dôrazom na reflexívny prístup. Jeho maľba krajiny prešla odvtedy rôznymi premenami, ale v žiadnej z týchto premien sa Straka neuspokojoval s obyčajným opisom krajiny.

Jeho obrazy boli vždy zamyslením nad krajinou. Termín reflexívna meditácia, ktorým sa kritika snažila vystihnúť osobitnú povahu jeho maľby, nie je ani dnes bez oprávnenia a rozhodne o jeho prístupe ku krajine hovorí viac než zaraďovanie najrôznejších prúdov a prístupov pod nálepku expresívneho realizmu. V Strakovom prístupe ide v podstate o maľbu krajiny ako ozvučnice umelcovho vnútra. Do obrazu krajiny prenáša maliar výsledok svojho premýšľania, prežívania, svojich potešení aj tiesní. Príroda je v jeho poňatí podnetom, ale bytie obrazu, jeho skladba, výrazové prostriedky vychádzajú z umelcovho vnútra.

V tomto zmysle Straka vychádza z prírody a krajiny, ale prekonáva, ako to kedysi vyjadril F. X. Šalda, v procese maľby jej vonkajšiu javovosť, aby ju pretvoril do novej umeleckej syntézy.

V posledných rokoch došlo v Strakovej maľbe k ďalším posunom. Zatiaľ čo v sedemdesiatych rokoch prevládali panoramatické pohľady na krajinu, ktoré Strakovi umožňovali vystihovať jej špecifické znaky, nekonečnú premenlivosť panorám Středohoří aj zmeny, ktoré do krajiny vniesol nástup priemyselnej civilizácie, v poslednom desaťročí a najmä v posledných piatich rokoch dochádza v umelcovom diele k procesu, ktorý možno charakterizovať ako primknutie

sa k prírode.

Toto tesnejšie primknutie možno pozorovať v najzákladnejších zložkách maliarskej výstavby obrazu.

Prejavuje sa v samotnom motíve, ktorý je teraz užším výsekom krajiny, v ktorom možno sledovať prírodné dianie s oveľa väčšou bezprostrednosťou. Straka dokonca zmenil pomer medzi plochou venovanou zemi, prírode a plochou venovanou oblohe. Tej ponecháva v nových obrazoch len úzky pruh pri hornom okraji plátna, aby mohol venovať pozornosť najjednoduchším skutočnostiam — trávam, kameňom, kvetom, kríkom, pramienkom vody, jej zrkadleniu. Zmenené ohnisko pohľadu umožnilo Strakovi novým spôsobom uplatňovať materiálové kvality samotných pást. Umelec teraz citlivo vyhľadáva miesta optických dominánt a farebných kontrapunktov a s vedomým úsilím uplatňuje emocionálne kvality farebných pást.

Práve toto intenzívnejšie uplatňovanie mágie farebných pást sa podieľa na hlbšom lyrickom a emocionálnom vyznení jeho obrazov. Pritom Straka neprestal mať záujem o odhaľovanie špecifických znakov určitej krajiny. Jeho juhočeské motívy sú napr. ľahko odlíšiteľné od severočeských motívov, hoci v mnohých prípadoch ide o obdobné motívy.

K ďalšej sympatickej premene došlo v cykle Strakových pastelov. Prejavuje sa v nich nová jednota kresby a farby. To sa priaznivo premietlo najmä do spôsobu, akým autor stvárňuje prvý plán svojich obrazov. Ten teraz pôsobí spontánnejšie a sviežosť rukopisnej traktácie priaznivo ovplyvňuje výsledný dojem z pastelov.

Obzretie za maliarskou tvorbou Přemysla Straku / pokračovanie

Ak sme uviedli, že v cykle Torz z polovice šesťdesiatych rokov došlo k prvej umeleckej syntéze, dnes môžeme hovoriť o novej syntéze, ktorá je výsledkom umelcovho ľudského aj umeleckého dozretia. Nad mnohými obrazmi tohto záverečného obdobia možno dokonca konštatovať, že sa v nich litoměřickému maliarovi podarilo realizovať svoje dosiaľ nevyužívané maliarske možnosti. Medzi také diela patrí nepochybne jeho Sútok, v ktorom mágia farebných pást úplne pohltila kresbovú konštrukciu obrazu. Rovnako pôsobivé je aj Leto a Rozkvitnutá lúka. Je možno prekvapujúce, že sa dokázal maliarsky obrodiť pri motívoch, ktoré sa môžu zdať najjednoduchšie.

Strakovi však tento príklon k srdcu prírody a krajiny umožnil využiť možnosti a rezervy jeho talentu, ktoré boli dlho skryté. Preto sa aj tento návrat k základným skutočnostiam prírodného diania javí ako doklad umeleckého vyzretia.

Sympatické premeny, ktoré sme vysledovali v Strakovej tvorbe posledných rokov, spolu s umelcovou pracovitosťou a cieľavedomosťou dávajú nádej, že sa môžeme dočkať ďalších maliarskych prekvapení.

Jiří Dolejš, Kulturní listy litoměřického okresu, 1988, s. 34–36.

Prístav. nedatované. olej na plátne, 85 × 125 cm. [D642]

Tváre a blízkosť

Portrét sa začína stretnutím dvoch pohľadov. Niekedy je priame a otvorené, inokedy sa tvár odvracia alebo takmer mizne v tieni. Vzdialenosť medzi maliarom a portrétovaným človekom sa pritom mení: od pozorného sledovania čŕt až k voľnejšej maľbe, v ktorej podobu nesú predovšetkým farba a gesto.

Autoportréty, rodinné tváre a postavy zachytené pri obyčajnej činnosti vytvárajú priestor blízkosti. Sústredenie pri každodennom úkone môže byť rovnako výrečné ako slávnostná póza. Tvár pritom zostáva súčasťou celého obrazu: tón pozadia, poloha rúk alebo nepatrný sklon hlavy dokážu premeniť jeho náladu.

Popri maľbách stoja kresby a príbuzné spracovania toho istého motívu. Ich susedstvo umožňuje sledovať cestu od čiary k farebnej ploche bez toho, aby sme museli určovať, ktorá podoba predchádzala druhej. V závere sa jednotlivé tváre pripájajú ku skupine cestujúcich. Blízkosť tu vzniká zo spoločného priestoru a tichého rytmu opakovaných siluet.

Autoportrét 1. 1951 alebo 1958 neisté. olej na plátne, 70 × 60,5 cm. [D47]

Autoportrét 2. 1954. olej na plátne, 60 × 50,5 cm. [D50]

Portrét otca. 1951. technika neurčená na plátne, 34,5 × 25 cm. [D59]

Rodičia. 1951. olej na plátne, 71 × 59 cm. [D102]

Portrét ženy Nada. 1957. olej na plátne, 40 × 40 cm. [D51]

Ženy Nadia a svokra. 1960. kresba pastel, 58 × 39 cm. [D293]

Pamäť a štúdie tváre

Pamäť. 1975. olej na plátne, 86 × 75 cm. [D643]

Štúdia ženy / Pamäť. Nedatované. Čierne pero na papieri, 19 × 14 cm. [D449]

Popri maľbe Pamäť stojí detail portrétnej štúdie vedenej v archíve pod rovnakým motívom. Podľa spomienky zaznamenanej v galerijnej evidencii bola predlohou štúdie Nadina matka, Strakova svokra.

Návrat. nedatované. tuš na papieri, 30 × 50 cm. [D155]

Žena v kuchyni

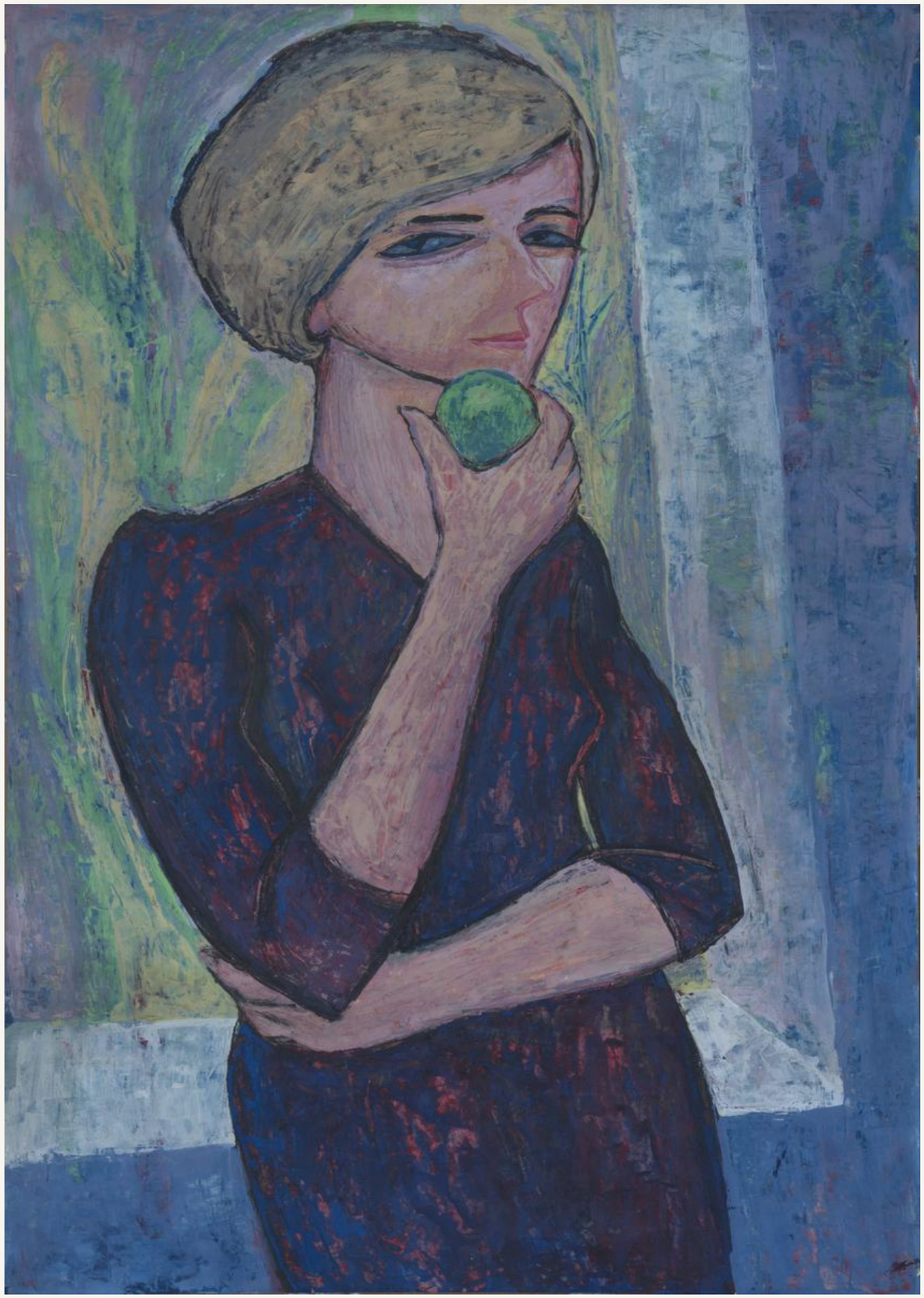

Žena v kuchyni. 1950–1959 (odhad). olej na plátne, 70 × 60 cm. [D46]

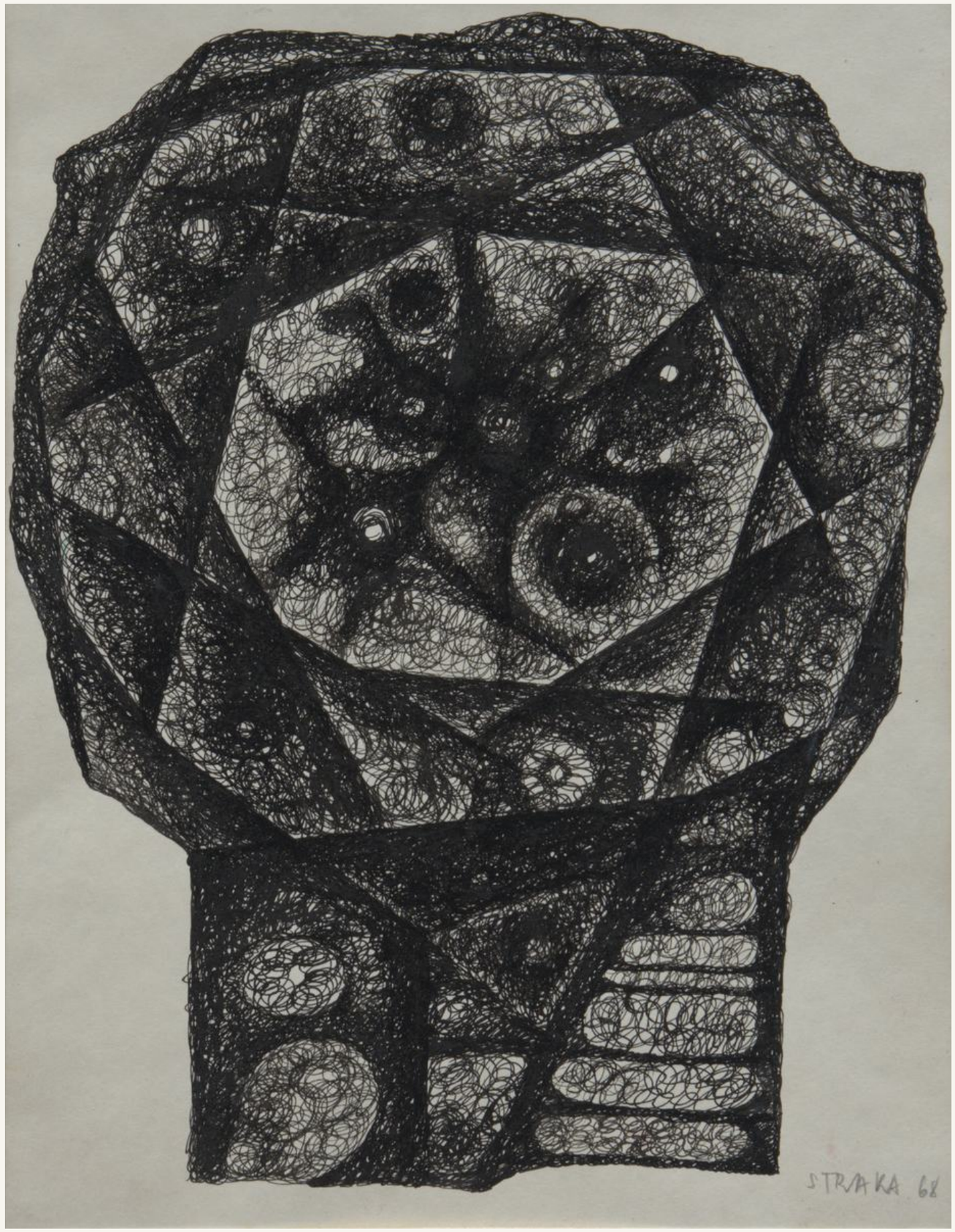

Žena v kuchyni. 1958. tempera alebo tuš (technika nejasná), 58,5 × 41 cm. [D292]

Dve podoby toho istého motívu. Vzťah štúdie a výslednej maľby nie je doložený.

Žena s jablkom Naďa. nedatované. tempera kartón, 88 × 62 cm. [D615]

Hlava. 1968. tuš na papieri, 28 × 20 cm. [D192]

Autobusom. 1957. tempera na papieri, 40 × 52 cm. [D125]

Na koňoch. 1957. tempera na papieri, 52 × 40 cm. [D126]

Na zábradlí

Javisko môže vzniknúť z niekoľkých čiar. Pretiahnutá postava sa nakloní, ruky roztvoria priestor a drobný predmet sa stane partnerom pohybu. V týchto listoch má telo ľahkosť aj neistotu rovnováhy. Farba mu dáva ďalší hlas: modrá, zelená, žltá a červená premieňajú ticho pantomímy na živý obrazový rytmus.

Divadlo Na zábradlí začalo svoju činnosť v decembri 1958 a na jar nasledujúceho roka tu vznikol pantomimický súbor Ladislava Fialku. V tom istom roku založili Jiří Suchý a Jiří Šlitr samostatné divadlo Semafor, nazvané podľa siedmich malých foriem. Malé pražské scény vtedy otvárali priestor piesni, poézii, humoru aj rozprávaniu bez slov.

Strakove listy spojené s Na zábradlím a rokom 1961 zachytávajú práve túto schopnosť gesta rozohrať celý príbeh. Postavy sa stretávajú, rozchádzajú a skladajú do takmer abstraktných obrazcov. Ďalšie divadelné motívy rozširujú kapitolu o rôzne podoby javiskového sveta. Pohľad môže sledovať jednotlivú figúru aj voľné miesto okolo nej, ktoré dáva pohybu pokračovanie.

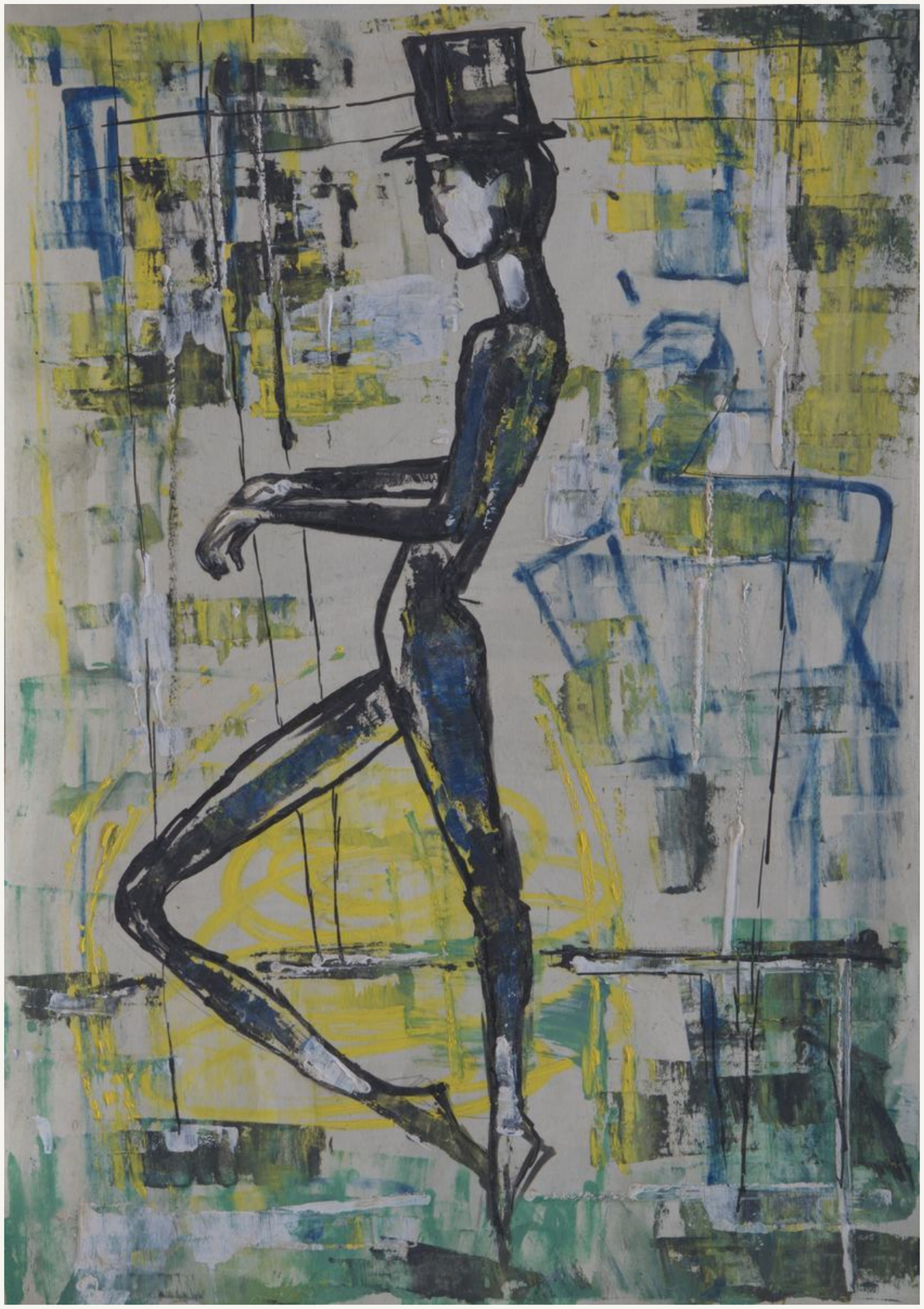
Zábradlí 61 Číslo 24. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D224]

Zábradlí 61 č. 28 / Mím. 1961. Rozmery podľa evidencie 42 × 60 cm. [D228]

Zábradlí 61 Číslo 5. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D205]

Zábradlí 61 Číslo 25. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D225]

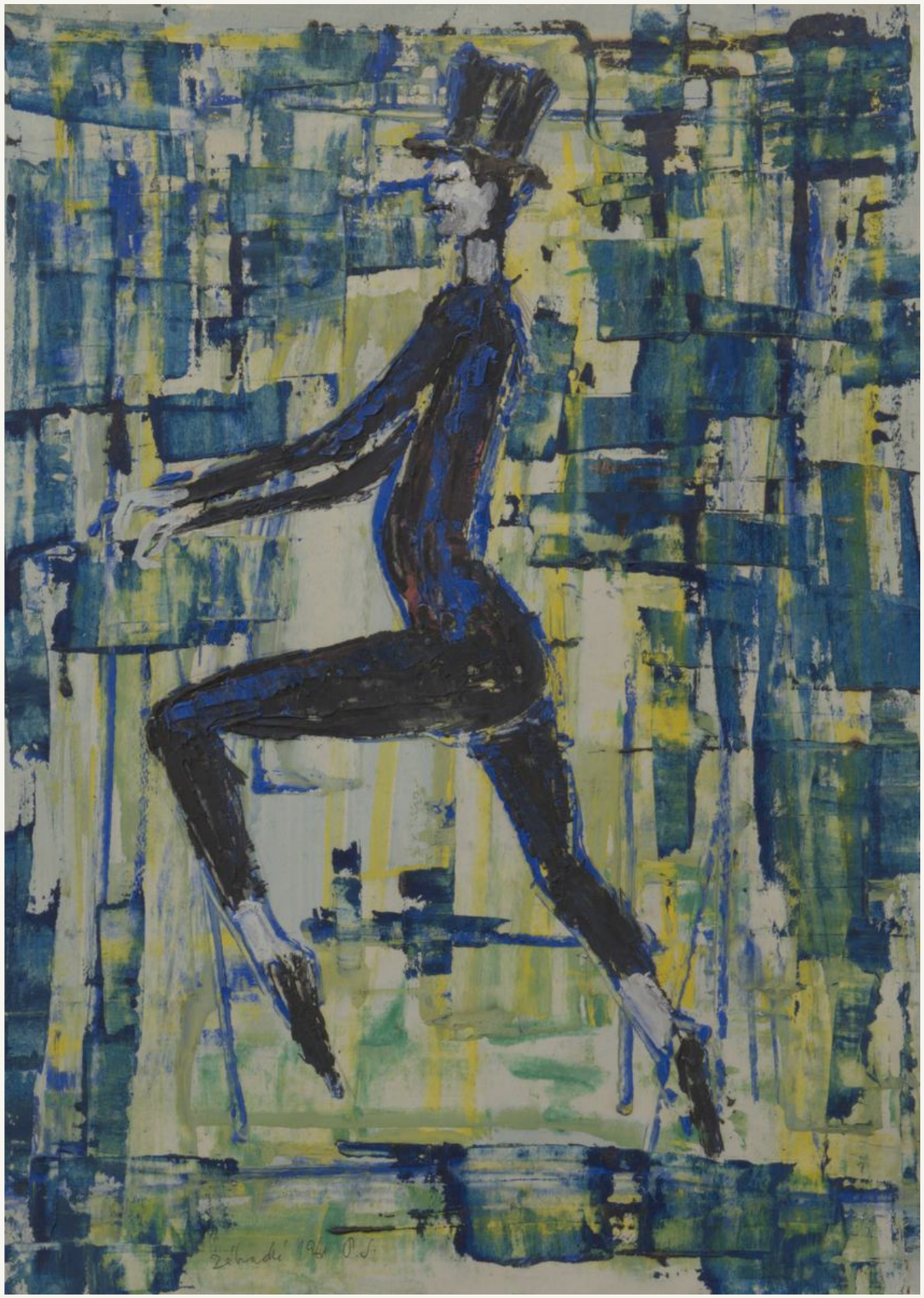
Zábradlí 61 Číslo 22. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D222]

Zábradlí 61 Číslo 21. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D221]

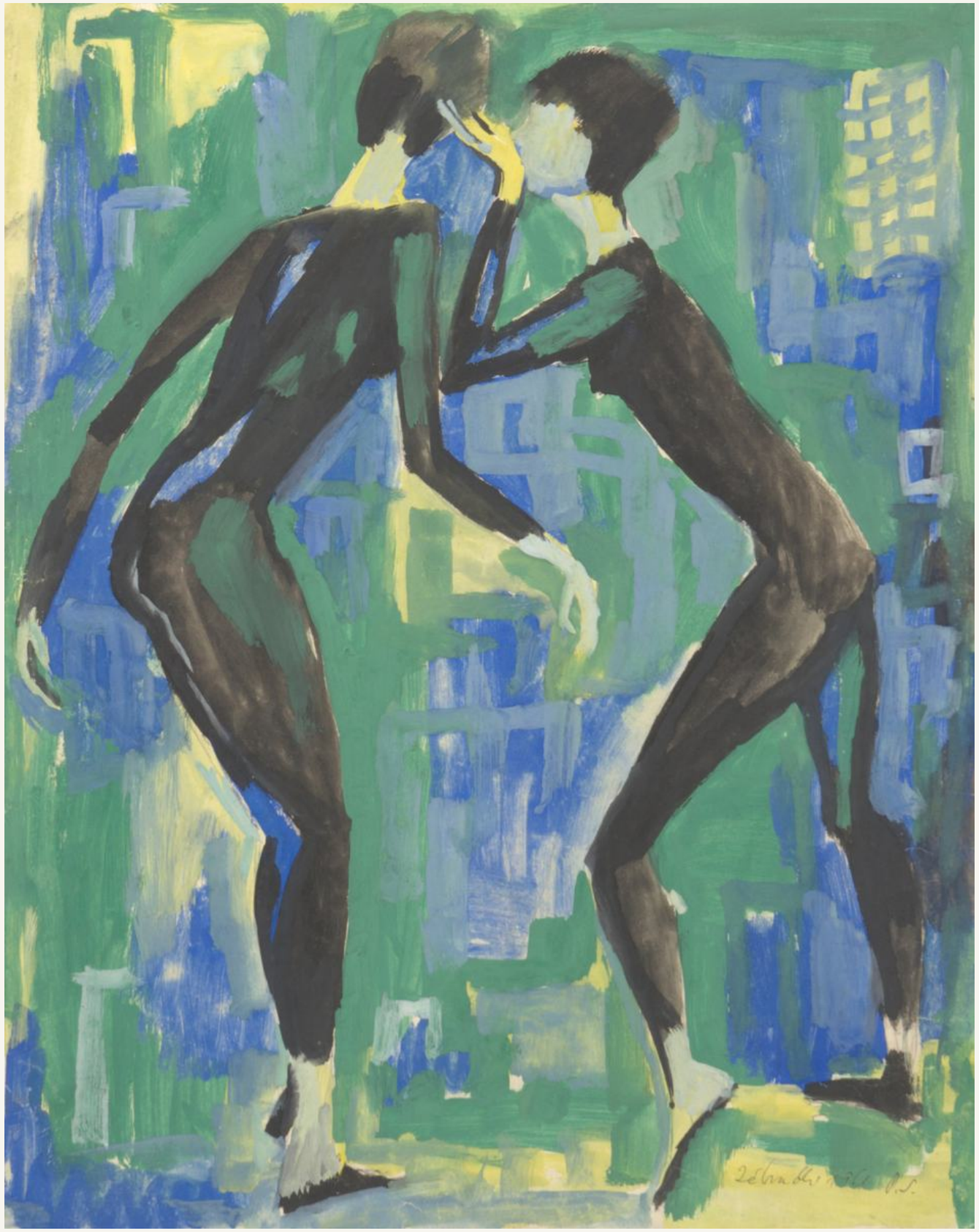
Zábradlí 61. 1961. akvarel, 47,5 × 33,5 cm. [D234]

Zábradlí 61. 1961. akvarel, 37,5 × 34 cm. [D334]

Pantomíma. 1961. akvarel, 47,5 × 34 cm. [D235]

Pantomíma. 1961. akvarel, 48 × 39 cm. [D236]

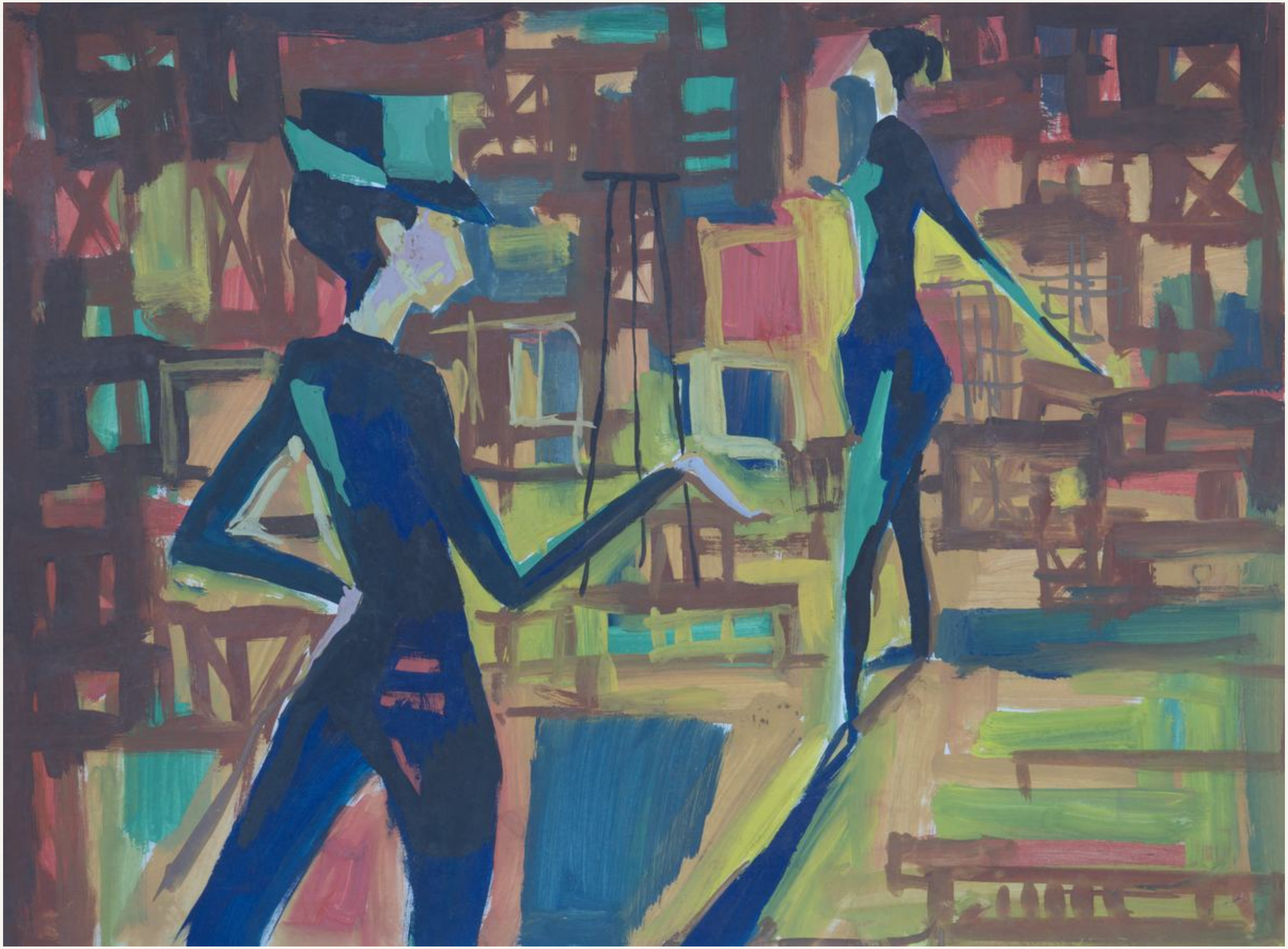
Pantomíma štyroch. nedatované. tuš tempera kartón, 53 × 38 cm. [D538]

Pantomíma. Nedatované. Tempera na kartóne, 62 × 44 cm. [D498]

Divadelníčka / tanečnica. Nedatované. Tempera na kartóne, 62 × 44 cm. [D499]

V divadle. Nedatované. Tempera na kartóne, 38 × 51 cm. [D543]

Pantomíma tri postavy. nedatované. pastel na kartóne, 45 × 62 cm. [D507]

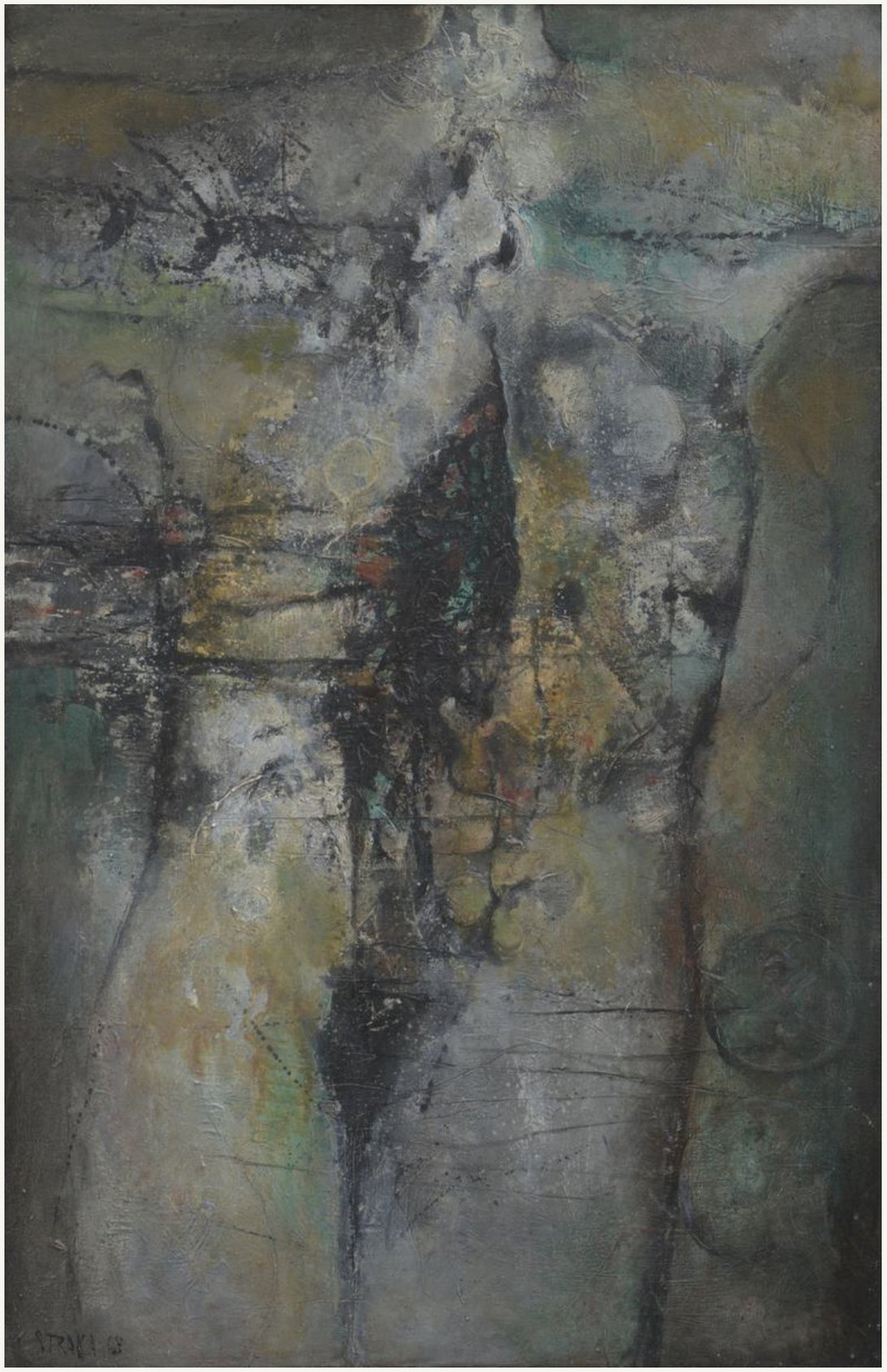
Pantomíma 1. nedatované. kombinovaná technika tuš tempera pastel, 43 × 30 cm. [D570]

Torzá, abstrakcie a koláže

Ľudské telo sa v týchto obrazoch premieňa. Niekedy ho ešte drží oblúk ramena alebo zúženie pása, inokedy zostáva len niekoľko farebných plôch. Torzo stojí na hranici rozpoznateľného: pripomína človeka a súčasne otvára pohľad do samotnej hmoty obrazu, do jej vrstiev, rýh a nepravidelných okrajov.

Od figúry vedie cesta k otvorom, stenám a mestským štruktúram. Podobná vertikála môže raz pôsobiť ako telo, druhý raz ako úzky priechod. Maľba získava priestor, v ktorom sa pevné a rozrušené, zovreté a otvorené dostáva do tesného susedstva. Niektoré plochy priťahujú sýtosťou farby, iné drobnými stopami, ktoré sa ukážu až pri bližšom pohľade.

Hutné maľby striedajú ľahšie tušové listy, farebné štúdie a koláže s útržkami fotografií a tlače. Zmena materiálu prináša iné tempo aj mierku. Raz obraz vyrastá z vrstvenia, druhý raz z rýchlej čiary alebo stretnutia nájdených častí. Naprieč týmito rozdielmi zostáva živé hľadanie tvaru a možností, ako obraz nanovo usporiadať.

Torzo 427 B. 1967 / 1968 (datovanie sa v prameňoch líši). olej na plátne, 115 × 74 cm. [D130]

Obraz ako miesto

Straka patril od svojho vstupu na výtvarnú scénu k umelcom, ktorých tvorba bola poznačená hlbokým existenciálnym prežitkom. Lepšie povedané – priamo z neho vychádzala. Niesol v sebe naliehavú potrebu chápať obraz ako miesto, v ktorom sa môže v štýlovom rozpätí medzi abstraktným expresionizmom a novou figuráciou rozvíjať v motívoch torz a figúr podobenstvo o zložitej situácii aj údele človeka druhej polovice 20. storočia.

Jiří Dolejš, výstavný text pre litoměřickú galériu, 1991. Úryvok.

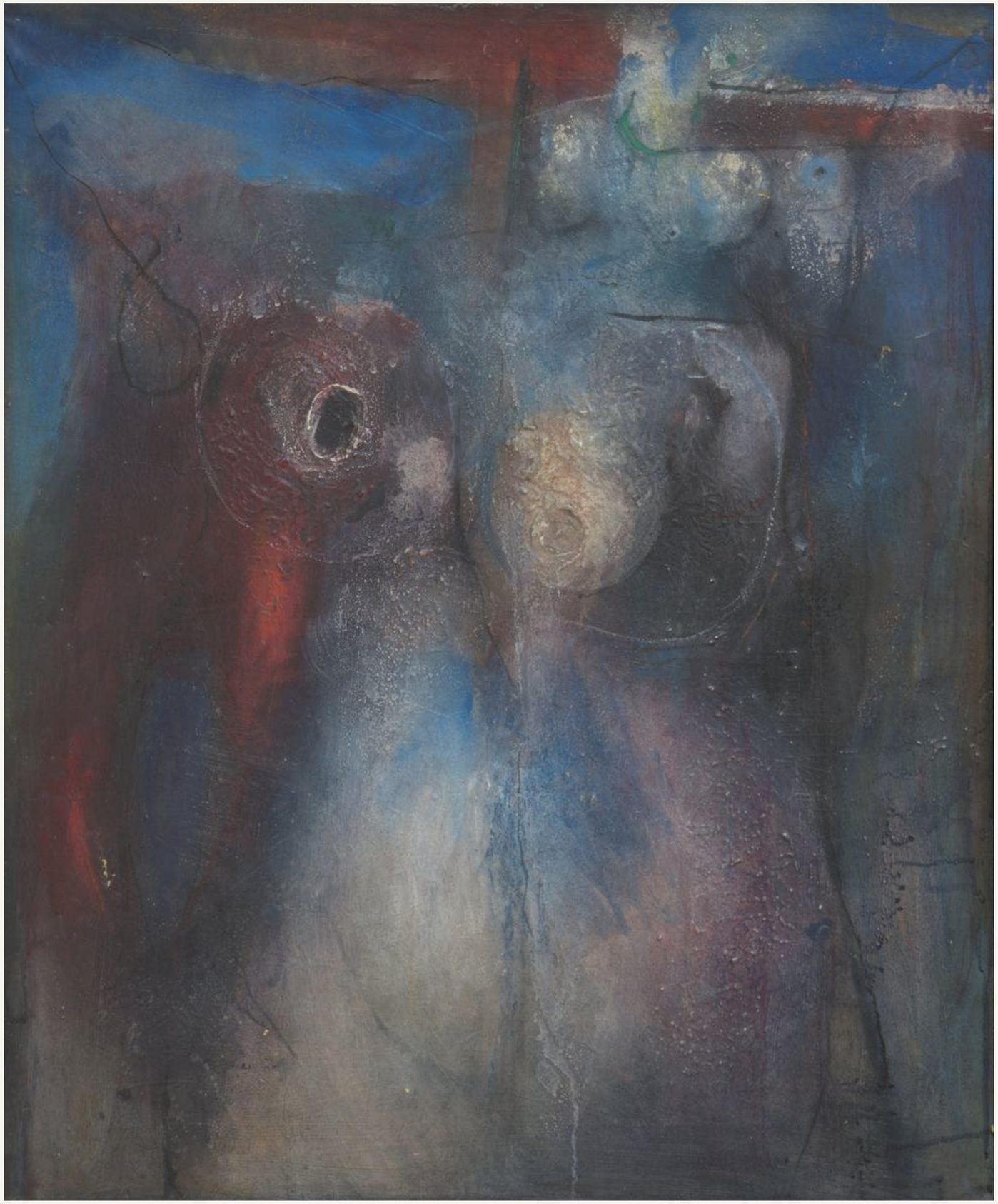
Hnedé torzo. 1969. olej na plátne, 85 × 68 cm. [D131]

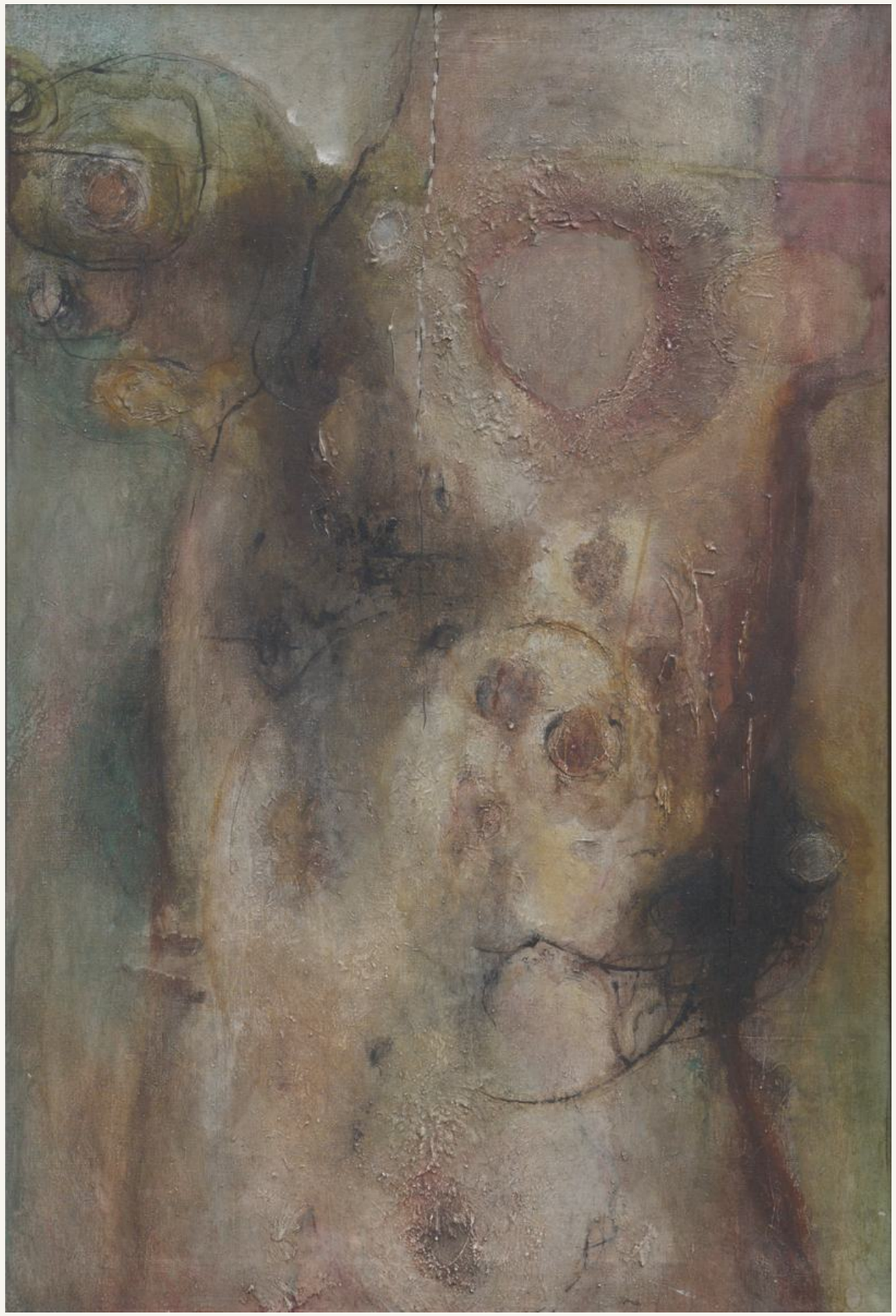
Torzo 7. 60. roky. olej na plátne, 65 × 95 cm (neoverené). [D132]

Torzo 2. pravdepodobne 60. roky. olej na plátne, 60 × 75 cm. [D133]

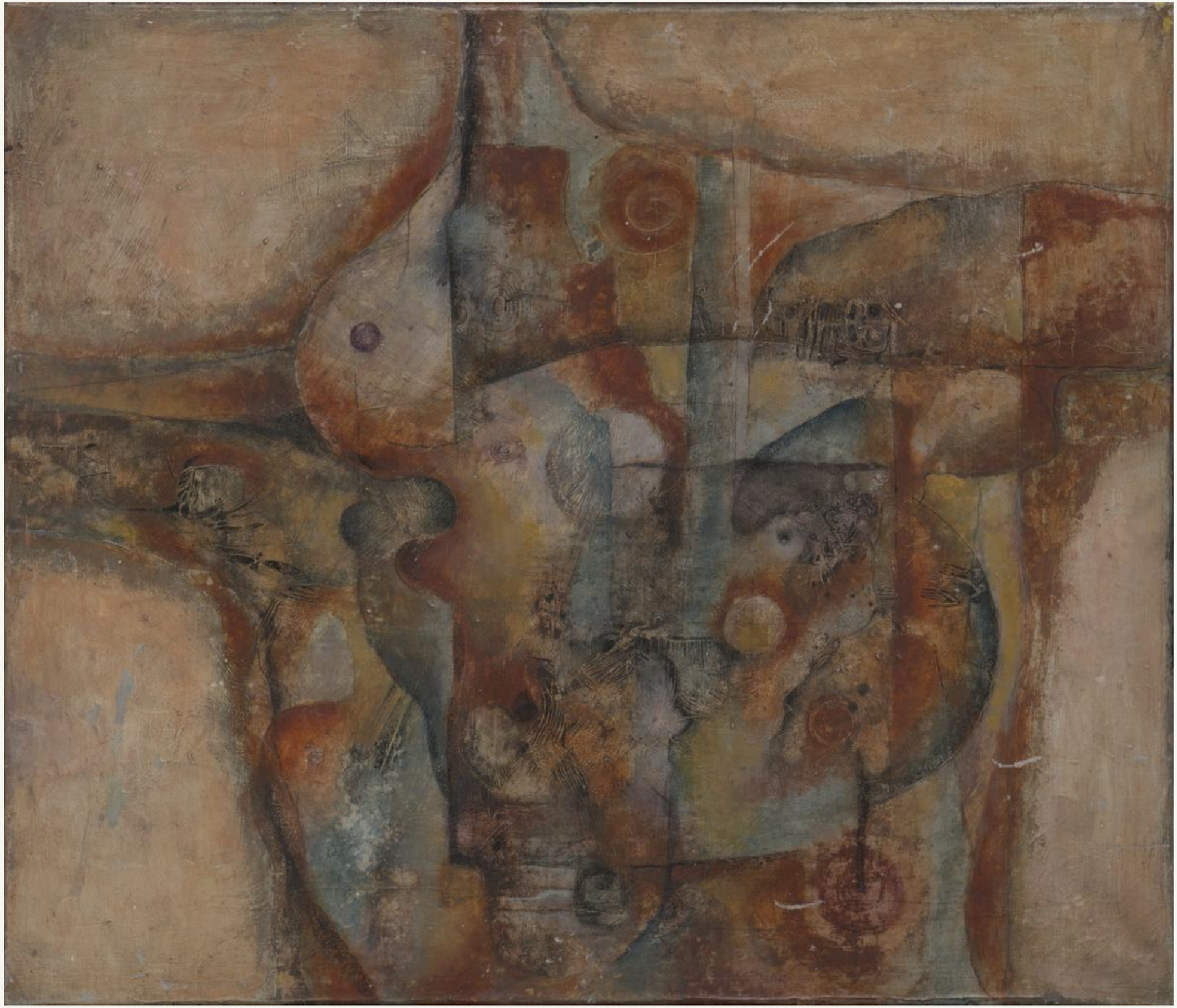
Torzo. 60. roky. olej na plátne, 75 × 62 cm. [D142]

Torzo 15. Pravdepodobne 60. roky. Olej na plátne, 93 × 63 cm. [D146]

Klietka. 1967. olej na plátne, 60 × 65 cm. [D134]

Človek ovládol živly. pravdepodobne 60. roky. olej na plátne, 60 × 70 cm. [D137]

Myšlienka. 60. roky. olej na plátne, 60 × 70 cm. [D147]

Eva. nedatované. tempera na papieri, 52,5 × 68 cm. [D303]

Okná. pravdepodobne 60. roky. technika neurčená, 65 × 60 cm. [D136]

Okno. 60. roky. olej na plátne, 68 × 88 cm. [D141]

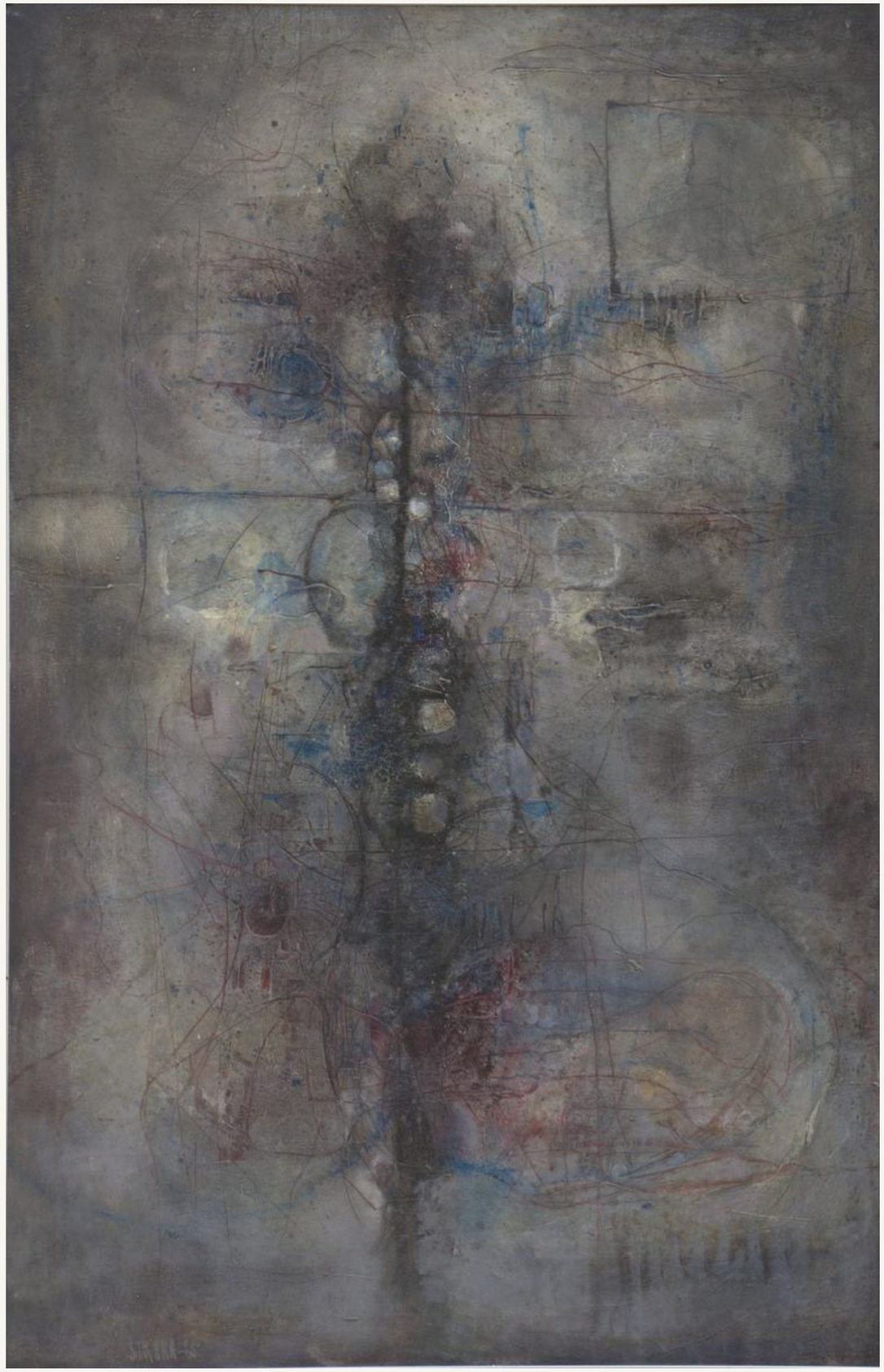
Rady 1 [názov podľa evidencie]. pravdepodobne 60. roky. technika neurčená, 80 × 65 cm (neoverené). [D145]

Pokorené mesto. 60. roky. olej na plátne, 63 × 84 cm. [D139]

Anatómia mesta 1. nedatované. olej na plátne. [D140]

Mesto 1. 1965. olej na plátne, 115 × 73,5 cm. [D143]

Londýn. pravdepodobne 60. roky 20. storočia. olej na plátne, 65 × 80 cm. [D129]

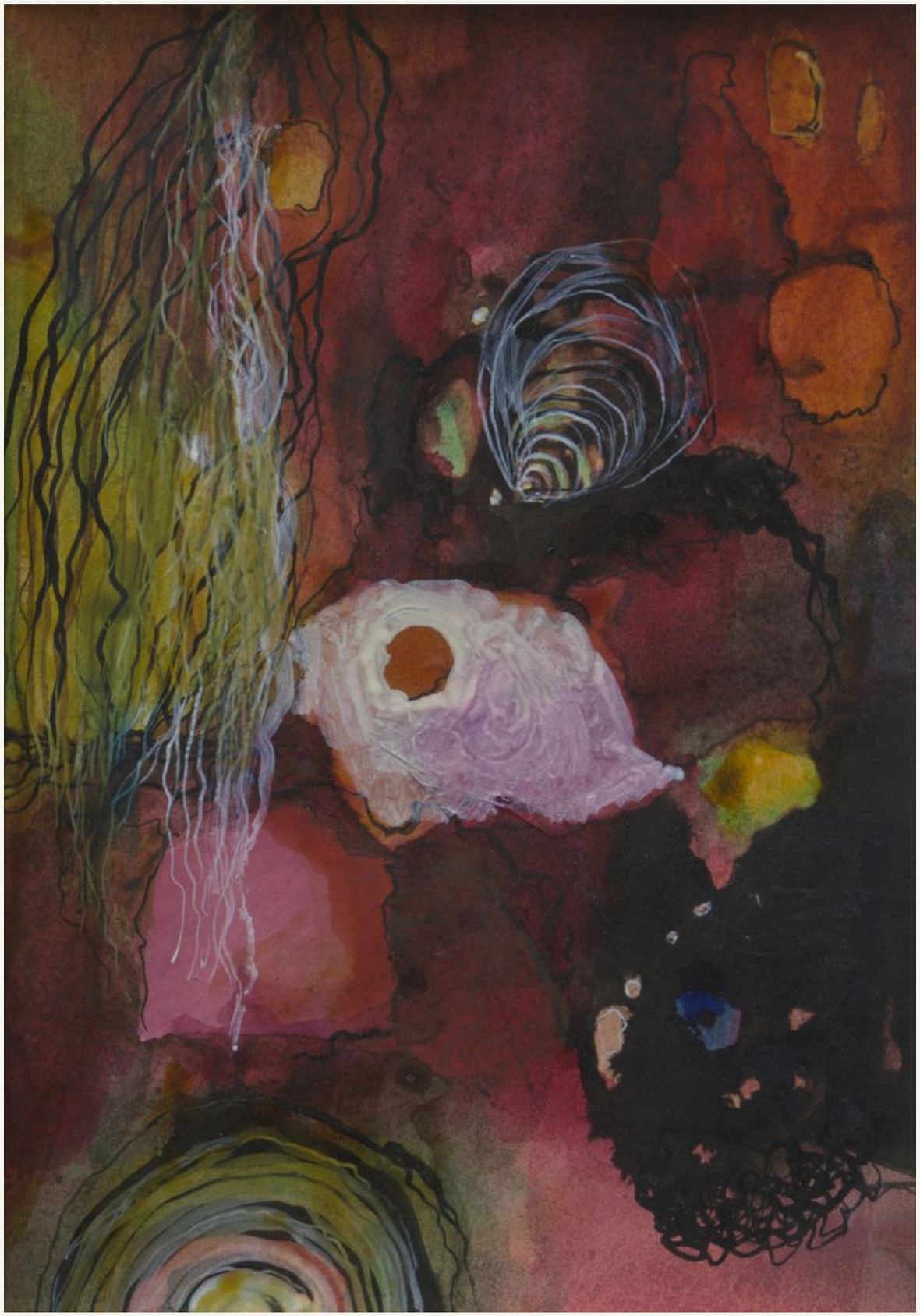
Informácie 5. 1965. koláž, 77 × 110 cm. [D138]

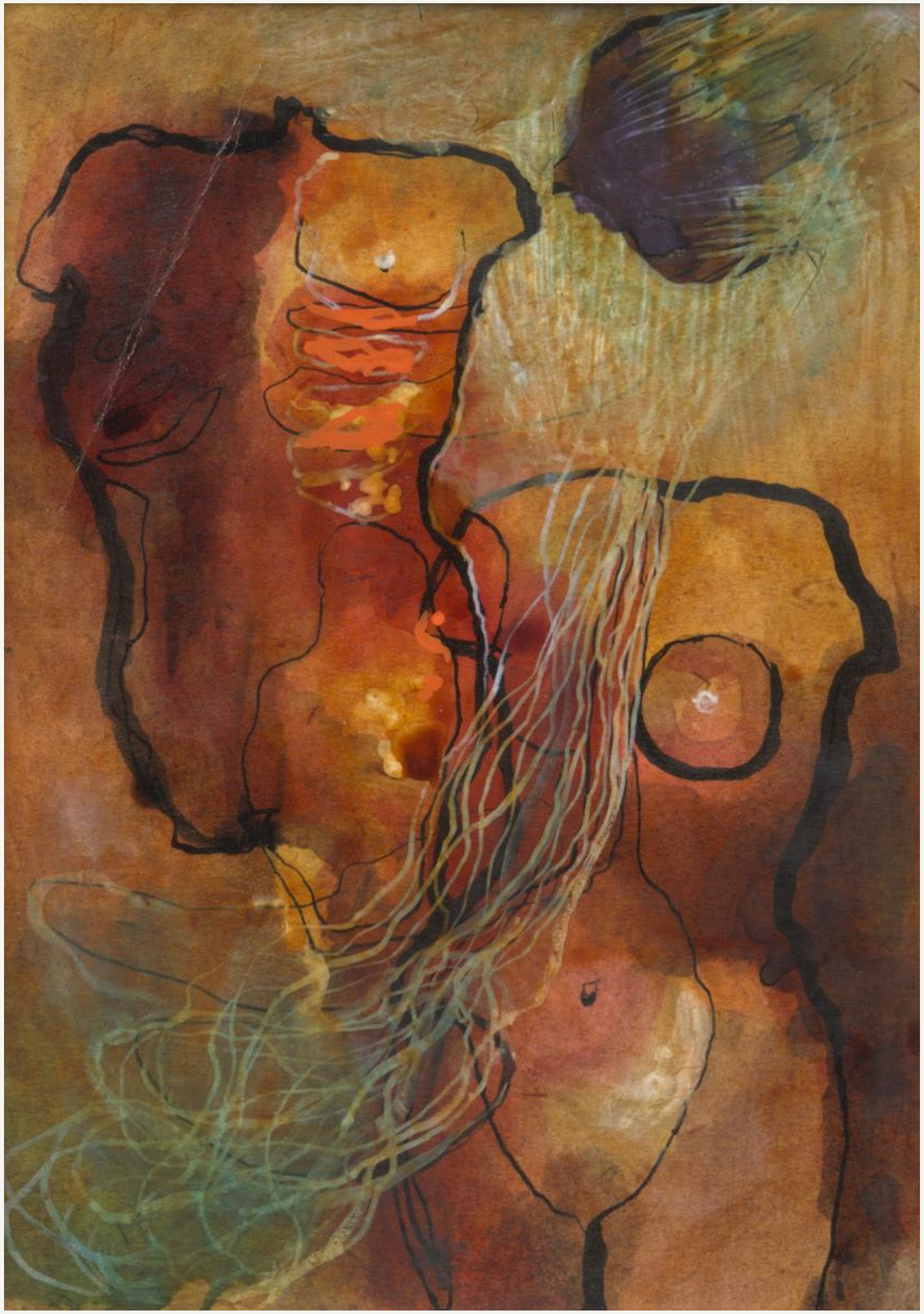
Rúško. 60. roky 20. storočia (odhad). olej na sololite, 78 × 65 cm. [D71]

Červená nálada. 60. roky 20. storočia. olej na sololite, 59 × 50 cm. [D124]

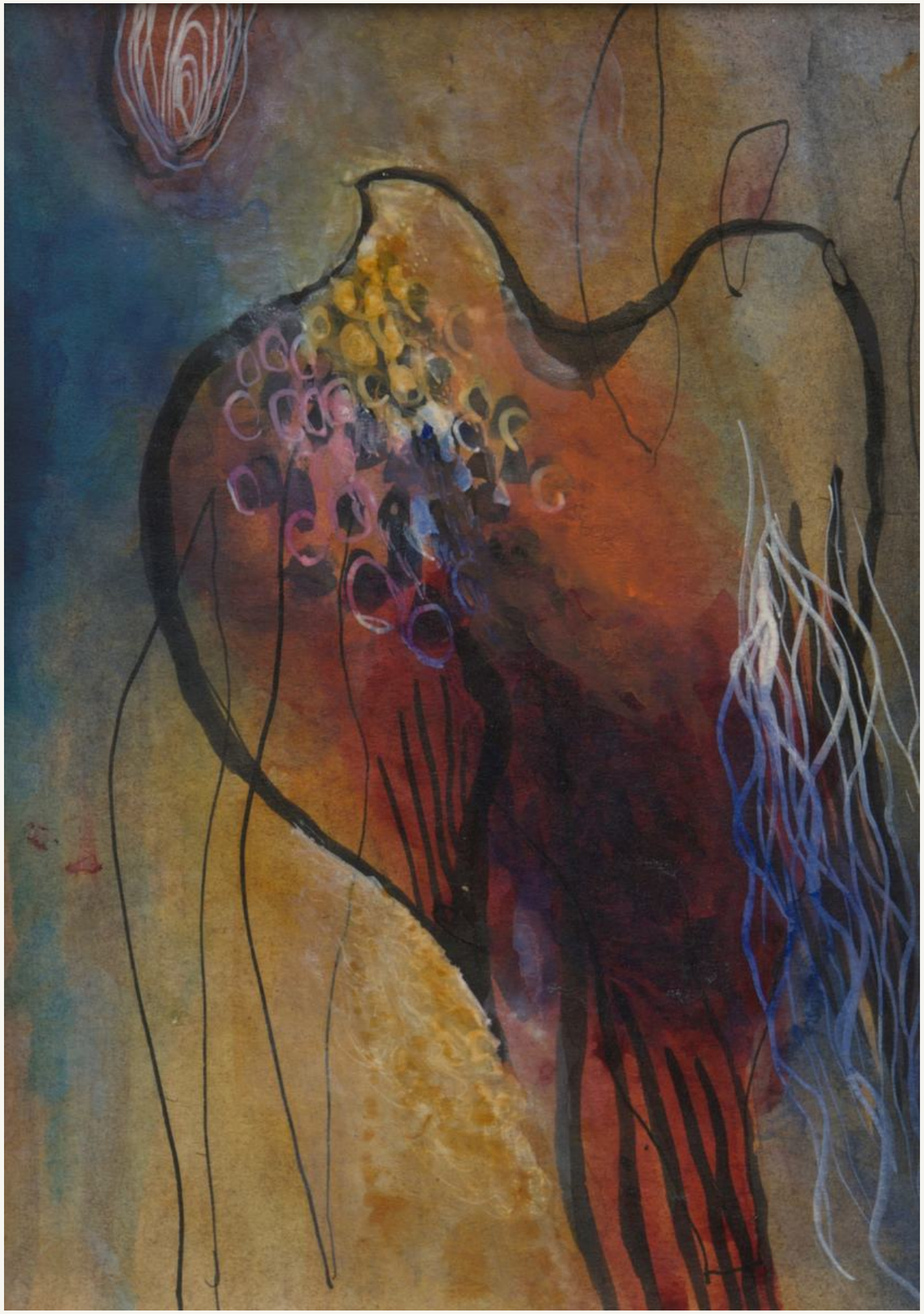
More. 1970. akvarel na papieri, 20 × 13,5 cm. [D186]

Milenci. 1970. akvarel a tuš na papieri, 20 × 13,5 cm. [D187]

Strom. 1970. akvarel a tuš na papieri, 20 × 13,5 cm. [D188]

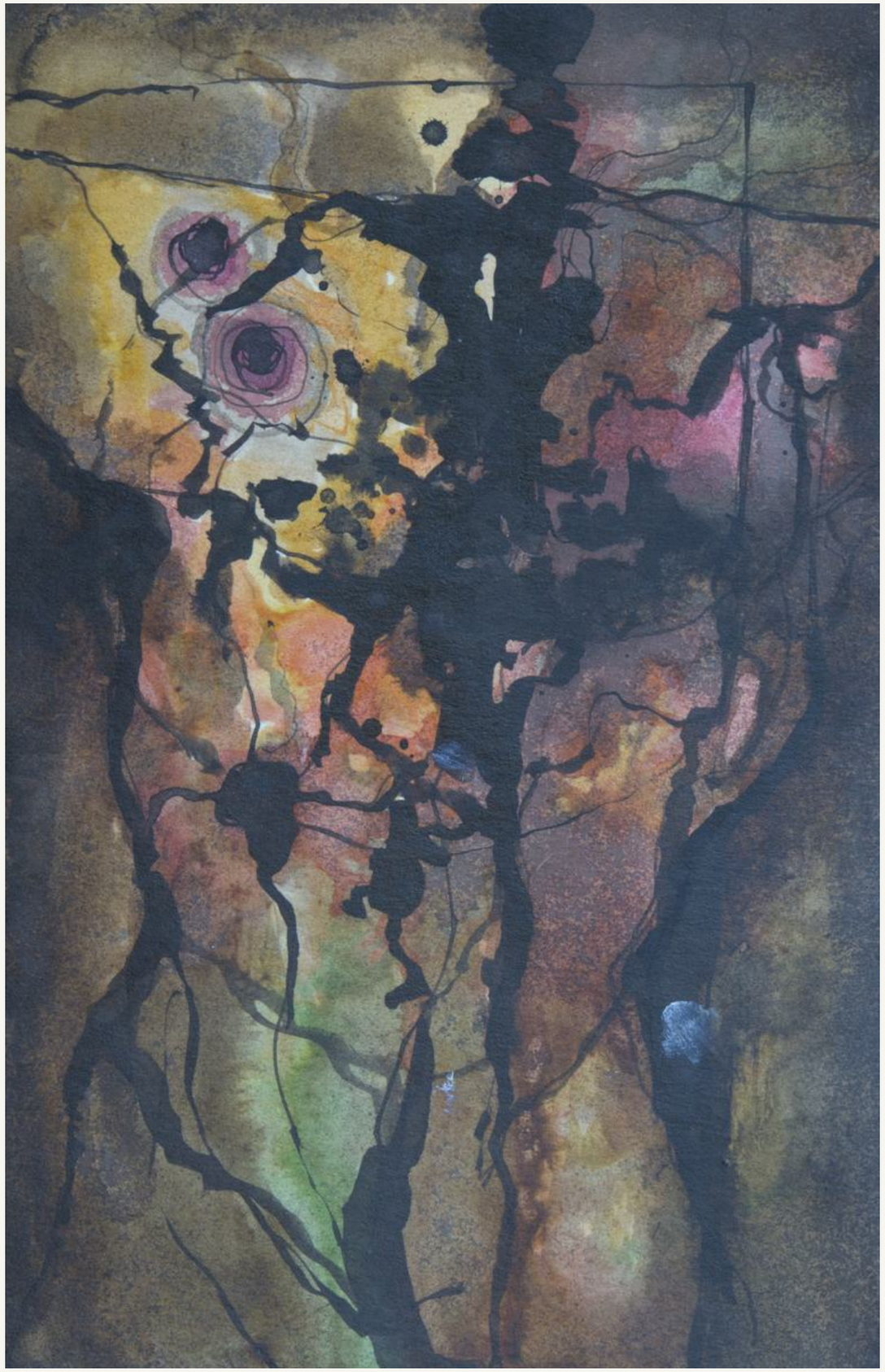
Holubica. 1970. akvarel a tuš na papieri, 20 × 13,5 cm. [D189]

Kruh. 1970. akvarel a tuš na papieri, 20 × 13,5 cm. [D190]

Ženské torzo. Nedatované. Tuš a tempera na papieri, 15 × 22 cm. [D459]

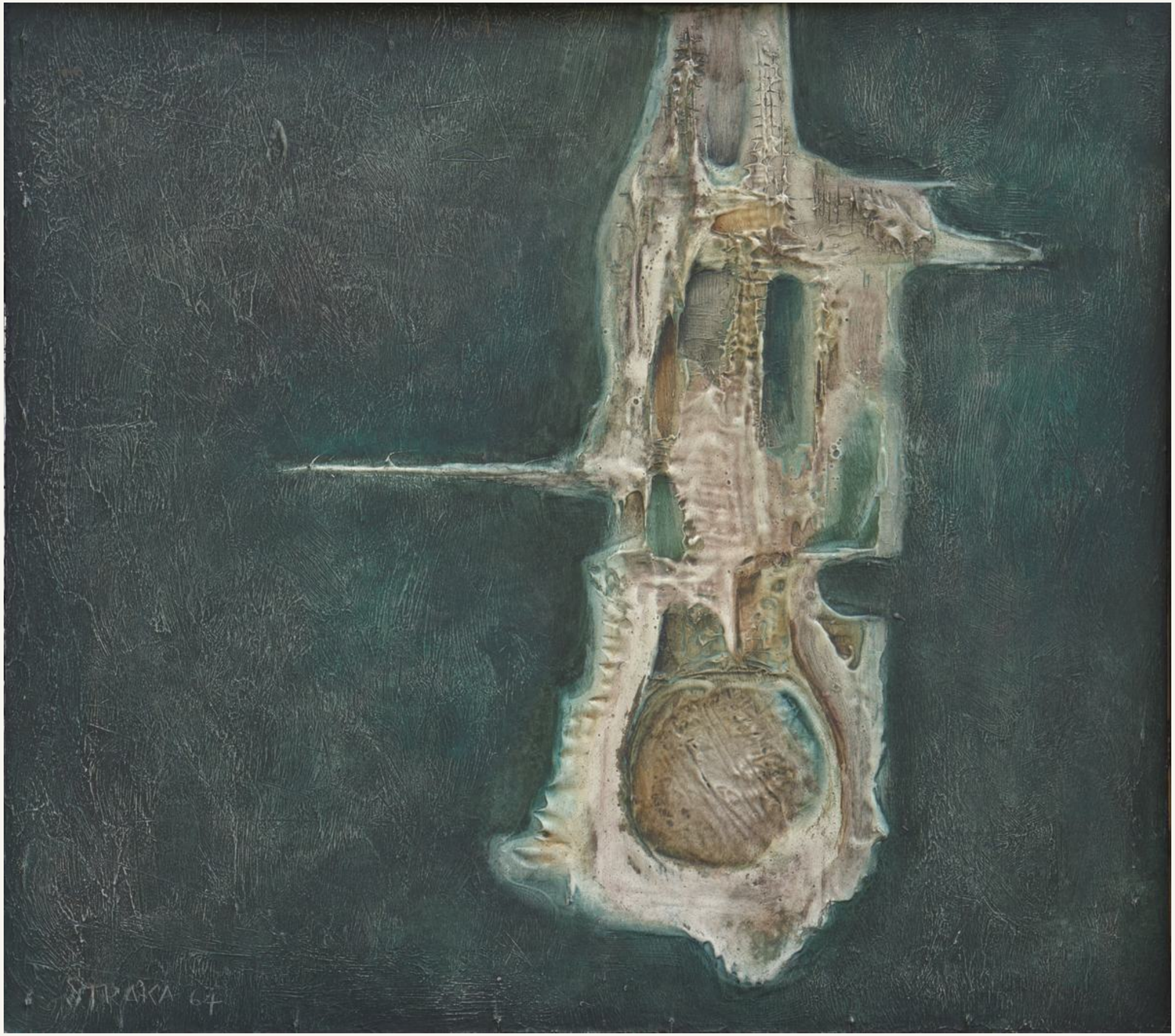
Farebný abstrakt / Miniatúra. Nedatované. Tuš a tempera na papieri, 17 × 11 cm. [D462]

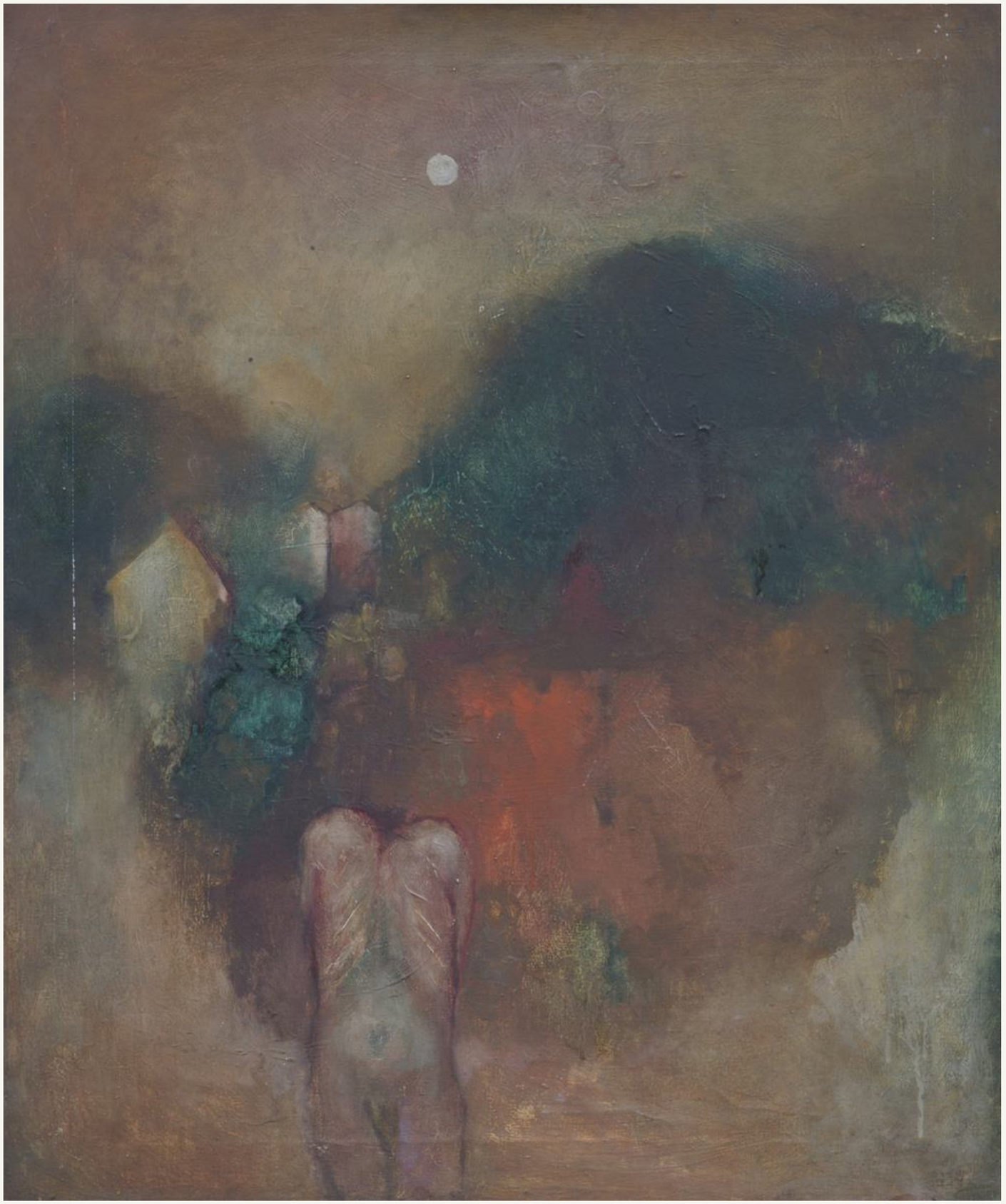
INFORMÁCIE II. 1965. olej na plátne kombinovaná technika, 89,5 × 71 cm. [D3]

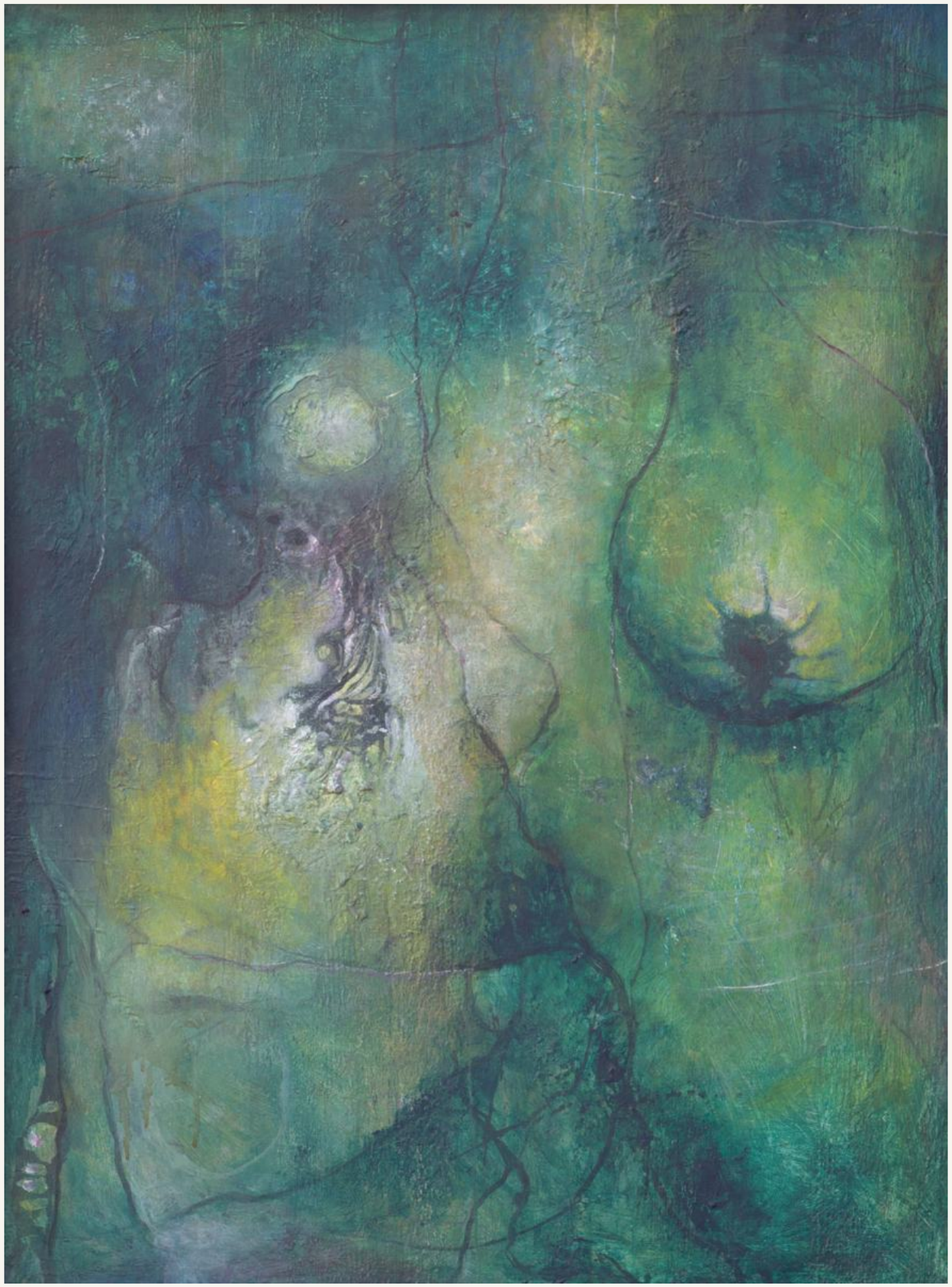
INFORMÁCIE III. 1965. olej na plátne kombinovaná technika, 70 × 60 cm. [D2]

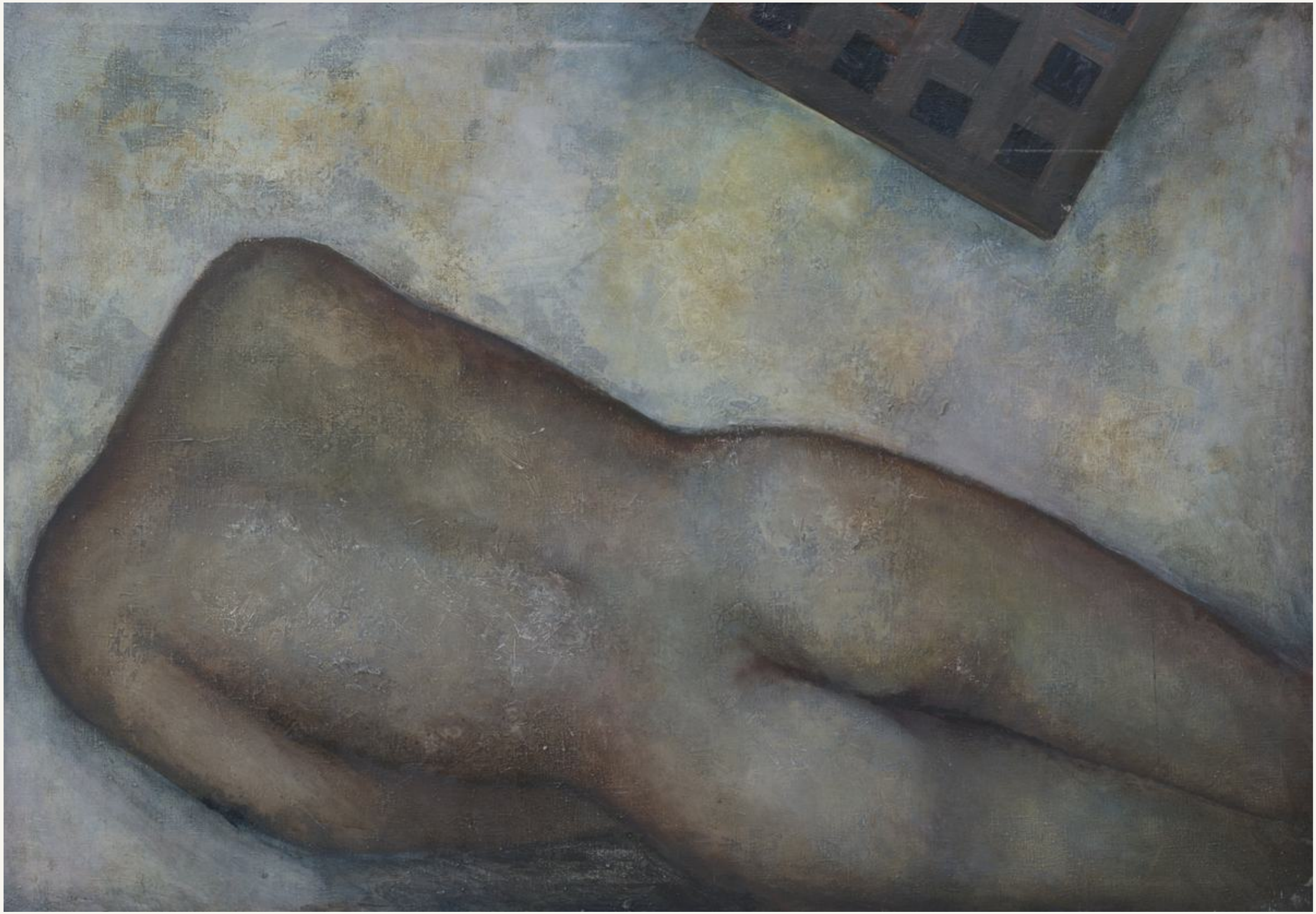
Miesto 3. 1964. olej na lepenke alebo sololite, 53 × 60 cm. [D135]

Torzo z Máchovského cyklu. nedatované. olej na plátne, 78 × 65 cm. [D70]

Materstvo abstrakt. 1960-1969 odhad. akryl na dreve, 95 × 70 cm. [D45]

Torzo mužského tela. nedatované. olej na plátne, 100 × 140 cm. [D639]

Bez názvu. Nedatované. olej na plátne, 95 × 145 cm. [D640]

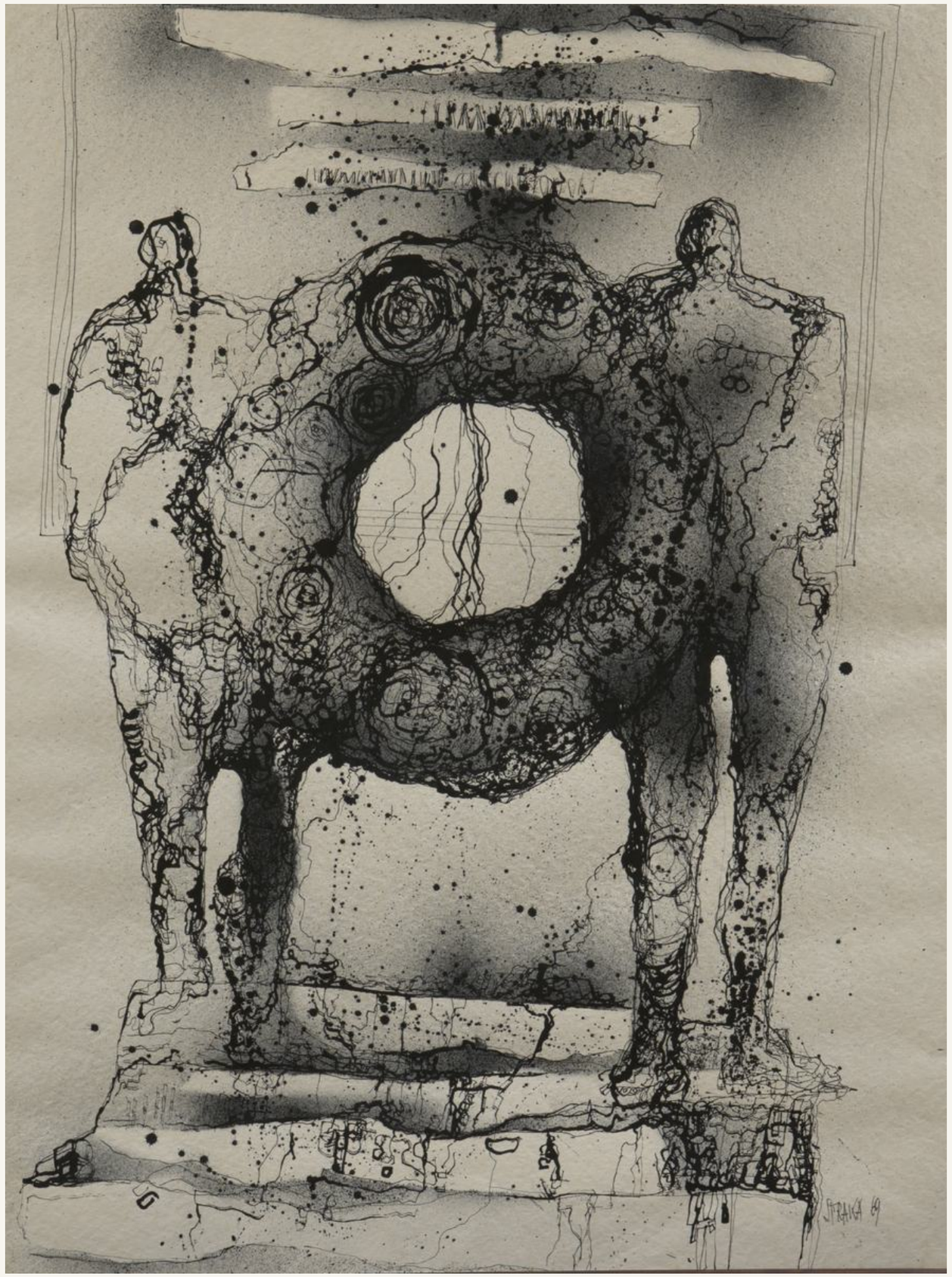
Torzá tiel. nedatované. kombinovaná technika kartón, 47 × 64 cm. [D644]

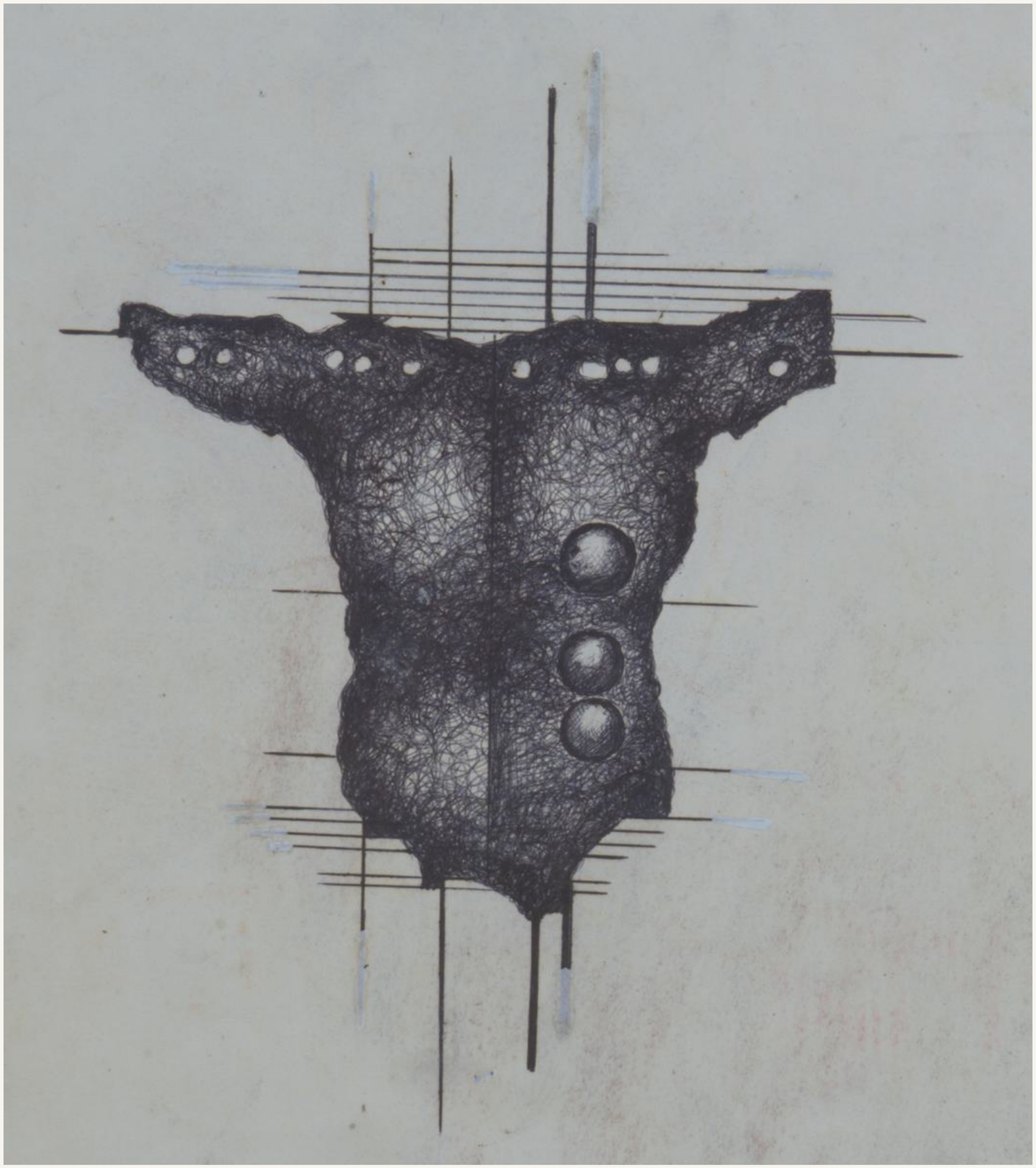
Dve torzá. 1969. tuš na papieri, 58,5 × 39 cm. [D263]

Torzo. 1970. tuš na papieri, 56 × 45 cm. [D271]

Zo súboru veľkých grafík č. 7. 1969. tušová krieda (údaj evidencie), 60 × 80 cm. [D256]

Torzo / detail. Nedatované. Tuš na papieri; celý list podľa evidencie 45 × 62 cm. Detail diela D344. [D344_DETAIL]

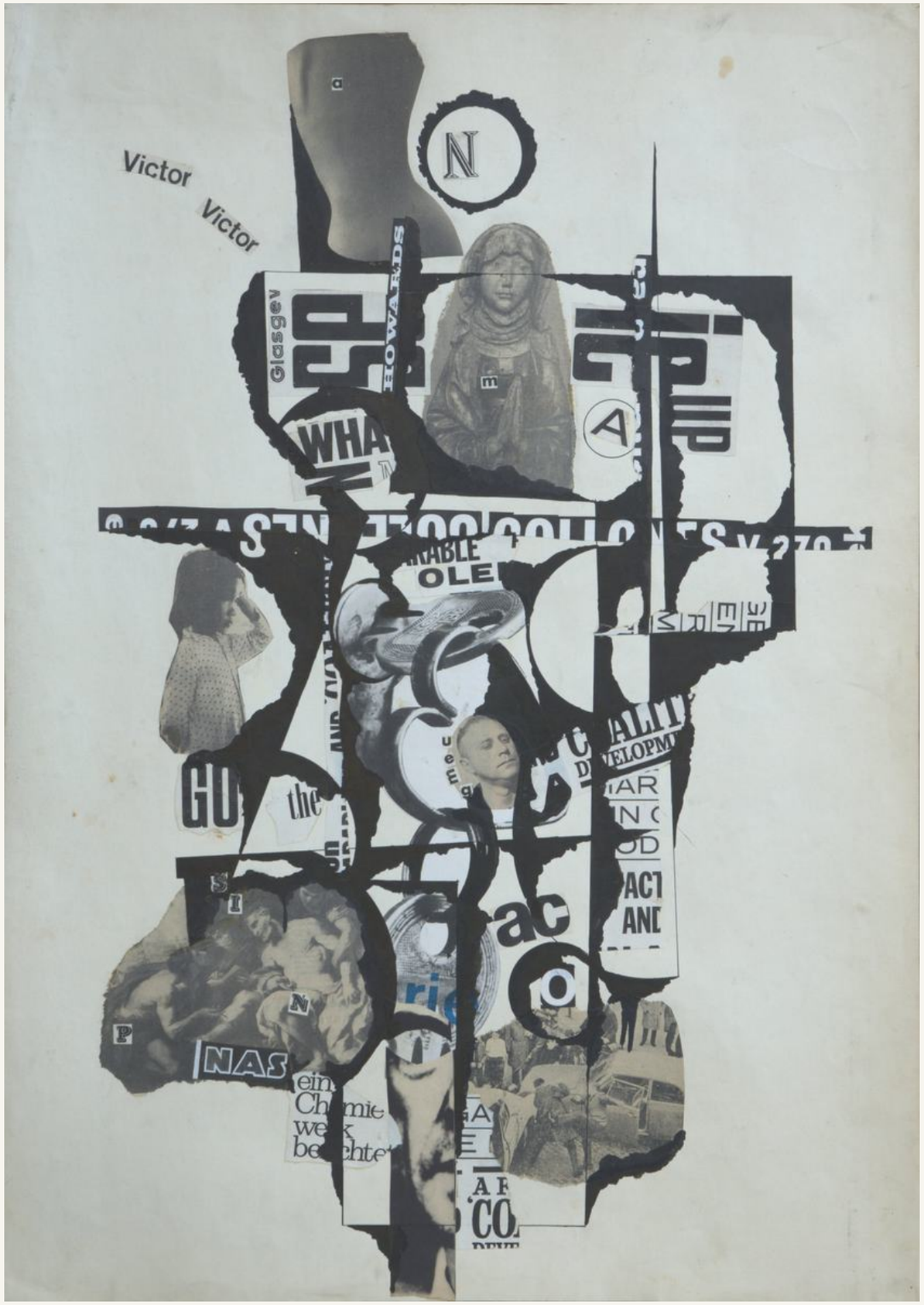
Terezín Torzá. nedatované. ceruzka tempera papier, 44,5 × 64,5 cm. [D349]

Ovce a mrak. Nedatované. Tuš a tempera na kartóne, 66 × 88 cm. [D595]

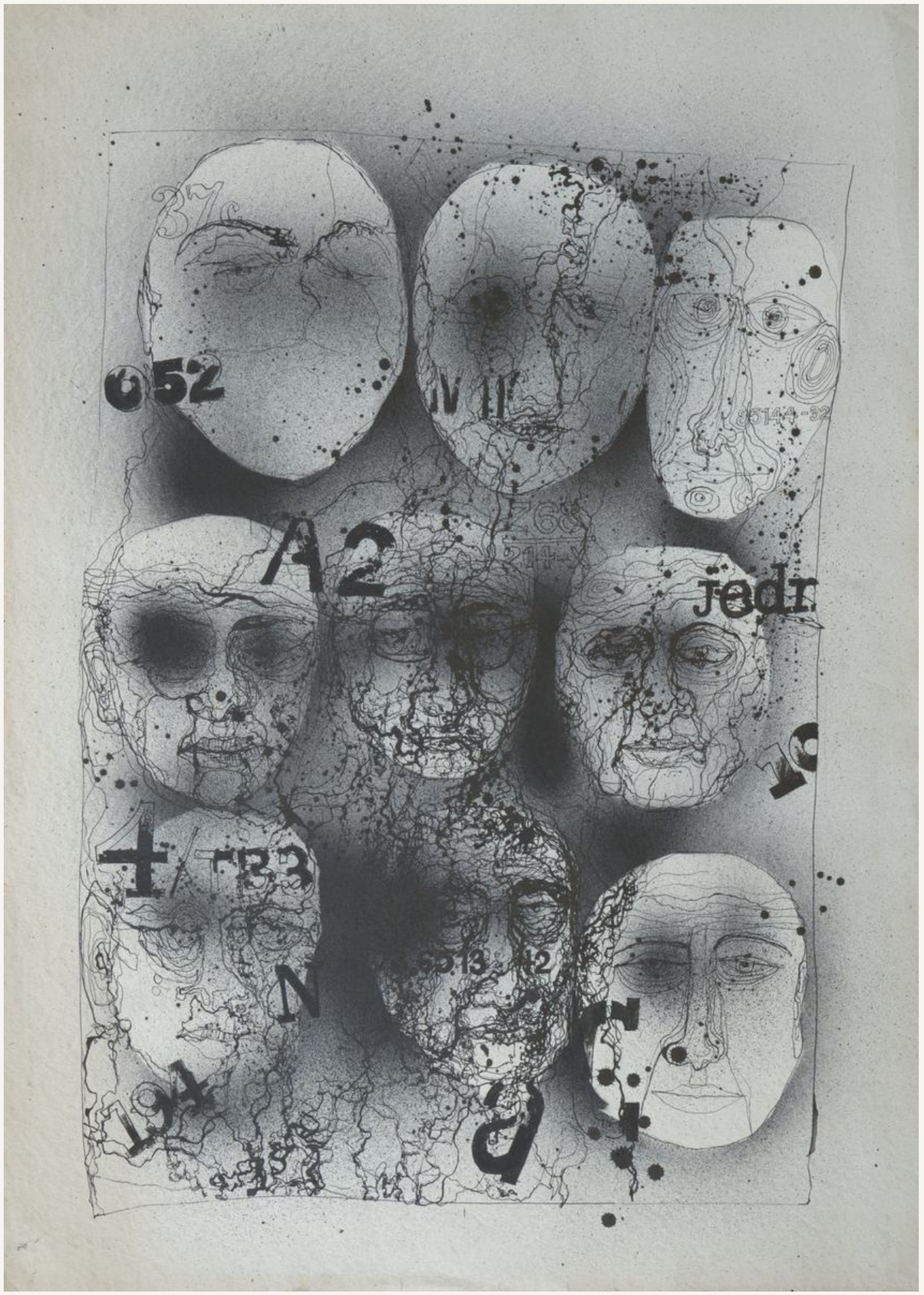
Pop Art 1. Nedatované. Koláž, 66 × 47 cm. [D599]

Pop Art 2 / Victor. Nedatované. Koláž, 88 × 62,5 cm. [D602]

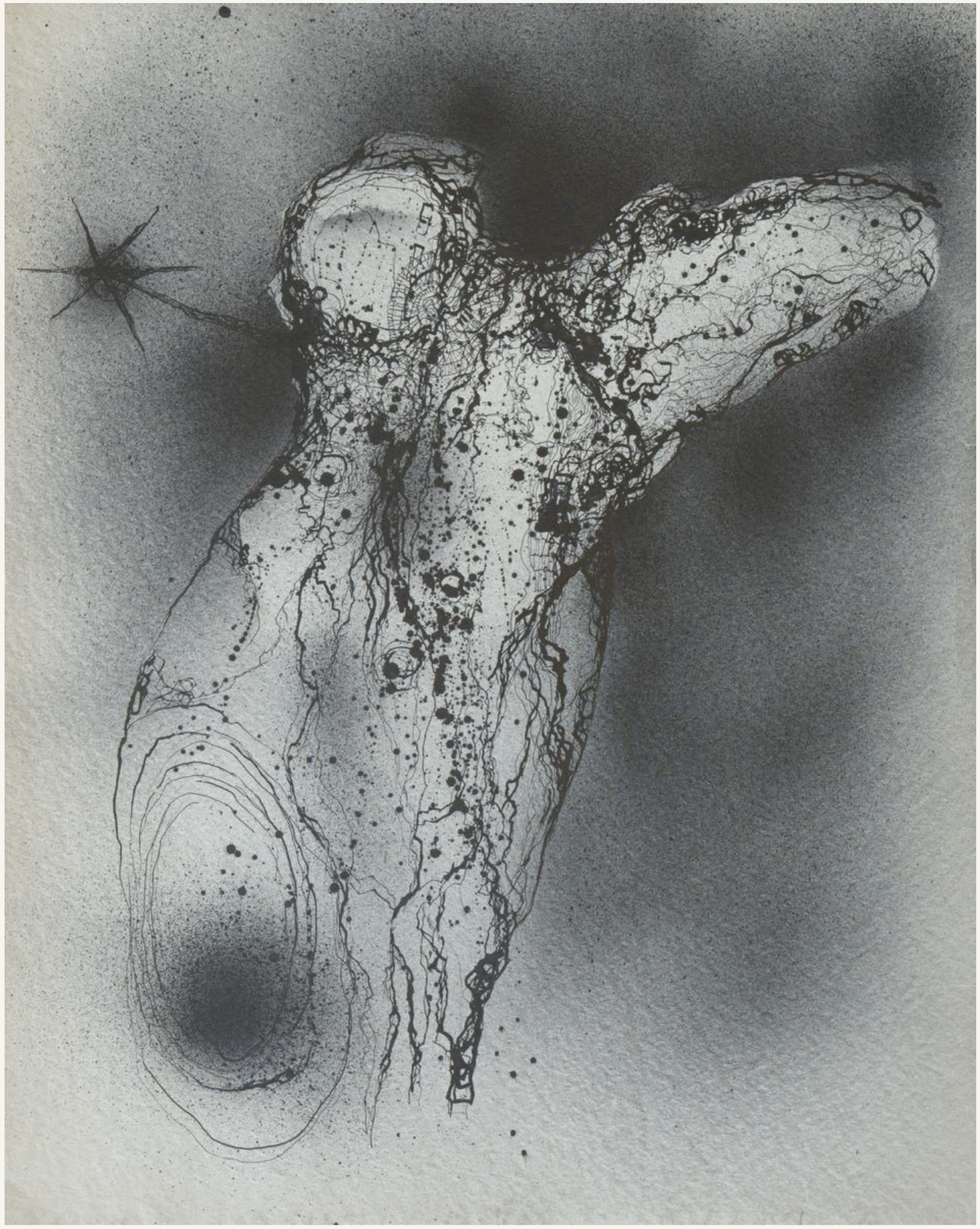
Pop Art 3 / DD. Nedatované. Koláž, 88 × 62,5 cm. [D603]

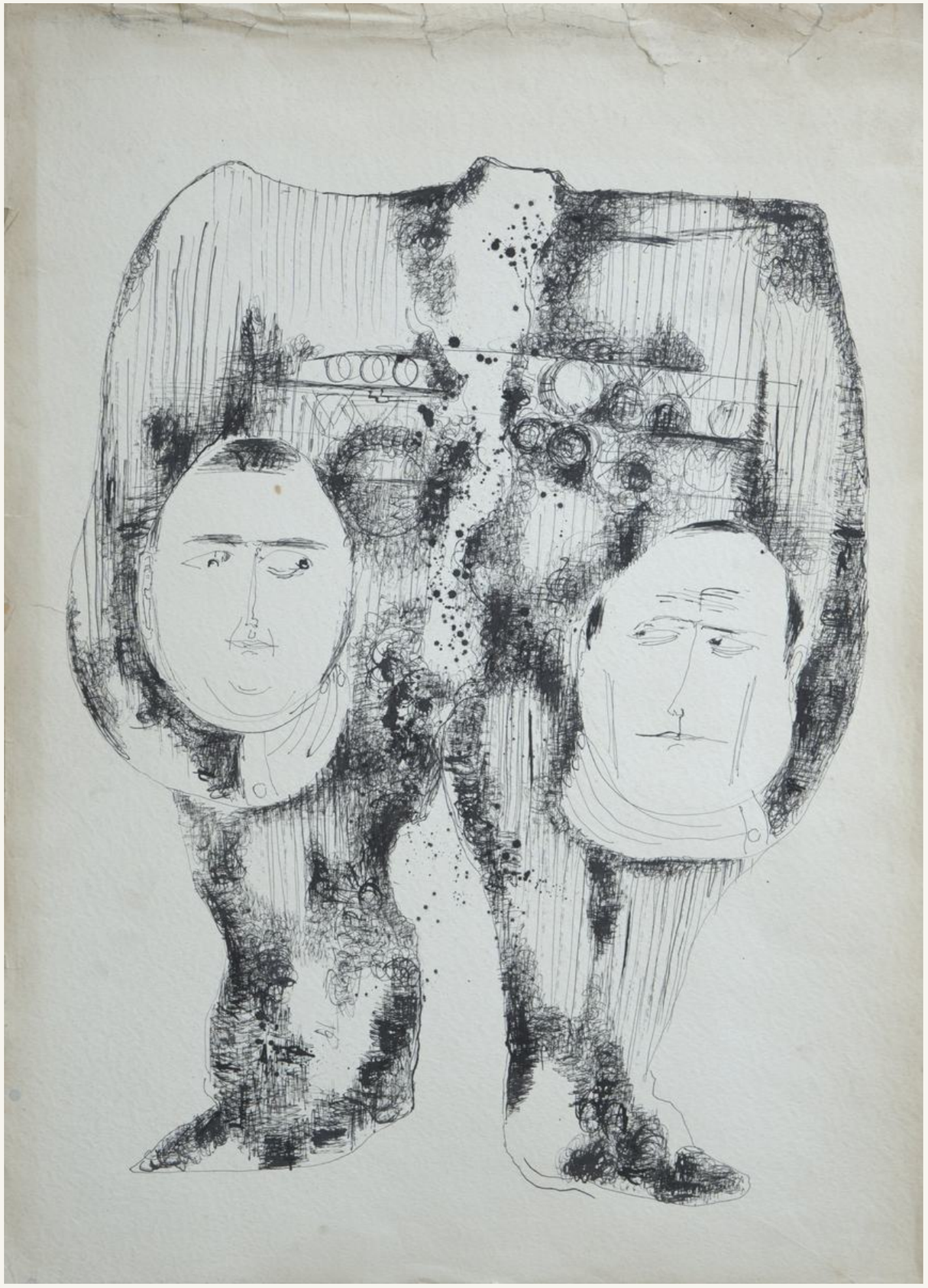
Pop Art 4 / Deväť tvárí. Nedatované. Tuš, 90 × 65 cm. [D604]

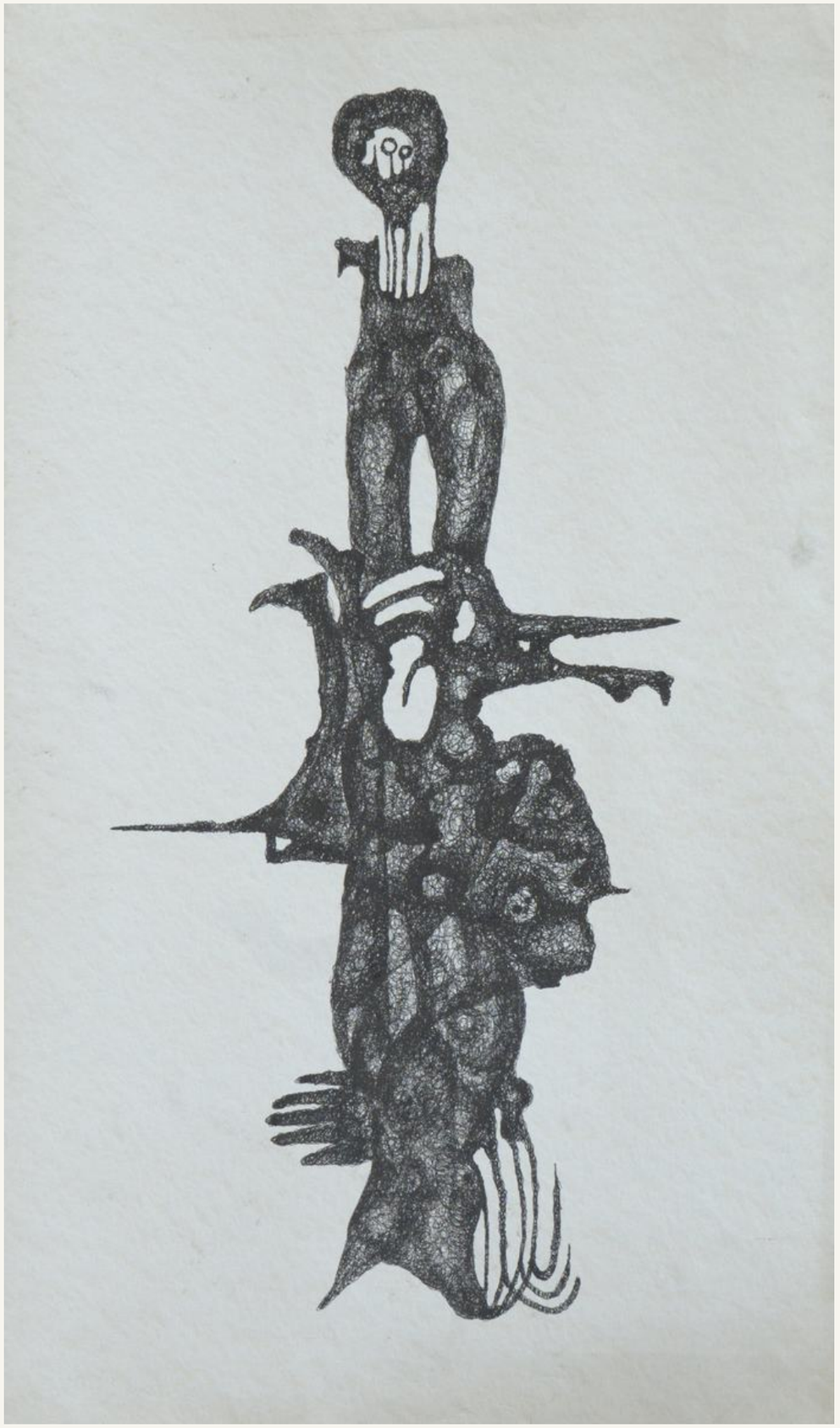
Štyria muži. Nedatované. Tuš na kartóne, 90 × 65 cm. [D600]

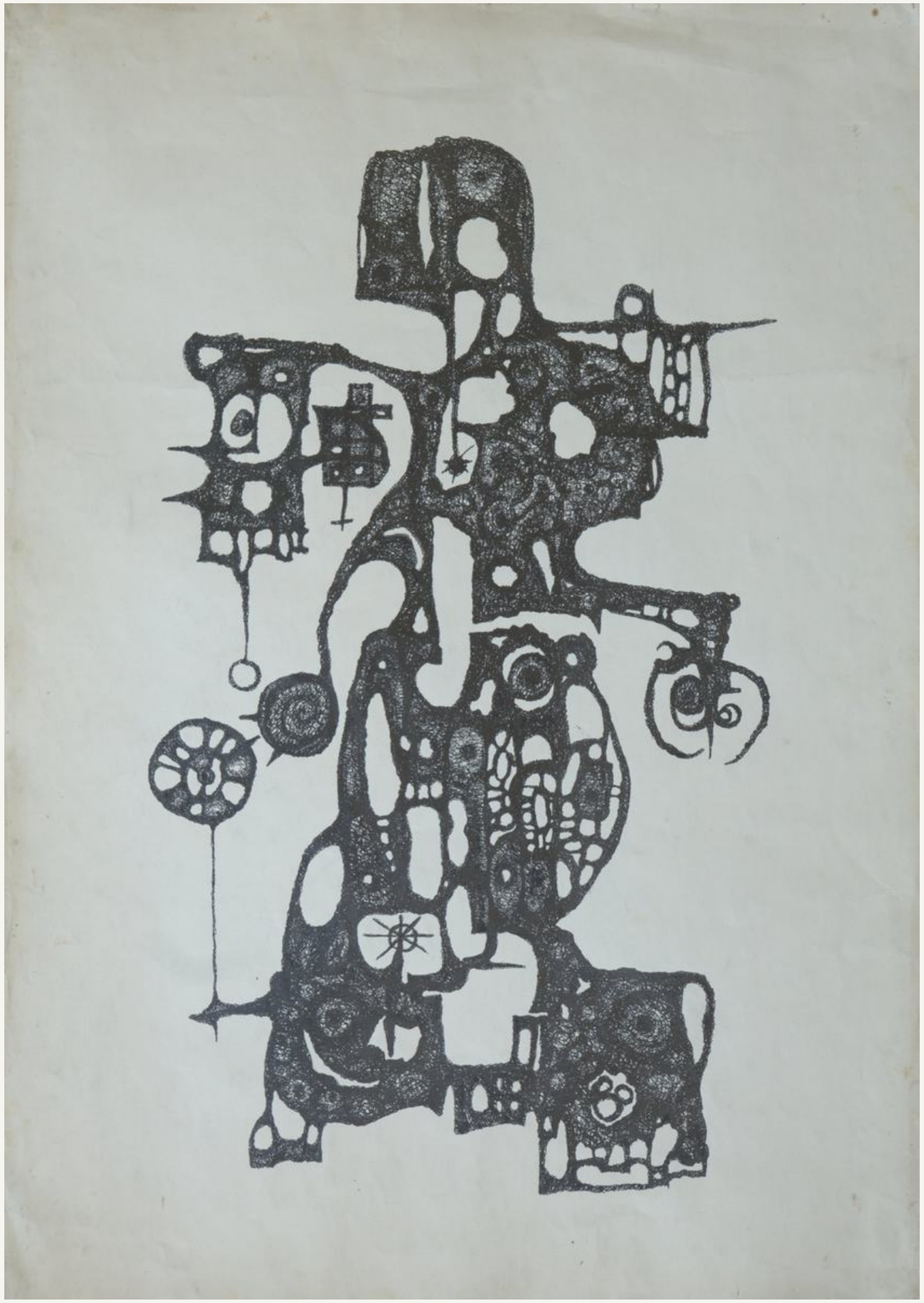
Torzo a kruh. nedatované. tuš kartón, 77 × 61,5 cm. [D606]

Bezhlavé torzo a dve hlavy. nedatované. tuš kartón, 90 × 65 cm. [D607]

Abstrakt Vertikálny. 1965. tuš kartón, 65,5 × 38,5 cm. [D608]

Abstrakt Kresba Štyri vertikálne. 1965. tuš, 88 × 62,5 cm. [D609]

Muž s krížom. Nedatované. Tuš na kartóne, 90 × 65 cm. [D610]

Abstrakt. asi 60. roky 20. storočia. tempera kartón, 85 × 58,5 cm. [D593]

Slnko Abstrakt. 1963. tempera kartón, 89,5 × 66 cm. [D578]

Abstrakt Čierno-ružový abstrakt. nedatované. tuš tempera papier, 65,5 × 38 cm. [D348]

Abstrakt. nedatované. akryl alebo tempera na kartóne, 52 × 68 cm. [D361]

Štúdia k torzu

Štúdia k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papieri, 9 × 11 cm. [D197]

Štúdia k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papieri, 9 × 11 cm. [D198]

Štúdia k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papieri, 9 × 11 cm. [D199]

Terezín a pamäť miesta

Terezín bol Strakovým rodným mestom. Osobná blízkosť k miestu sa v jeho tvorbe prepája s reflexiou ľudských tragédií, ktoré sa tu odohrali. Mesto a Malá pevnosť sa vracajú ako architektúra aj ako priestor pamäti. Pohľad z výšky strieda zastavenie pri bráne, prázdnom dvore alebo stene, ktorej ticho môže pôsobiť naliehavejšie než ľudský ruch.

Farebná maľba rozvíja svetlo a atmosféru, čiernobiele listy sústreďujú pozornosť na rytmus múrov, okien a tieňov. To isté miesto tak môže byť raz prehľadným celkom a druhý raz zovretým priechodom. Každý návrat otvára inú vzdialenosť medzi divákom a tým, čo obraz pripomína.

Popri architektúre vystupujú ľudské postavy. Ich blízkosť, osamelosť aj vzájomné primknutie dávajú pamäti miesta konkrétnu podobu. Kapitola spája tieto rôzne polohy bez potreby prevádzať každý detail na vysvetlenie. Dáva priestor tomu, ako sa môžu spolu rozprávať krajina mesta, prázdny priestor a prítomnosť človeka.

Terezín a ľudská dôstojnosť

Jiří Dolejš

Už na svojich prvých výstavách prichádzal Straka s obrazmi, ktoré boli tematicky aj obsahovo spojené s Terezínom. Mestom aj vojnovým zberným táborom. Tieto obrazy neboli nijakou povinnou daňou angažovanej tematike. Straka sa totiž v Terezíne narodil, prežil v ňom detstvo, mal zažitú jeho osobitnú, neopakovateľnú atmosféru, poznal osudy mnohých z tých, ktorí skončili za múrmi geta, aj tých, ktorí Terezínom iba prešli, aby skončili v iných, ešte strašnejších táboroch smrti.

Tu niekde sú najhlbšie príčiny jeho hlbokej averzie voči všetkému, čo môže ohrozovať človeka, jeho vnútornú dôstojnosť a integritu.

Do zložitého pocitu umelca sa premietala skutočnosť, že skôr než iní mohol vo svojom najbližšom okolí sledovať dôsledky pofebruárových totalitných praktík. Svoj vnútorný protest proti násiliu Straka nevyjadroval ani vo svojich prvých terezínskych obrazoch vonkajšími prostriedkami. Od prvých rokov mu išlo o zachytenie vnútorného rozmeru násilia, o násilie na duchu človeka.

Jiří Dolejš, text k výstave Přemysla Straku v Památníku Terezín, 1991. Úryvok.

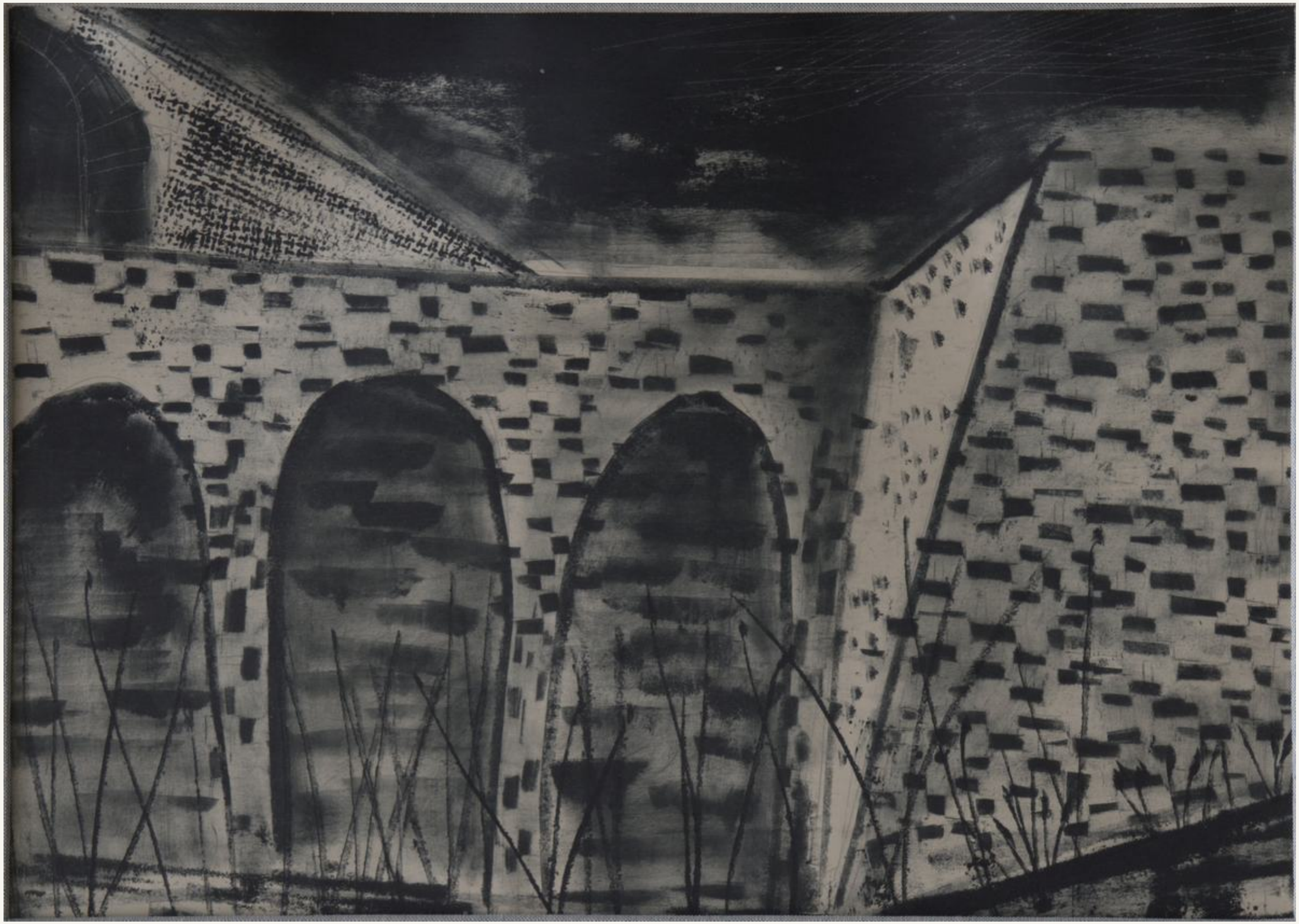
Terezín z výšky. 1960. pastel tempera kartón, 62 × 88 cm. [D623]

Litoměřická brána. 1963. kvaš, 51 × 67 cm. [D154]

Terezín. 1960. tuš pastel na papieri, 40 × 58 cm. [D306]

Malá pevnosť most. nedatované. tuš alebo grafika na papieri, 34 × 47 cm. [D162]

Malá pevnosť Dvor. nedatované. tuš alebo grafika na papieri, 34 × 47 cm. [D167]

Terezínske múry

Jiří Dolejš

Obrazy Přemysla Straku sa začali objavovať vo výstavných sieňach Severočeského kraja začiatkom šesťdesiatych rokov. Vystavoval vtedy obrazy z Terezína, miesta, kde sa narodil a kde v rokoch, v ktorých je ľudská bytosť najvnímavejšia a najzraniteľnejšia, nazeral cez múry a ohrady židovského geta do absurdnej drámy, ktorej režisérom bola obludne fungujúca mašinéria nemeckého fašizmu.

Svoj prvý cyklus kresieb a obrazov, inšpirovaný týmto osudovým a vyčerpávajúcim prežitkom, venoval terezínskym väzňom, tým, ktorí sa nedočkali oslobodenia. A už v tomto cykle naznačil, že mu nejde o v tom čase stále ešte bežné naturalistické evokácie fyzického násilia. Jeho prístup bol celkom odlišný a umelecky oveľa úspešnejší a vážnejší. Inšpiroval sa nápismi väzňov na terezínskych múroch, ktoré boli rovnako pozoruhodné ako dnes svetoznáme kresby terezínskych detí, podľahli však času a živlom.

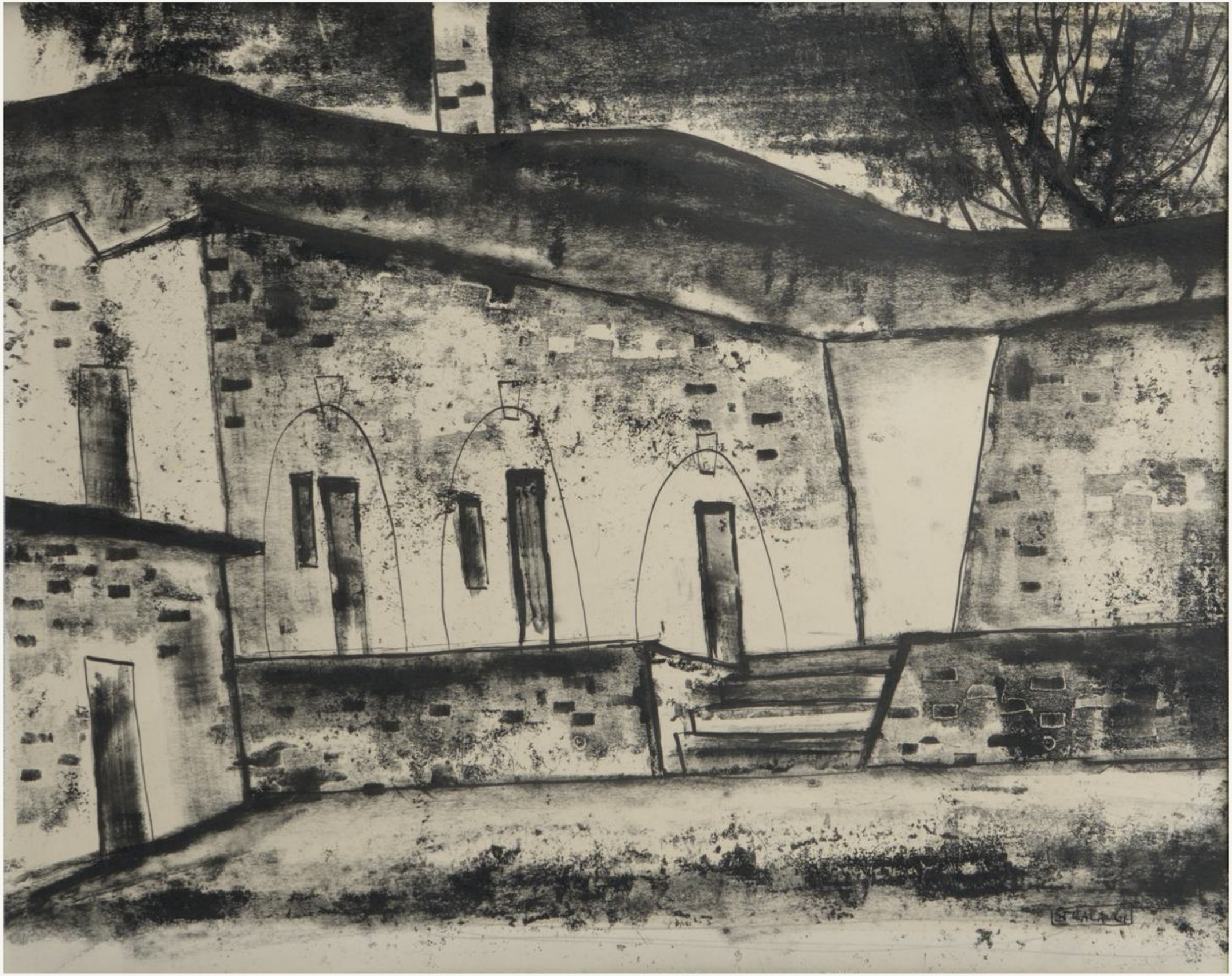
Jiří Dolejš, Přemysl Straka: Obrazy a kresby, Duchcov, 1980. Úryvok.

Terezín Malá pevnosť Dielne. nedatované. tuš alebo grafika na papieri, 34 × 47 cm. [D169]

Brána smrti Malá pevnosť. pravdepodobne 1961. tuš alebo grafika na papieri, 34 × 47 cm. [D177]

Malá pevnosť IV dvor. 1961-1962. tuš a tlač, 44 × 51 cm. [D242]

Terezín Bohušovická kotlina. okolo 1960. tuš grafika na papieri, 38,5 × 52 cm. [D320]

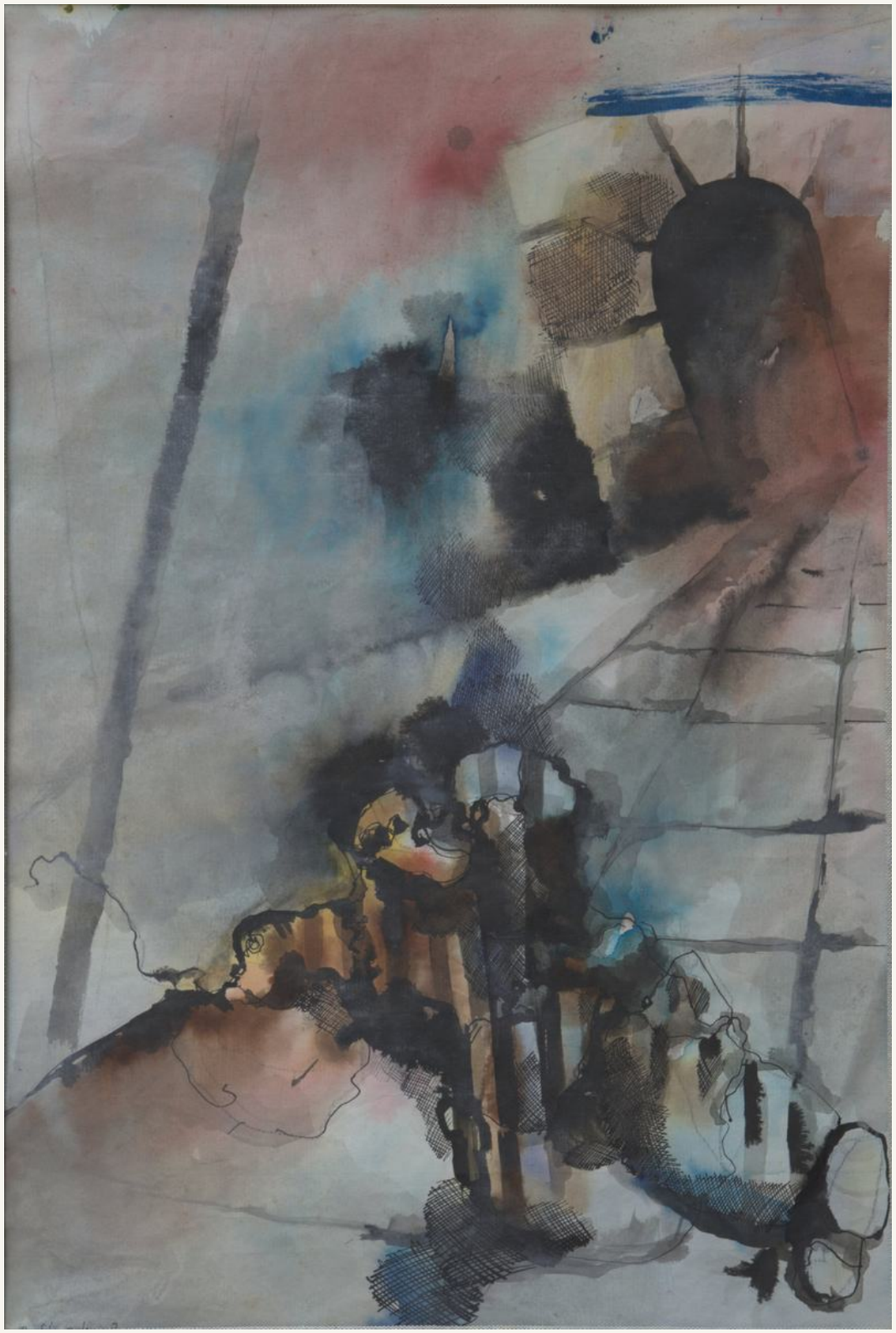
Márnica geta Terezín. okolo 1960. kombinovaná technika tuš tlač papier, 37 × 50 cm. [D324]

Terezín brána. Okolo roku 1960. kombinovaná technika, tuš, tempera a grafika na papieri, 45 × 62 cm. [D327]

Bez názvu Obeť. nedatované. tuš tempera papier, 49 × 25,5 cm. [D328]

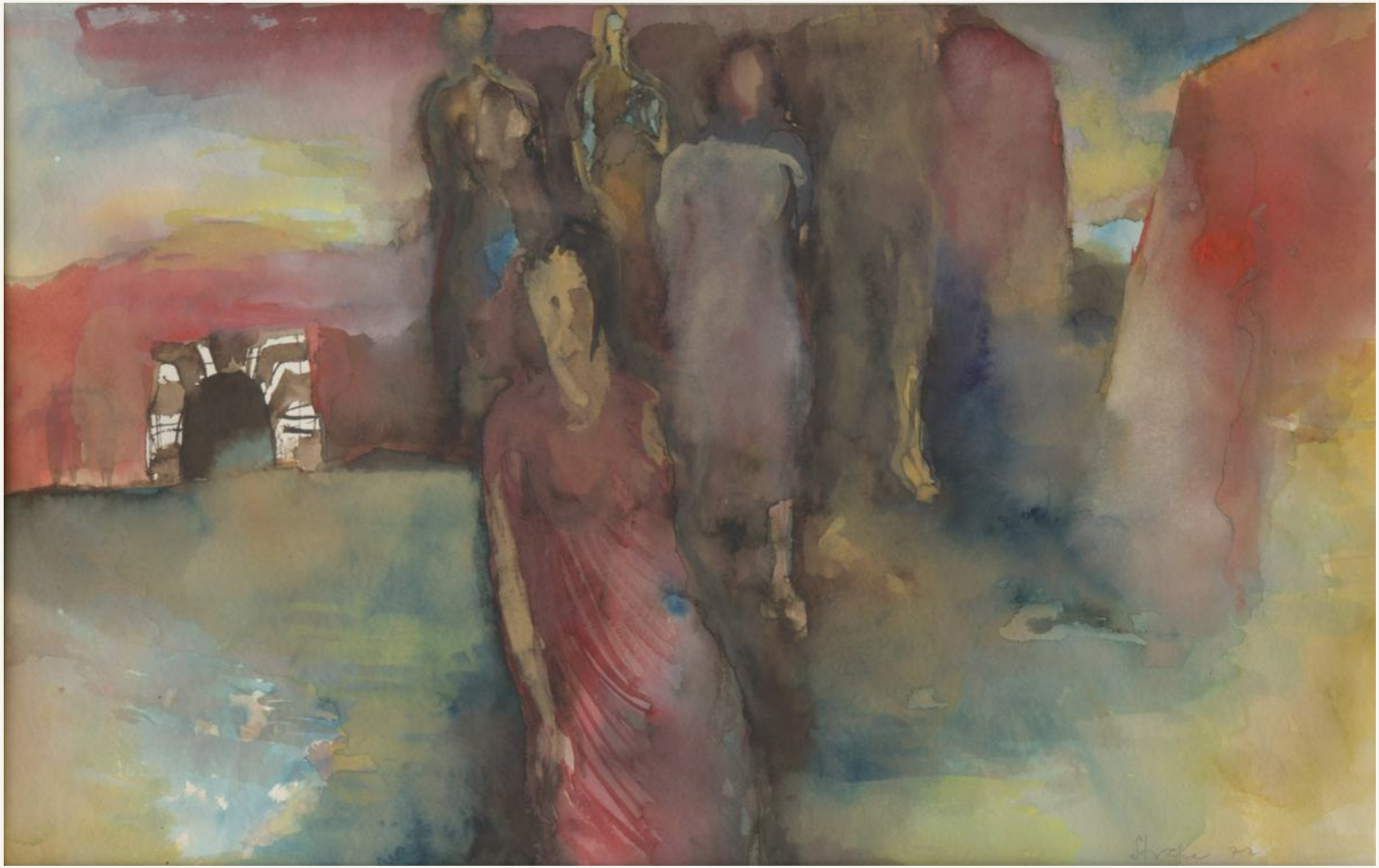
Návrat z Richardo. 1970. akvarel tempera na papieri, 37,5 × 23,5 cm. [D149]

Terezín / Starci 1. 1969 alebo 1970. akvarel na papieri, 23,5 × 37,5 cm. [D150]

Milenci. 1969 (neisté datovanie). kvaš, 31 × 40 cm. [D152]

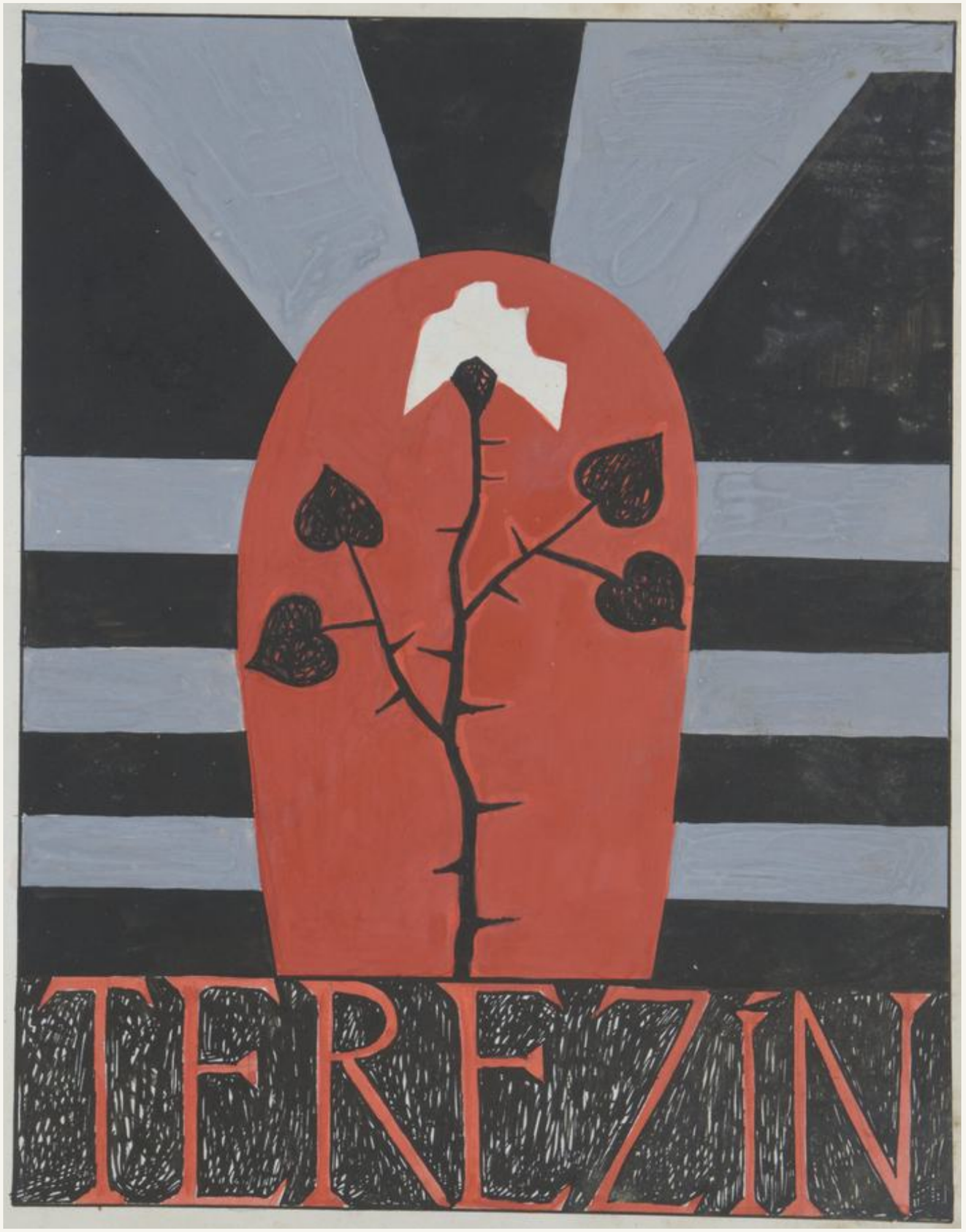
Lidické ženy v Terezíne 1. 1972. tempera kresba, 45 × 65 cm. [D244]

Ženský dvor 2. 1971 / 1972 (datovanie sa líši). tempera kresba na papieri, 55 × 70 cm. [D246]

Milenci z geta. nejasné datovanie. technika neuvedená, 60 × 90 cm. [D249]

Grafická práca Terezín 1. Nedatované. Pero, tuš a tempera na papieri, 44 × 31 cm. Výrez obrazovej časti návrhu. [D393]

Litoměřice a okolie

Mesto sa dá spoznávať z dialky aj z niekoľkých krokov. V Strakových obrazoch sa otvára nad strechami, potom zostupuje medzi fasády, ploty a stromy. Známa silueta poskytuje orientáciu, drobný detail zasa dôvod spomaliť. Farba a svetlo pritom premieňajú aj miesta, okolo ktorých človek bežne prechádza bez povšimnutia.

Litoměřice sú tu mestom každodenného života. Popri uliciach sa objavujú záhrady, okraje zástavby a zeleň, ktorá prekrýva pevné obrysy domov. Priemyselné motívy rozširujú tento priestor o krajinu utváranú ľudskou prácou. Medzi domovom, perifériou a vzdialenejším okolím vzniká súvislý svet, v ktorom sa stavba a príroda neustále stretávajú.

Záverečný obraz Pri pošte, Litoměřice z roku 2001 je poslednou známou datovanou maľbou. Budova zostáva čiastočne skrytá za kmeňmi a korunami stromov. Konkrétne miesto sa znovu otvára blízkemu pozorovaniu prírody: jemné vetvenie rozvoľňuje architektúru a vedie pohľad k tomu, čo sa premieňa okolo nej.

Staré Litoměřice Z ateliéru. 1984. olej na plátne, 100 × 115 cm. [D648]

Litoměřice Krupina ulica. 1958. tempera na papieri, 30 × 43,5 cm. [D671]

Litoměřice. okolo 1960. pastel papier, 51 × 87,5 cm. [D403]

Litoměřice z výšky. nedatované. tuš pastel ceruzka kartón, 42 × 48,5 cm. [D514]

Ulica Litoměřice. nedatované. pastel na kartóne, 44 × 62 cm. [D517]

Pútač. 1958. olej na kartóne, 50 × 60 cm. [D111]

Pozostalí. 50. alebo 60. roky 20. storočia. tempera na papieri, 40 × 52 cm. [D128]

Kvety pri plote. 50. roky 20. storočia. olej na plátne, 58 × 51 cm. [D112]

Agáty. 1960. tuš pastel na papieri, 40 × 58 cm. [D308]

Zima za humnami. 1957. olej na preglejke, 43 × 38 cm. [D122]

Periféria. 1995. olej na plátne, 70 × 70 cm. [D652]

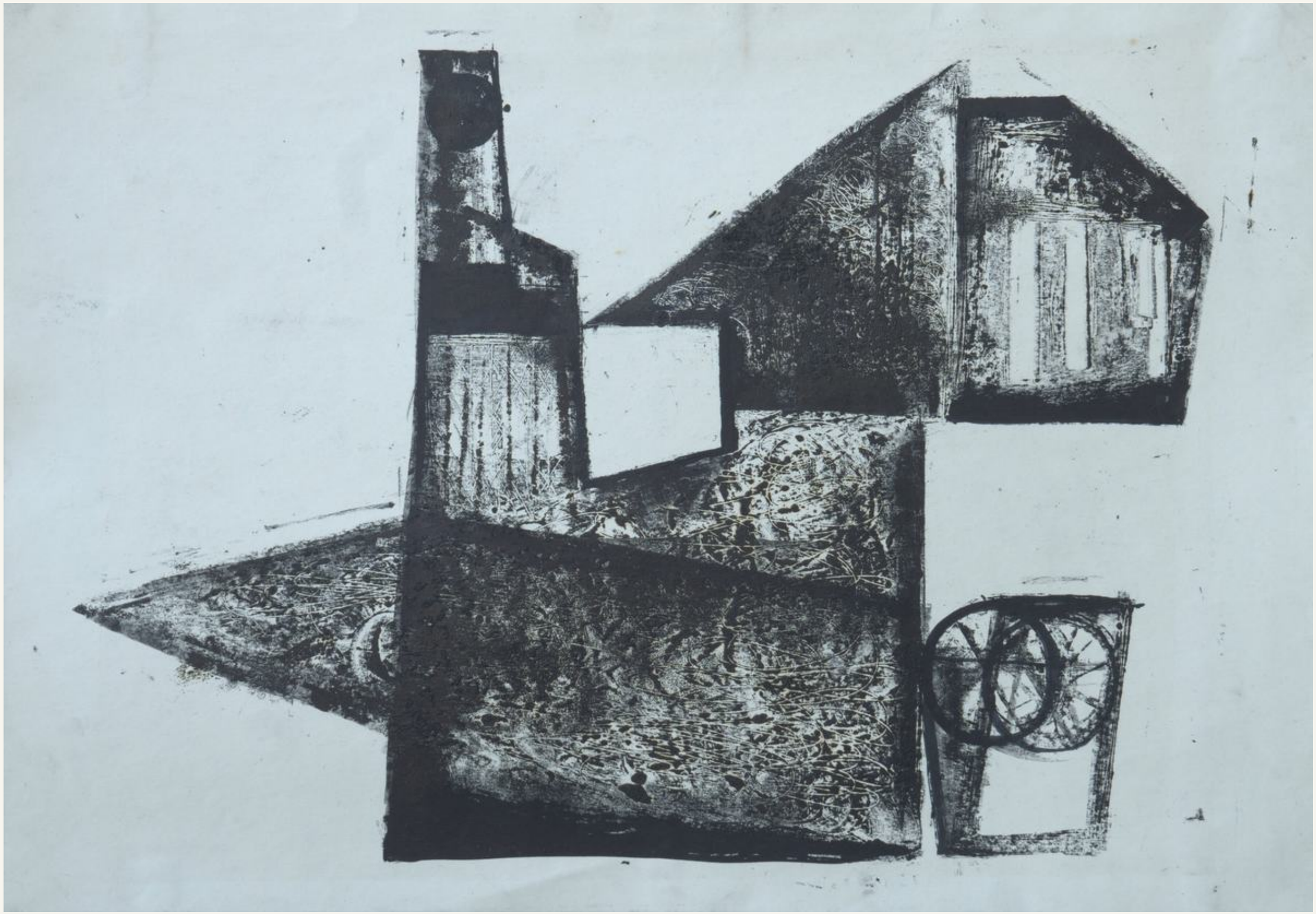
Povrchová baňa. 1988. akryl na sololite, 75 × 107 cm. [D650]

Povrchová baňa. nedatované. tempera papier, 26 × 44 cm. [D569]

Veža Povrchová baňa. nedatované. tempera na kartóne, 52 × 68 cm. [D483]

Z cyklu Hranice Manufaktúra. asi 1964. grafika čiernobiely monotyp, 44 × 62 cm. [D632]

Piaty október v 16-20. 1974. olej na plátne, 92 × 83 cm. [D20]

Mrak. 1974. olej na plátne, 92 × 68 cm. [D21]

Pri pošte, Litoměřice. 2001. Akryl na sololite, 30 × 40 cm. Posledný známy datovaný obraz. [D669]

Nákladné auto. nedatované. tempera na kartóne, 44 × 62 cm. [D535]

Príroda zblízka a horizonty

Krajina Českého středohoří má rozpoznateľný rytmus. Nad poľami vystupujú jednotlivé kopce a cesta sa môže orientovať podľa známeho vrcholu. Říp je spojený s povesťou o praotcovi Čechovi, Radobýl s Karlom Hynkom Máchom a jeho litoměřickým pôsobením. Tieto kultúrne súvislosti sprevádzajú naše vnímanie miest; obrazy k nim pridávajú bezprostrednú skúsenosť svetla, farby a priestoru.

V neskoršej tvorbe sa Strakov pohľad častejšie približuje k zemi. Obzor stúpa, obloha sa zužuje a predný plán vypĺňajú trávy, kvety, kríky a voda. Z rozľahlej panorámy sa stáva dôverný výsek prírody. Ťah štetca môže súčasne pripomínať steblo a ukazovať vlastnú hmotu farby.

Blízke porasty striedajú otvorenejšie pohľady a severočeské motívy dopĺňajú krajiny z ďalších miest. Jednotu kapitoly vytvára pozorné sledovanie premien: topenia snehu, letného hustnutia trávy, jesenného sfarbenia aj stôp úbytku a obnovy. Krajina sa neuzatvára do jedinej podoby. Každý obraz ponúka iný okamih jej trvania.

Krajina zblízka

Jiří Dolejš

Začiatkom osemdesiatych rokov sa v jeho obrazoch začína presadzovať fragmentárnejší prístup, sústredený na výseky krajiny. Zmyslom tejto premeny ohniskovej vzdialenosti bolo odhalenie skrytého poriadku a života prírody. Umelca nezaujíma trvalo zafixovateľný stav, ale príroda v procese svojho bytia, vznikania, zanikania, stopy pôsobenia prírodných živlov.

Objavujú sa nové motívy, topiaci sa sneh, uľahnutá tráva, zvlnená hladina rybníkov a riek, tieň tiahnucich oblakov v krajine. Konečne môže uplatniť štrukturálny prístup, charakteristický pre Torzá a Figúry. Konečne objavil spôsob, ako uplatniť v samotných rukopisných zložkách reflexiu aj prežitok krajiny, ako vniesť do maľby spontánnosť, apel na divákovo citové stotožnenie s miestom.

Jiří Dolejš, text k výstave Přemysla Straku v Památníku Terezín, 1991. Úryvok.

Mrak so strieborným okrajom. 1976. akryl na sololite. [D85]

Hradiště pred búrkou. 1984. olej na plátne, 100 × 110 cm. [D94]

Říp. 1978. olej na plátne, 87 × 108 cm. [D99]

Krajina pod Radobýlom. 1976. akryl na sololite, 50 × 70 cm. [D108]

Cesta k Radobýlu. 1996. akryl na sololite, 58,5 × 48,5 cm. [D646]

Ronov. 1997. akryl na sololite, 30 × 40 cm. [D659]

Súmrak nad Varhošťou. 1999 podľa evidencie; datovanie overiť. Akryl na sololite, 29 × 39 cm. [D674]

Vrcholy. 1979. olej na plátne, 83 × 98 cm. [D34]

Středohoří. 1982. olej na plátne, 58 × 77,5 cm. [D28]

Krajina s tmavým útvarom. okolo 1994. olej na kartóne, 50 × 60 cm. [D110]

Oráčina. 1980. olej na plátne, 75 × 86 cm. [D36]

Krajina s rybníkom. 1982. olej na kartóne, 50 × 70 cm. [D654]

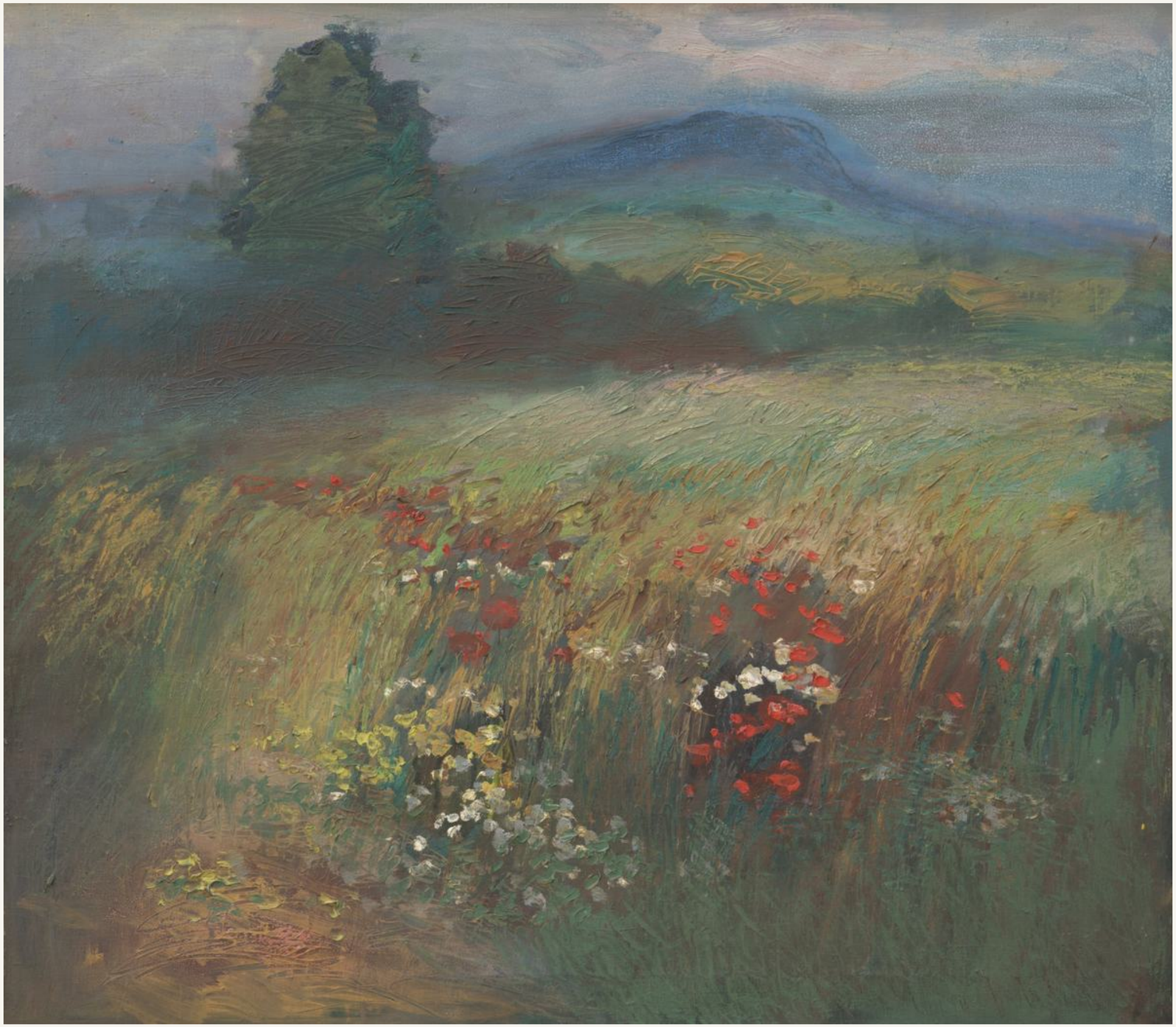
Jar na juhu. 1999. akryl na sololite, 67 × 63 cm. [D665]

Letné popoludnie. 1991. akryl na sololite, 33 × 44 cm. [D673]

Miesto skryté v Středohoří. 1979-1981 odhad. olej na plátne, 58 × 88 cm. [D39]

V Středohoří 1. 1988–1992 (odhad). olej na plátne, 69 × 79 cm. [D40]

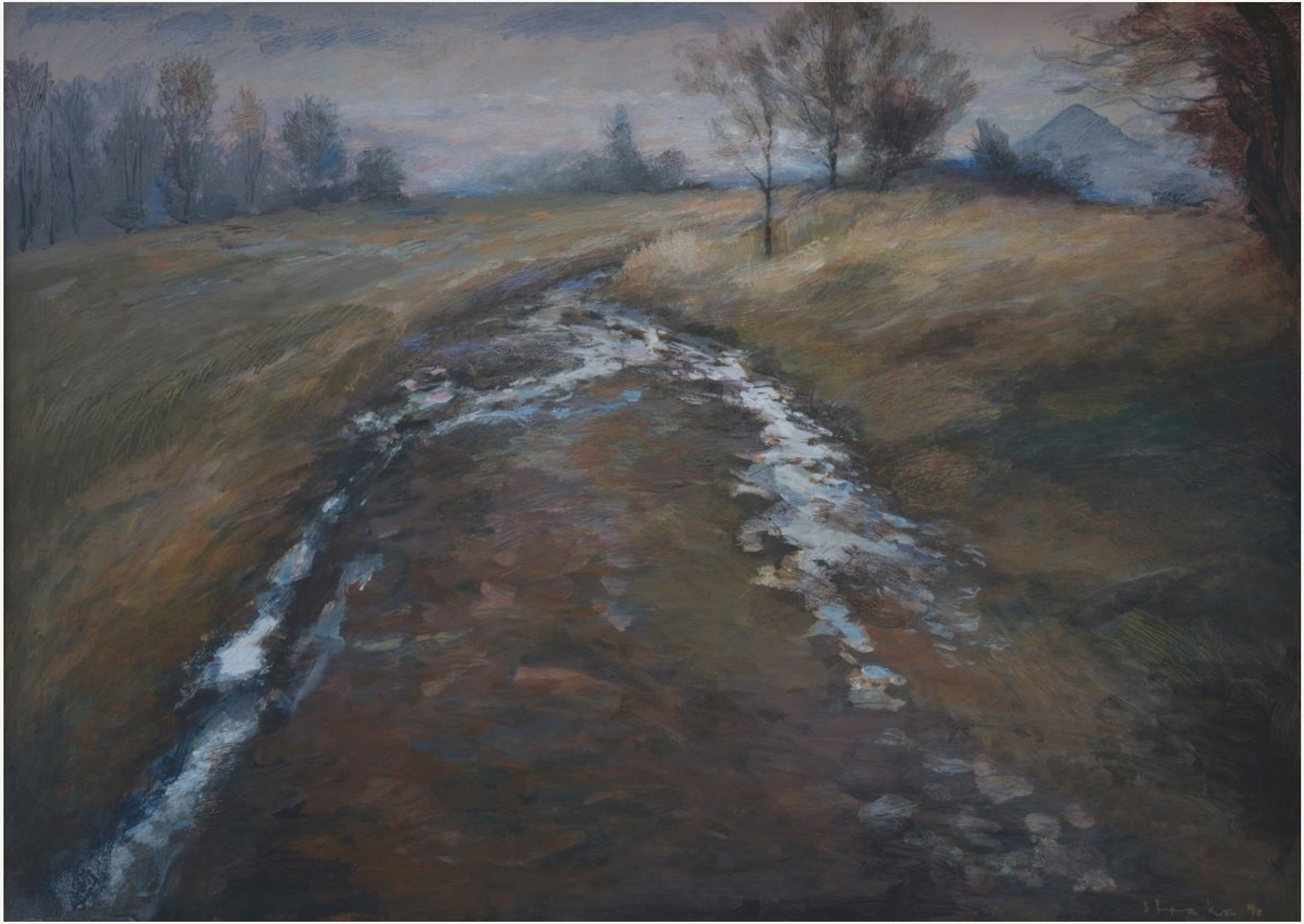
Lúka v Středohoří. 1996. akryl na sololite, 70 × 80 cm. [D15]

Horizont. 2000. akryl na sololite, 40 × 50 cm. [D663]

Na Děčínsku. 1998. akryl na sololite, 60 × 70 cm. [D664]

Predjarie v Středohoří. 1990. akryl na sololite, 73 × 103 cm. [D31]

Topiaci sa sneh Topenie snehu. 1980. olej na plátne, 66 × 88 cm. [D35]

Topenie snehu v Středohoří. 1980. olej na plátne, 70 × 95 cm. [D44]

Bodliaky v Středohoří. 1987-1988 odhad. akryl na sololite, 95 × 96 cm. [D30]

Korisť. 1989. Akryl na sololite. [D6]

Jabloňový sad. 1984. olej na preglejke, 101 × 101 cm. [D97]

Les na ústupe. 1989. akryl na sololite, 20 × 30 cm. [D60]

Jeseň na Třeboňsku. 1999. akryl na sololite, 30 × 40 cm. [D658]

Pred Terezínom. 2000. akryl na sololite, 25 × 33 cm. [D660]

Na brehu Ohře. 1997. akryl na sololite, 50 × 60 cm. [D16]

Jeseň pri Ohře. 2000. akryl na sololite, 40 × 50 cm. [D661]

Chodník. 2000. akryl na sololite, 40 × 50 cm. [D662]

Ohře - Křešín. 2000. akryl na sololite, 60 × 70 cm. [D668]

Modré kvety. 80. roky 20. storočia. olej na plátne, 71 × 81 cm. [D107]

Zátišie

Niekoľko predmetov na stole môže vytvoriť celý maliarsky svet. Fľaša, nádoba, plod alebo kvetina prinášajú rôzne obrysy a povrchy; ich blízkosť umožňuje sledovať, ako sa navzájom ovplyvňujú farby. Obyčajné veci získavajú váhu sústredeným pohľadom, svetlom a spôsobom, akým im maliar vymedzí miesto.

Straka niekedy necháva predmety vystúpiť z tmavého pozadia, inokedy ich skladá do tesne susediacich plôch. Pevný okraj môže prejsť do uvoľneného ťahu, objem sa premení na farebný znak a stôl takmer zmizne pod usporiadaním nádob. Popri plodoch a kvetoch sa objavujú aj potreby každodennej práce, ktoré do tichého priestoru obrazu vnášajú stopu ľudskej ruky.

Kapitola umožňuje porovnávať príbuzné zostavy aj výrazne odlišné riešenia. Pri pomalom prechádzaní vystúpia drobné rozdiely: výška hrdla, vzdialenosť dvoch predmetov, svetlé miesto medzi listami. Práve v týchto vzťahoch sa jednoduchý námet zakaždým mení na nový obraz.

Zátišie so štetcami. nedatované. technika neurčená, 40 × 46 cm. [D48]

Zátišie s jablkami. 1961. tempera na papieri alebo lepenke, 42 × 61 cm. [D657]

Zátišie s jablkami. 1957 (neisté). akvarel alebo olej na papieri, 32,5 × 45 cm. [D279]

Zátišie s fľašou a hruškami. Nedatované. olej na plátne, 67 × 52 cm. [D53]

Zátišie so štyrmi kvetmi. asi 60. roky 20. storočia. tempera kartón, 62 × 88 cm. [D619]

Zátišie so slnečnicou. 1962. tempera kartón, 88 × 63 cm. [D584]

Zátišie so žltými kvetmi. 1960. tuš pastel kartón, 48 × 35 cm. [D533]

Zátišie so šitím. nedatované. tempera na kartóne, 44 × 62 cm. [D494]

Zátišie s tromi fľašami. 1961. tempera na kartóne, 62 × 44 cm. [D469]

Zátišie / tri fľaše a karafa. 1961. Tempera na kartóne, 62 × 44 cm. [D471]

Zátišie so šiestimi nádobami. Nedatované. Tempera na kartóne, 62 × 44 cm. [D489]

Zátišie s fľašami. 1961. tempera na papieri, 62 × 43 cm. [D284]

Čierne zátišie. nedatované. tempera na kartóne, 52 × 68 cm. [D467]

Modré zátišie Víno. nedatované cca 60. roky. tempera na kartóne. [D479]

Zátišie s fľašami. Nedatované. Tempera na kartóne, 62 × 88 cm. [D621]

Zátišie s džbánom a kvetinou. 1981. olej na plátne, 66 × 80 cm. [D42]

Kytica ruží. nedatované. olej na plátne, 75 × 71 cm. [D655]

Konvalinky. nedatované. akryl na sololite, 40 × 30 cm. [D656]

Papriky. 1991. akryl na sololite, 30 × 45 cm. [D670]

Zátišie s jablkami. 1988. akryl na sololite, 25 × 30 cm. [D61]

Cesty

Cesta mení nielen miesto, ale aj spôsob pozerania. Neznámy dom, pobrežie alebo chvíľa spoločného zastavenia získajú pozornosť, ktorú im doma možno nevenujeme. Úvodný výlet otvára kapitolu ako okamih medzi príchodom a ďalším pohybom: pod veľkou oblohou sa na chvíľu stretávajú ľudia a krajina.

Ďalšie obrazy privádzajú pohľad k osamelým stavbám, gotickej architektúre a moru. Niekde určuje miesto samotný názov, inde zostáva otvorené. Dôležitým motívom sa môže stať dom na okraji priestoru aj niekoľko kameňov, ktorých tvar napovedá, ako sa krajina skladá do obrazu.

Pri pobreží sa pohľad spomaľuje. Farebné pásy vody, pevné balvany a vzdialený obzor vytvárajú odlišný rytmus než mestská ulica. Kresba a maľba môžu k podobnému námetu pristúpiť rôzne: raz sledujú obrys, druhý raz atmosféru a svetlo. Výber spája rôzne zaznamenané námety z ciest.

Výlet do NDR. 1975. olej na plátne, 84 × 93 cm. [D1]

Španielska krajina. 1984. olej na sololite, 60 × 80 cm. [D7]

Opustená usadlosť 2. 1984. olej na plátne, 70 × 90 cm. [D13]

Sedliacky dom. 1993. akryl na sololite, 44 × 48,5 cm. [D49]

Niekde v Anglicku / Gotická budova. 1978. olej na plátne, 75 × 86 cm. [D66]

Príbeh cesty. nedatované. olej na plátne, 75 × 92 cm. [D65]

Španielsky záliv. nedatované. olej na plátne, 70 × 90 cm. [D10]

Kamene pri mori. 90. roky 20. storočia (odhad). technika neurčená, 43 × 53 cm. [D29]

Skaly v mori. 1981. olej na plátne, 60 × 95 cm. [D67]

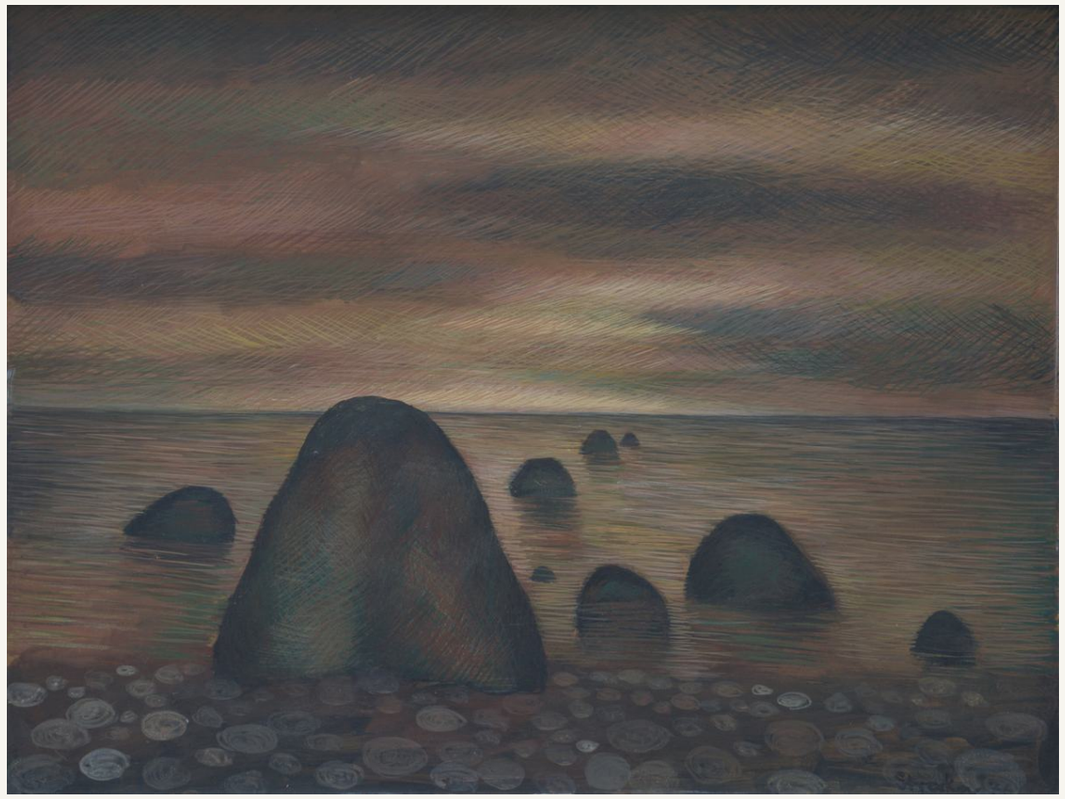

Rybárska dedina. 1976. akryl na sololite, 49 × 68 cm. [D69]

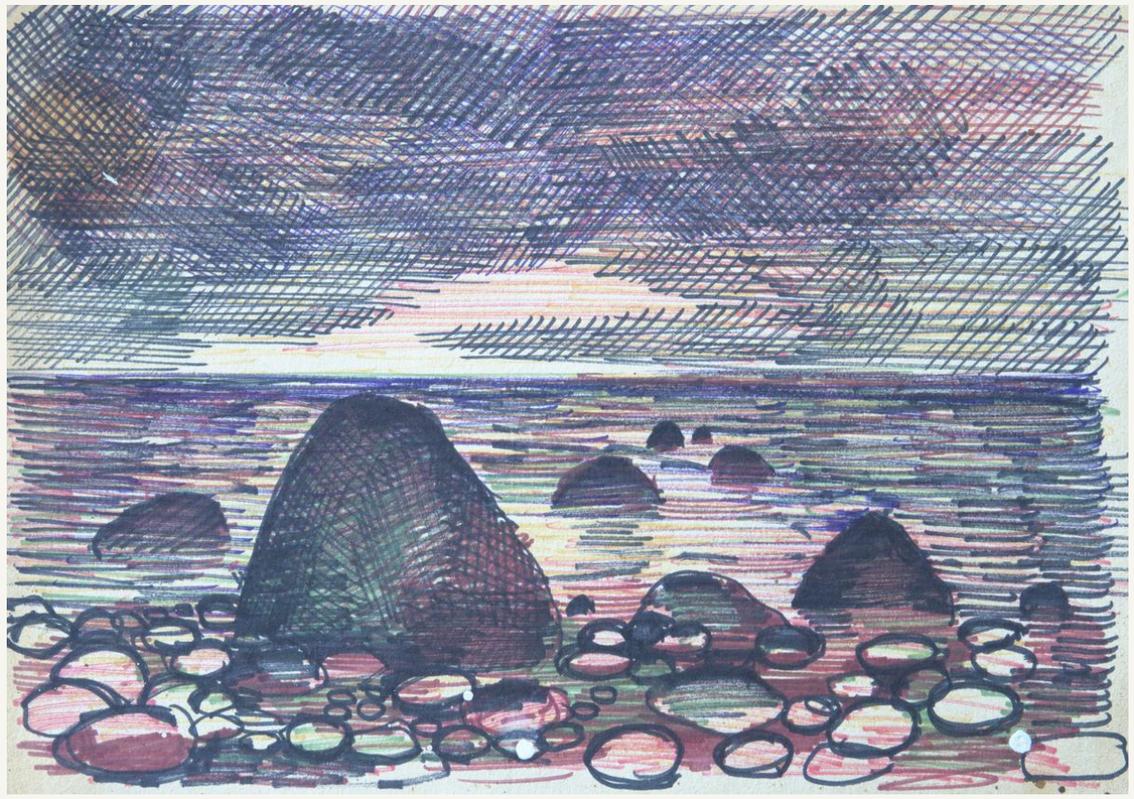

Pobrežie. 1961. technika nezdokumentovaná, rozmery nezdokumentované. [D285E]

Pokojné more a pobrežné štúdie

Pokojné more. 1976. akryl na sololite, 60 × 80 cm. [D83]

Štúdia Balvany pri mori. Nedatované. Farebné fixky na papieri, 15 × 21 cm. [D454]

Cyprus záliv. 1990. akryl na sololite, 60 × 70 cm. [D666]

Loď v zátoke. nedatované. akryl na sololite, 61,5 × 81 cm. [D118]

Loďky v zálive / Pocta Zrzavému. 1961 alebo 1962. Tempera na kartóne, 44 × 62 cm. [D491]

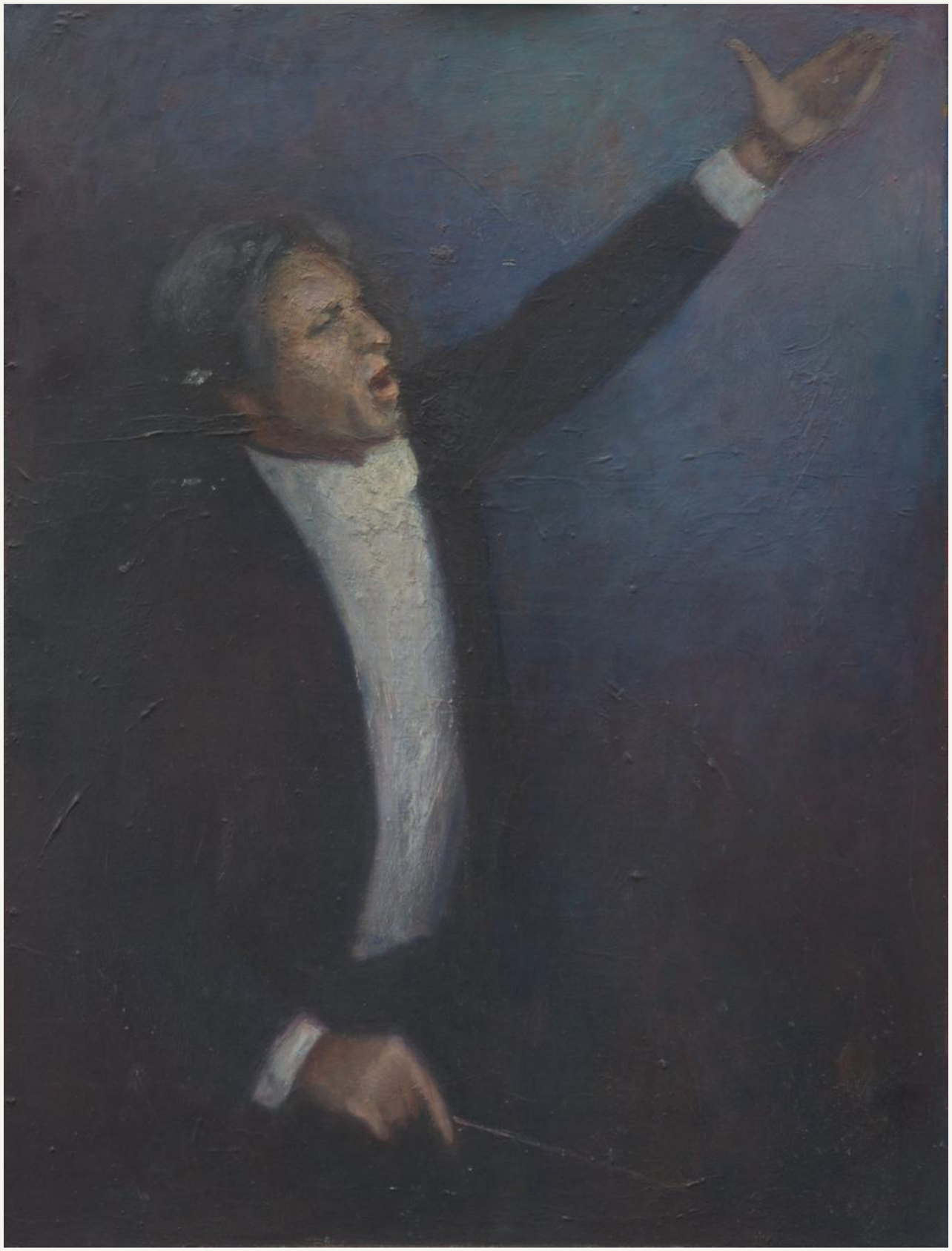
Židovský cintorín Tučepy. 1993. akryl na sololite, 60 × 70 cm. [D114]

Libor Pešek

Dirigentovo gesto trvá len okamih, napriek tomu v sebe sústreďuje pohyb celého tela. Na Strakovom obraze z roku 1983 vystupuje svetlá košeľa z tmavomodrého pozadia a zdvihnutá paža vedie pohľad nahor. Maľba zachytáva človeka pri práci, v sústredení, ktoré pôsobí aj bez prítomnosti orchestra.

Hudba sa tu otvára prostredníctvom tela a rytmu obrazu. Pohyb rúk, natočenie hlavy a vzťah svetlých a tmavých plôch dávajú nehybnej maľbe vnútorné tempo. Portrét tak umožňuje zastaviť sa pri niečom, čo pri koncerte neustále pokračuje.

Rozhovor z 10. augusta 1991 približujeme redakčným zhrnutím zachovaných pasáží. Výstrižok pochádza z archívu Přemysla Straku a popri maľbe prináša dirigentove verejne vyslovené úvahy.

Dirigent Libor Pešek. 1983. olej na dreve, 104 × 79 cm. [D75]

Zostaňme hĺbavým národom

V rozhovore s Tereziou Jungrovou z 10. augusta 1991 uvažuje Libor Pešek o každodennom živote v Británii a v Československu. Britské prostredie opisuje prostredníctvom zdržanlivosti, rešpektu k súkromiu a tolerancie. Všíma si zároveň spoločenské rozdiely a historické návyky, ktoré ovplyvňujú, ako sa ľudia stretávajú a ako vnímajú svet za hranicami vlastnej krajiny.

K českému prostrediu sa vracia s ocenením širokého kultúrneho rozhľadu a prirodzeného záujmu o veci, ktoré presahujú bezprostrednú profesiu. Pripomína spoločenskú blízkosť, pri ktorej sa môžu stretávať ľudia rôznych povolaní a postavenia. Takéto stretnutia preňho patria k hodnotám, ktoré nemusia byť samozrejmé ani v spoločnosti s vyššou životnou úrovňou.

Rozhovorom prechádza otázka, čo sa môže pri premene spoločnosti stratiť. Pešek uvažuje o tlaku na úspech, o nových spoločenských bariérach aj o nebezpečenstve, že snaha o blahobyt vytlačí čas na premýšľanie. Osobnú slobodu spája s možnosťou uchovať si vlastný úsudok a nezávislý vnútorný život. Prianie zostať hĺbavým národom tak vyznieva ako výzva k pozornosti voči sebe aj druhým.

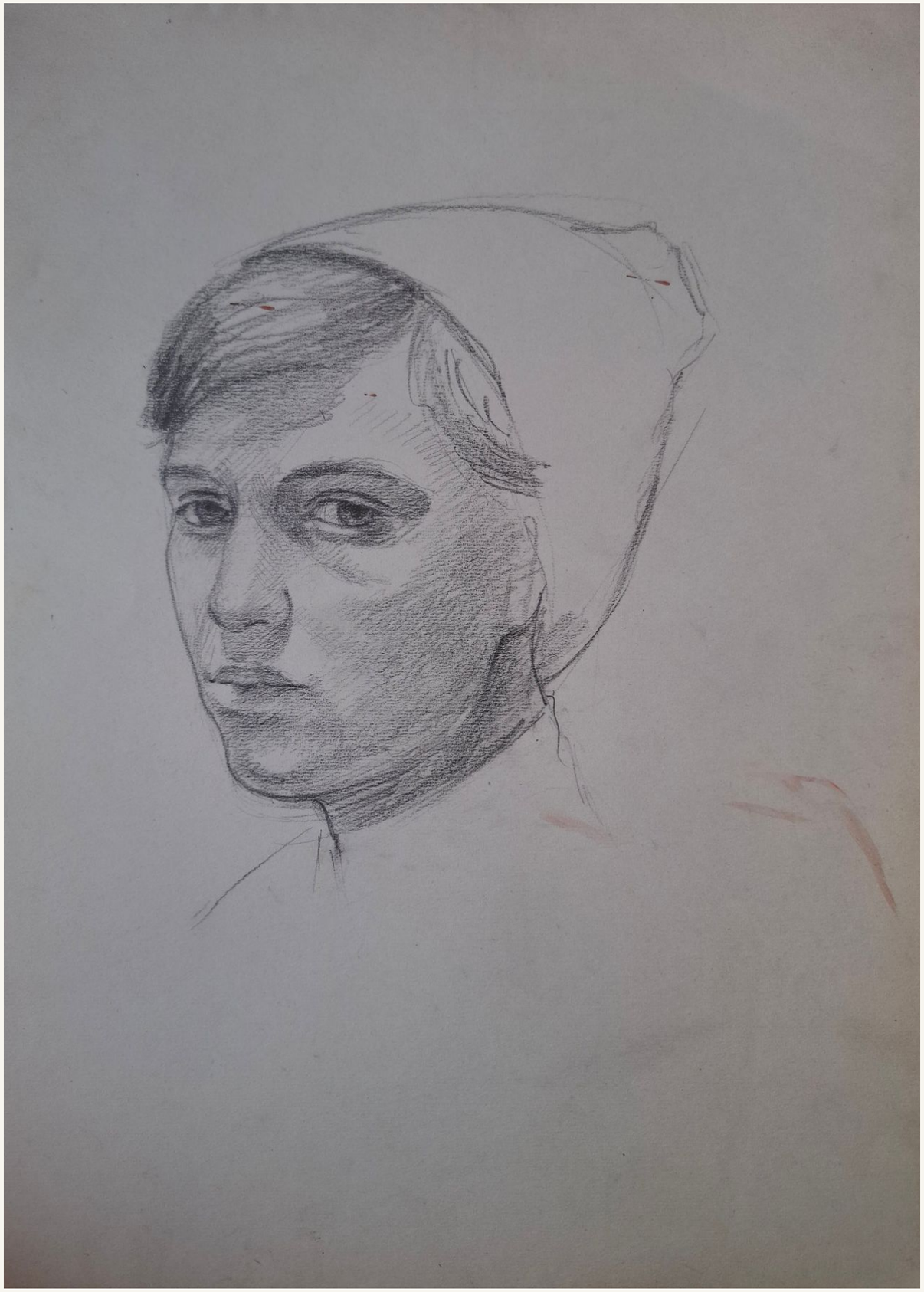
Z článku Terezie Jungrovej, 10. augusta 1991.

Skicár ako dielňa

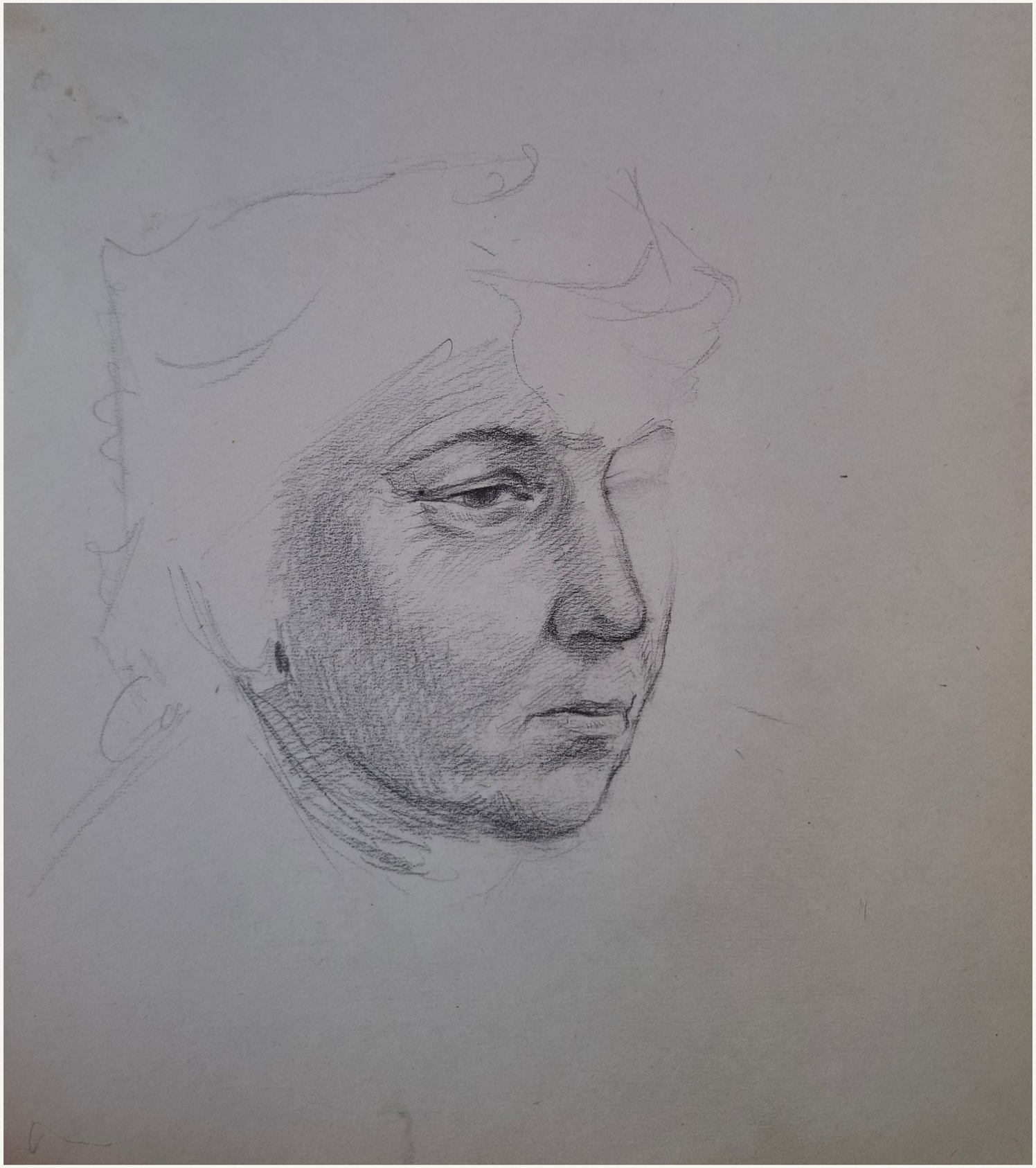
Skicár uchováva myšlienku v okamihu, keď ešte nemusí mať konečný tvar. Rýchla čiara hľadá polohu tela, niekoľko ťahov obrys tváre a hustejšia šrafúra postupne buduje objem. Na jedinej stránke môžu zostať vedľa seba rôzne pokusy, návraty aj prázdne miesta. Pohľad tak vstupuje priamo do pracovného priestoru kresliara.

Osobitnú pozornosť priťahujú mačky. Raz ich zachytí krátka skratka, druhý raz trpezlivé sledovanie hlavy, ucha alebo srsti. Medzi rýchlym pohybom zvieraťa a sústredenou kresbou vzniká napätie, ktoré dáva týmto listom živosť. Najjemnejšie čiary dopĺňajú výrazné tiene a obrys sa môže na okamih takmer stratiť.

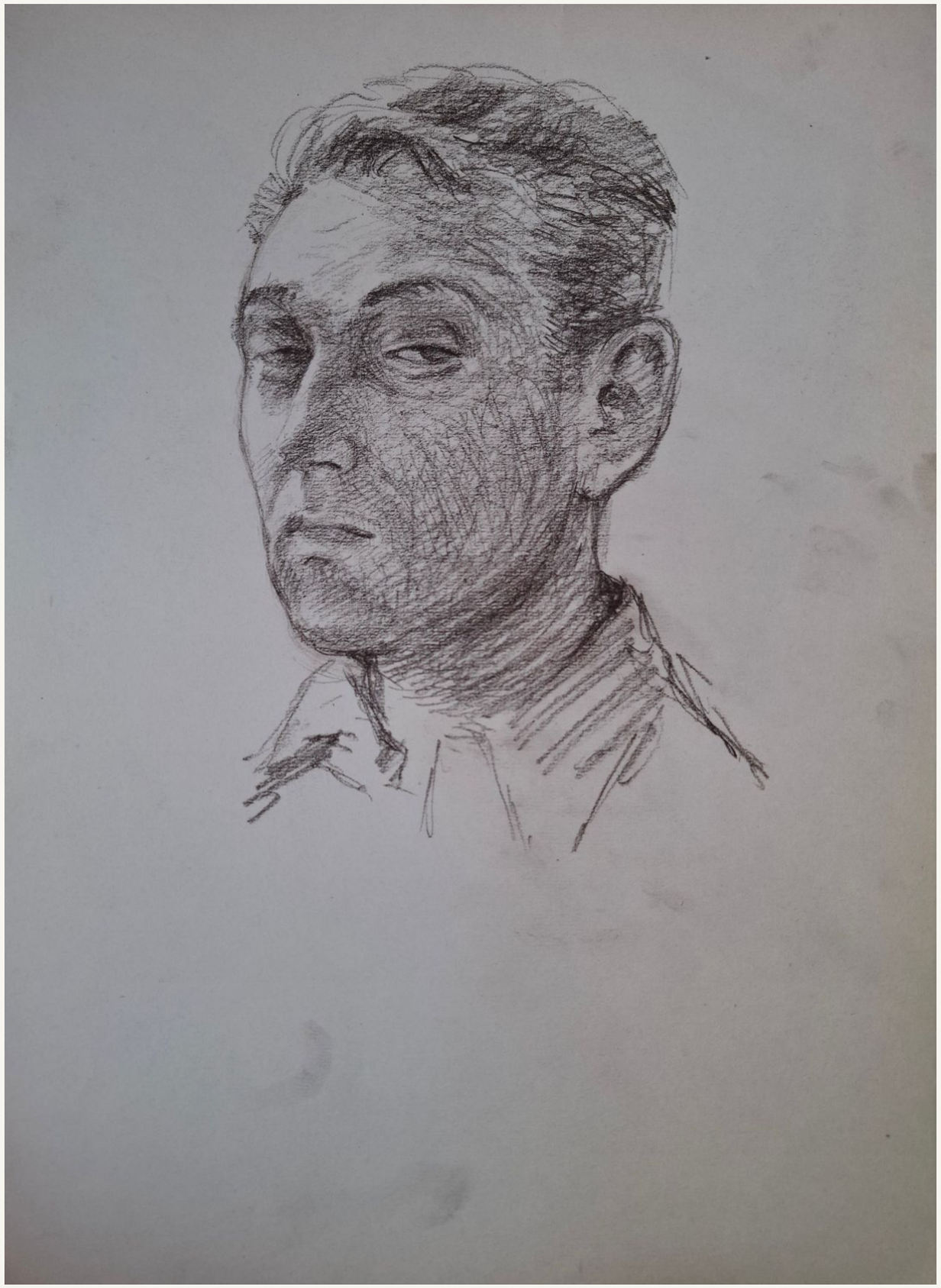
Niektoré stránky spájajú kresby s novinovými výstrižkami. Zaznamenaný podnet a vlastná práca sa ocitajú na jednej ploche, niekedy tesne, inokedy s voľným odstupom. Celé listy ukazujú ich usporiadanie; zväčšené detaily umožňujú priblížiť sa samotnému ťahu. Skicár zostáva miestom pozorovania, zhromažďovania aj ďalšieho hľadania.

Štúdia tváre. Nedatované. P095. [P095]

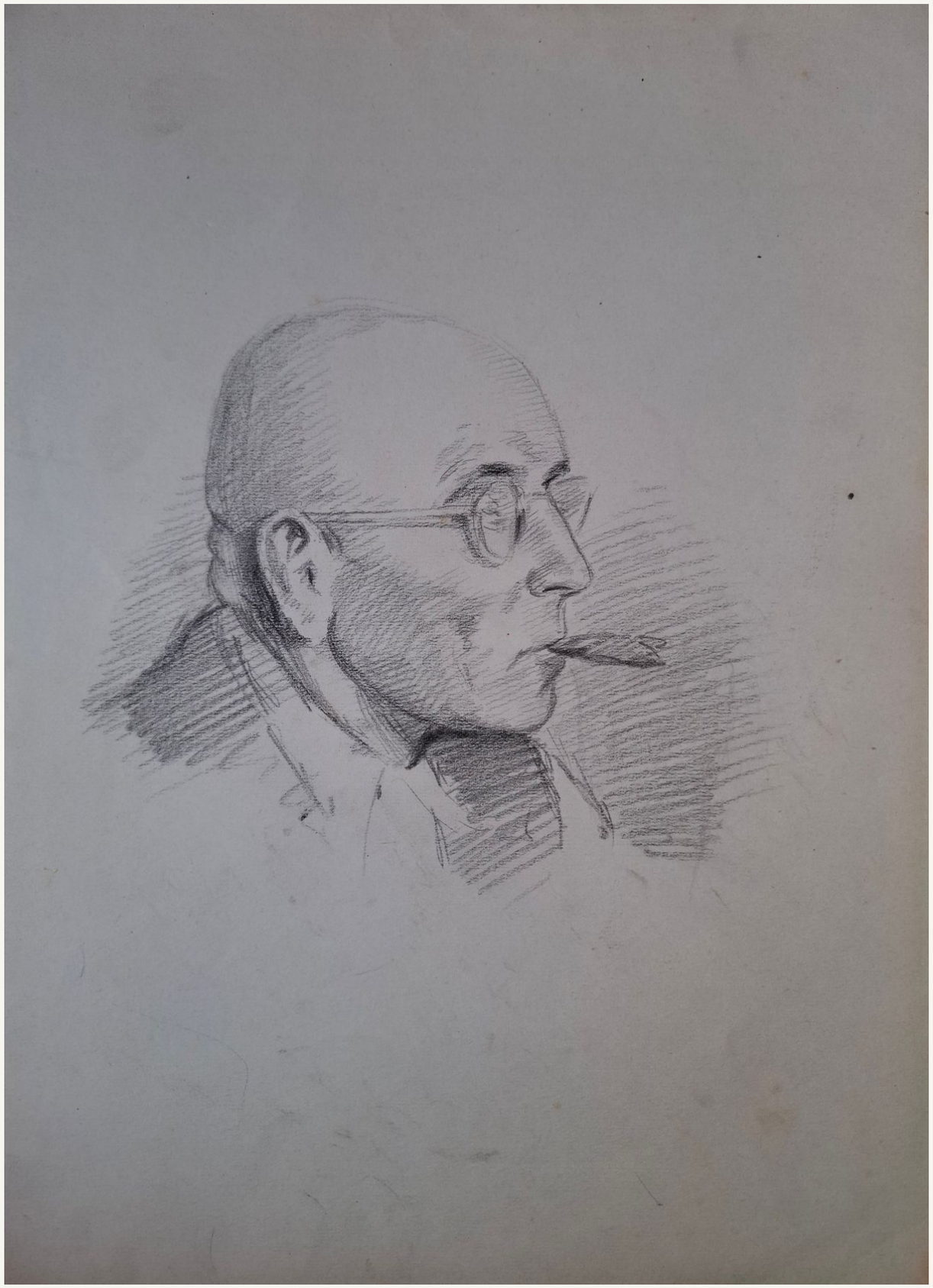
Štúdia tváre. Nedatované. P097. [P097]

Štúdia tváre. Nedatované. P103. [P103]

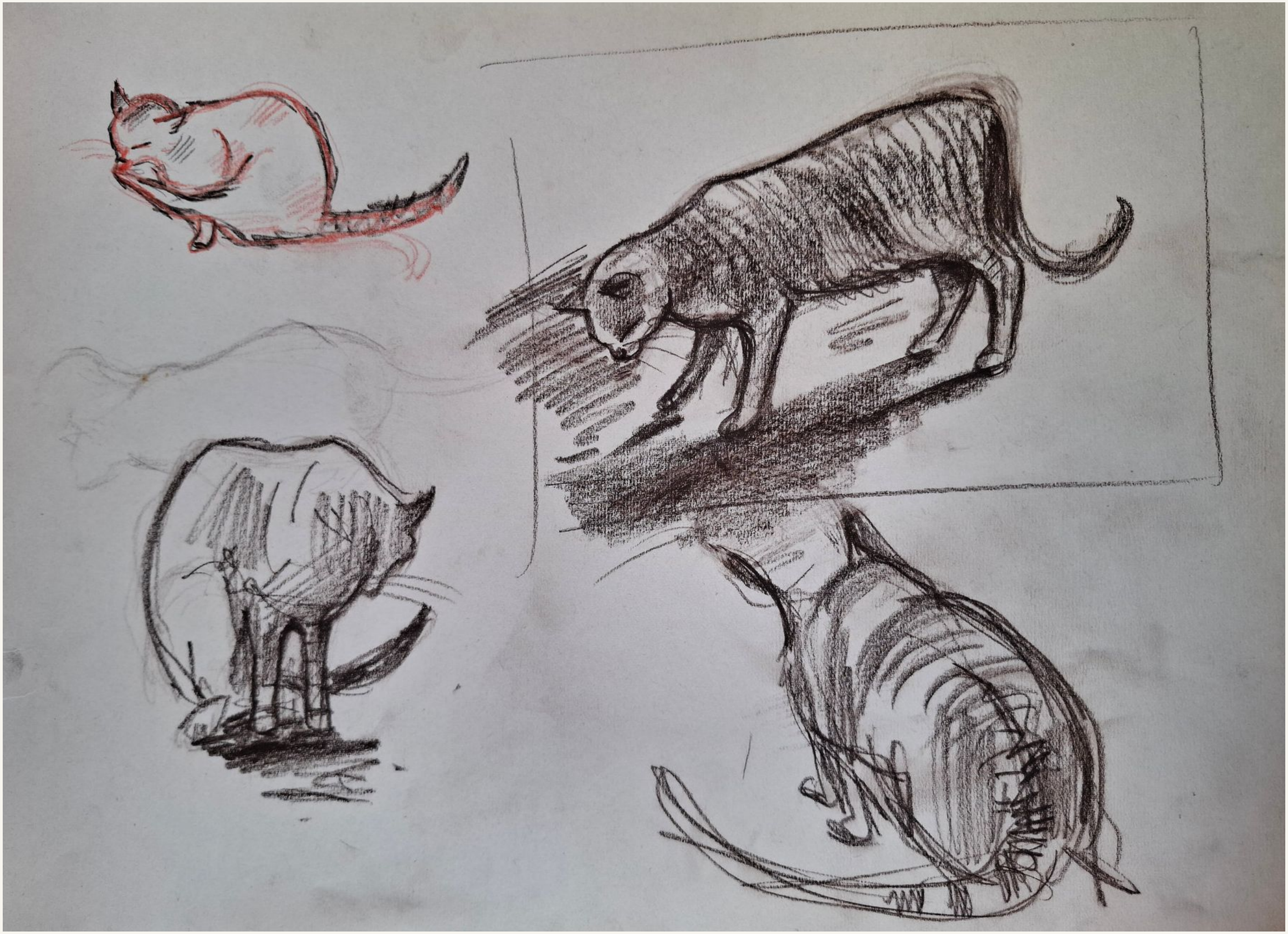
Štúdia tváre. Nedatované. P105. [P105]

Štúdia tváre. Nedatované. P108. [P108]

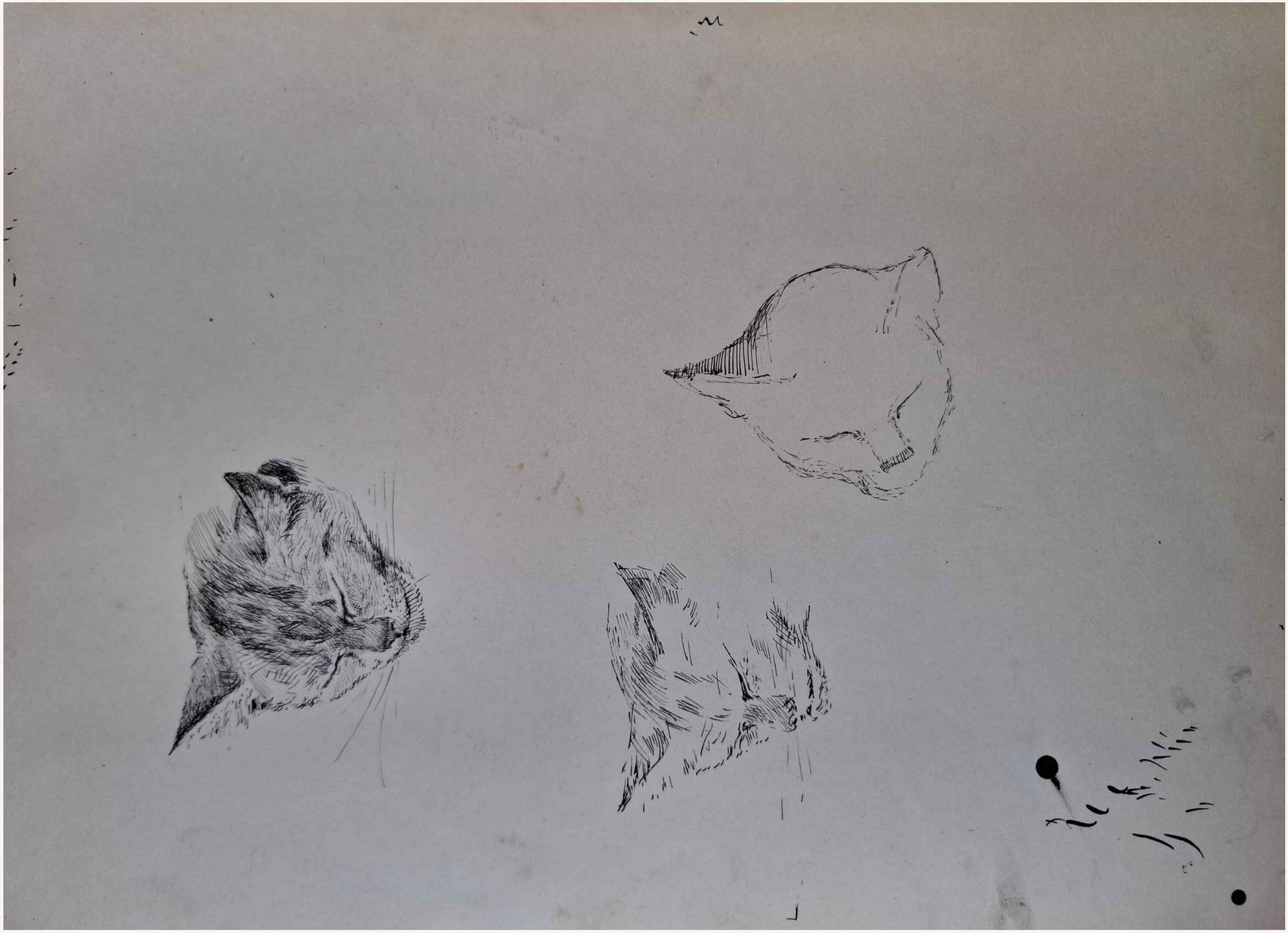
Štúdie mačiek. Nedatované. P099. [P099]

Štúdie mačiek. Nedatované. P101. [P101]

Mačacia hlava. Nedatované. perokresba, skicár. Detail štúdie mačky. [P029]

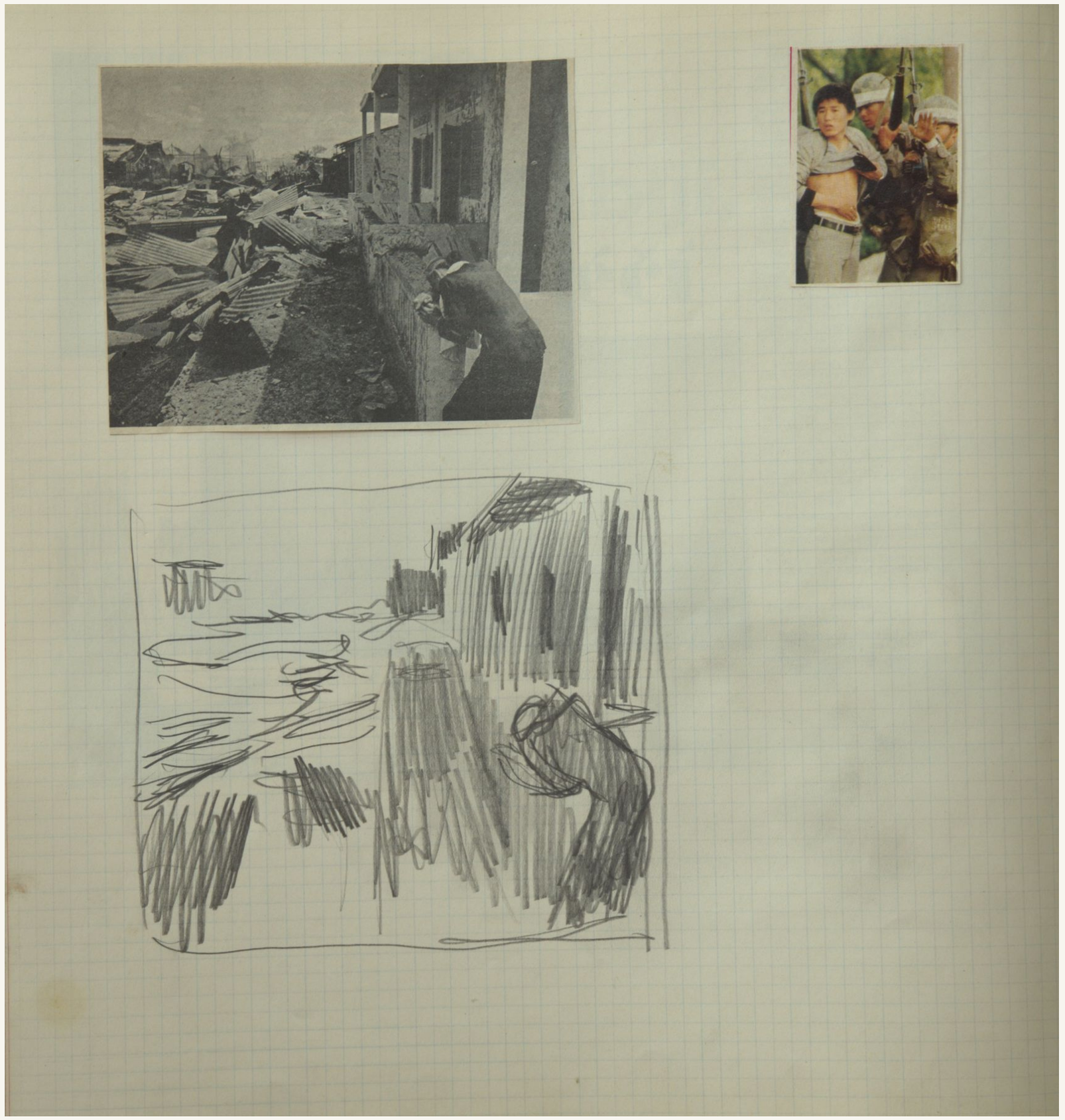
Tri štúdie mačacej hlavy. Nedatované. perokresba, skicár. [P109]

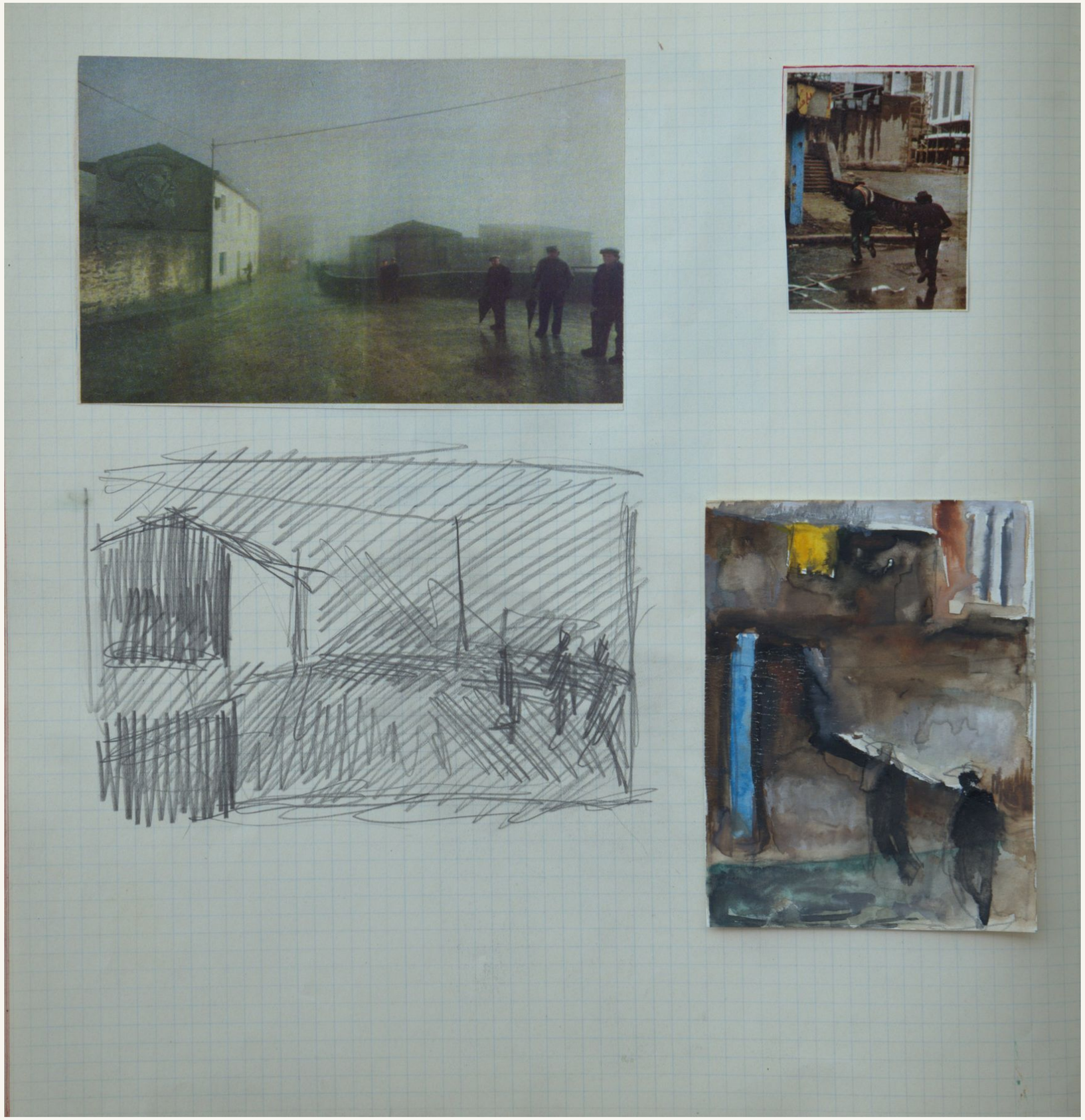

Stránka skicára s výstrižkami a kresbou. Nedatované. P244. [P244]

Stránka skicára s výstrižkami a kresbou. Nedatované. P250. [P250]

Stránka skicára s výstrižkami a kresbou. Nedatované. P256. [P256]

Obraz a písmo

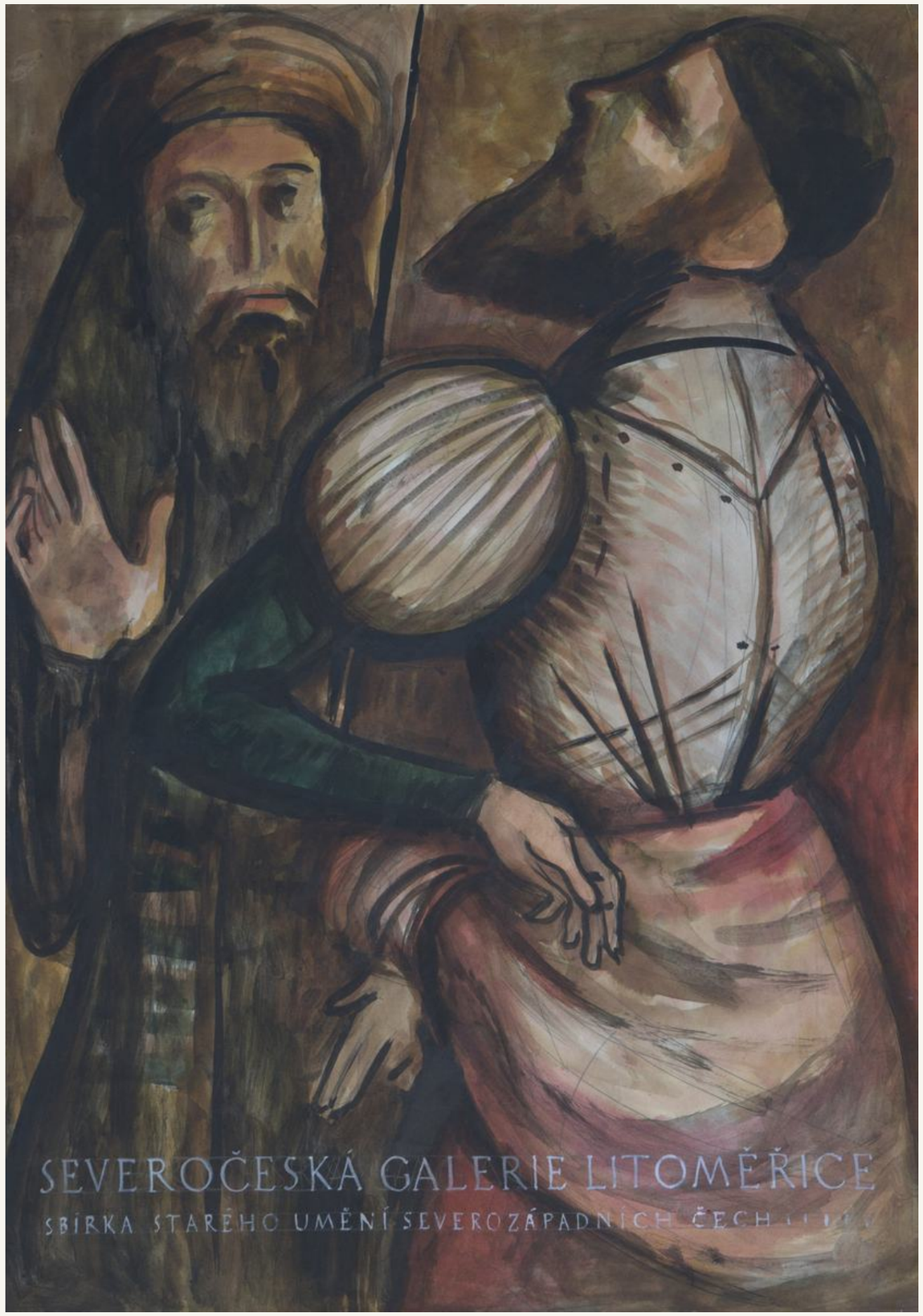
V grafickom návrhu musia obraz a písmo nájsť spoločnú reč. Meno musí byť čitateľné, kresba zaujať a celá plocha udržať rovnováhu medzi oznámením a voľným miestom. Strakove pracovné listy zachovávajú ručný ťah, nalepené podklady aj hľadanie budúceho rozvrhnutia. Umožňujú vidieť tlačovinu ešte pred jej konečnou podobou.

Výstavné návrhy prepájajú túto prácu s prostredím galérií a Památníku Terezín. Pri návrhu s menom Lea Haasa zostáva zachovaná podoba pracovného listu; dátum ani uskutočnenie zamýšľanej výstavy nie sú určené. Kniha Andreja Romaňáka Pevnosť Terezín pripomína ďalší projekt, na ktorého grafickej podobe Straka spolupracoval.

Tiráž katalógu Památník Terezín 1947–1992 mu priamo pripisuje grafickú úpravu katalógu, plagátu a pozvánky; obraz na obálke je dielom Ivana Bukovského. Popri kultúrnych tlačovinách sa objavujú návrhy určené každodennej prevádzke. V oboch prostrediach pôsobí rovnaká pozornosť k farbe, rytmu písma a zrozumiteľnosti obrazu.

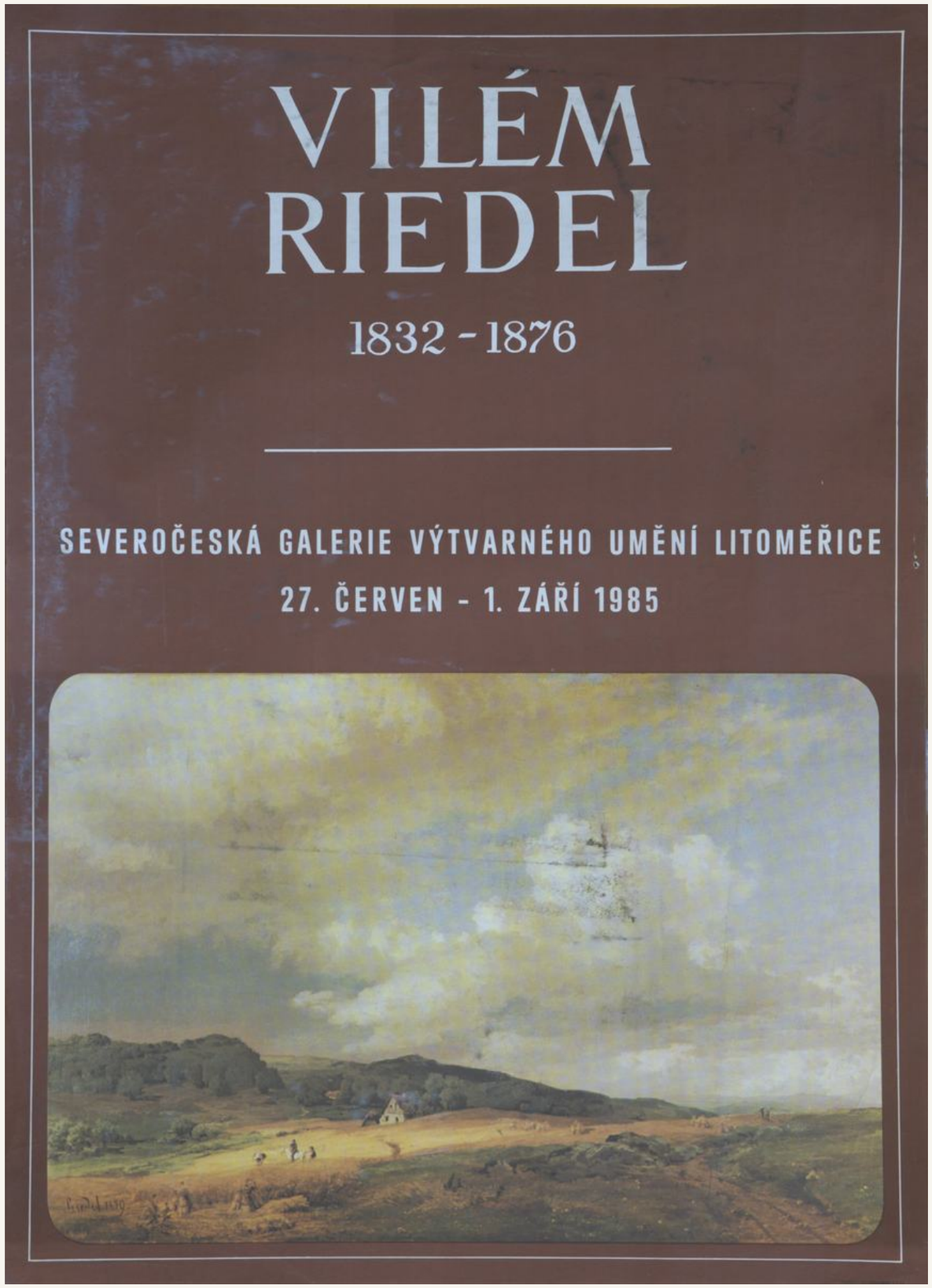
Grafický návrh Leo Haas geto Terezín. nedatované. tuš tempera kartón, 88 × 62,5 cm. [D601]

Grafický návrh litoměřickej galérie. nedatované. ceruzka tempera kartón, 82,5 × 58 cm. Grafická úprava s reprodukciami cudzích výtvarných diel. [D591]

Grafický návrh galérie Litoměřice. nedatované. ceruzka tempera kartón. Grafická úprava s reprodukciami cudzích výtvarných diel. [D611]

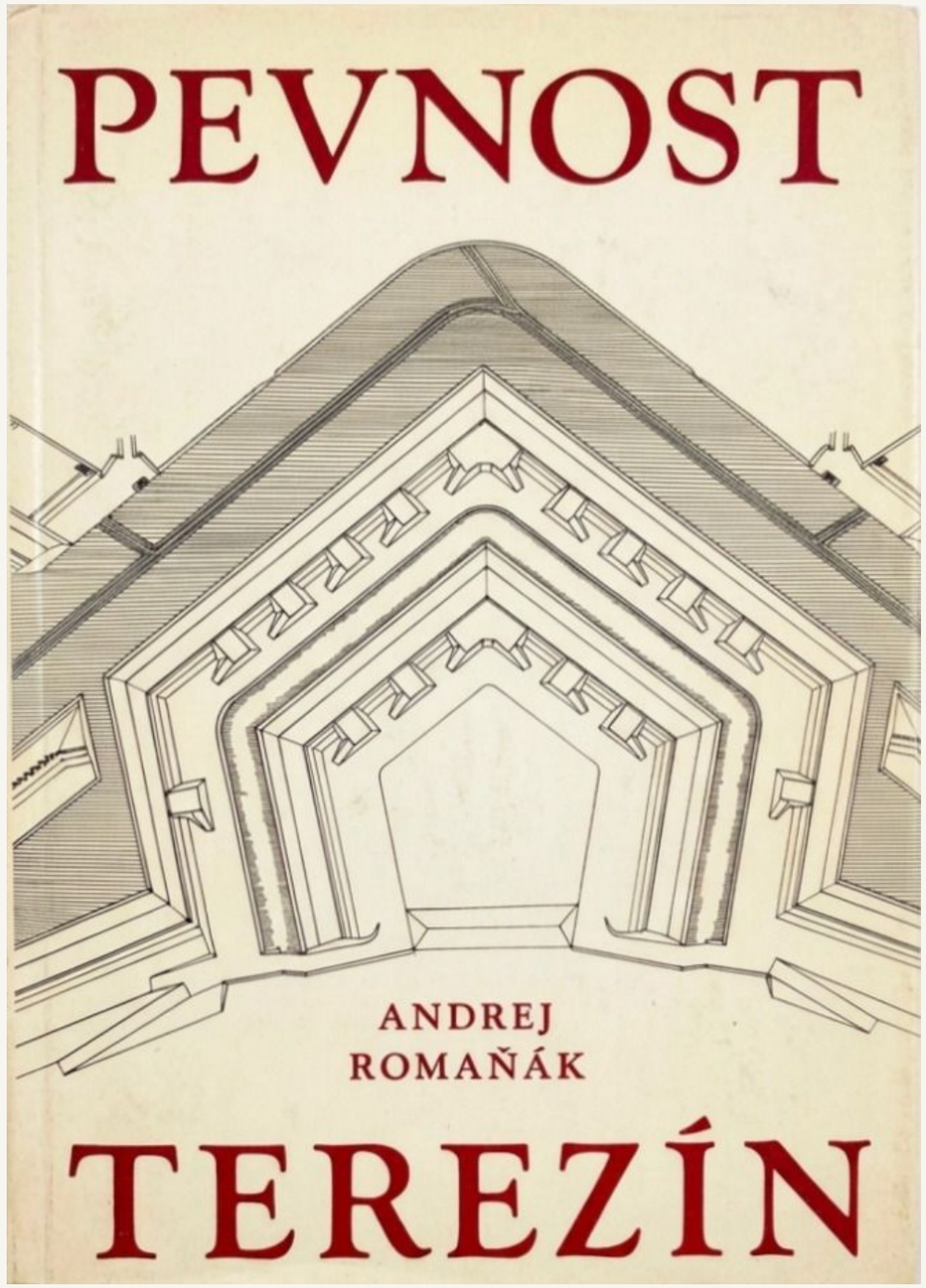

Grafický návrh galérie Litoměřice. 1985. tlačený plagát, 79 × 57,5 cm. Plagát výstavy Viléma Riedela, 27. júna – 1. septembra 1985; reprodukovaný obraz nie je Strakovou maľbou. [D594]

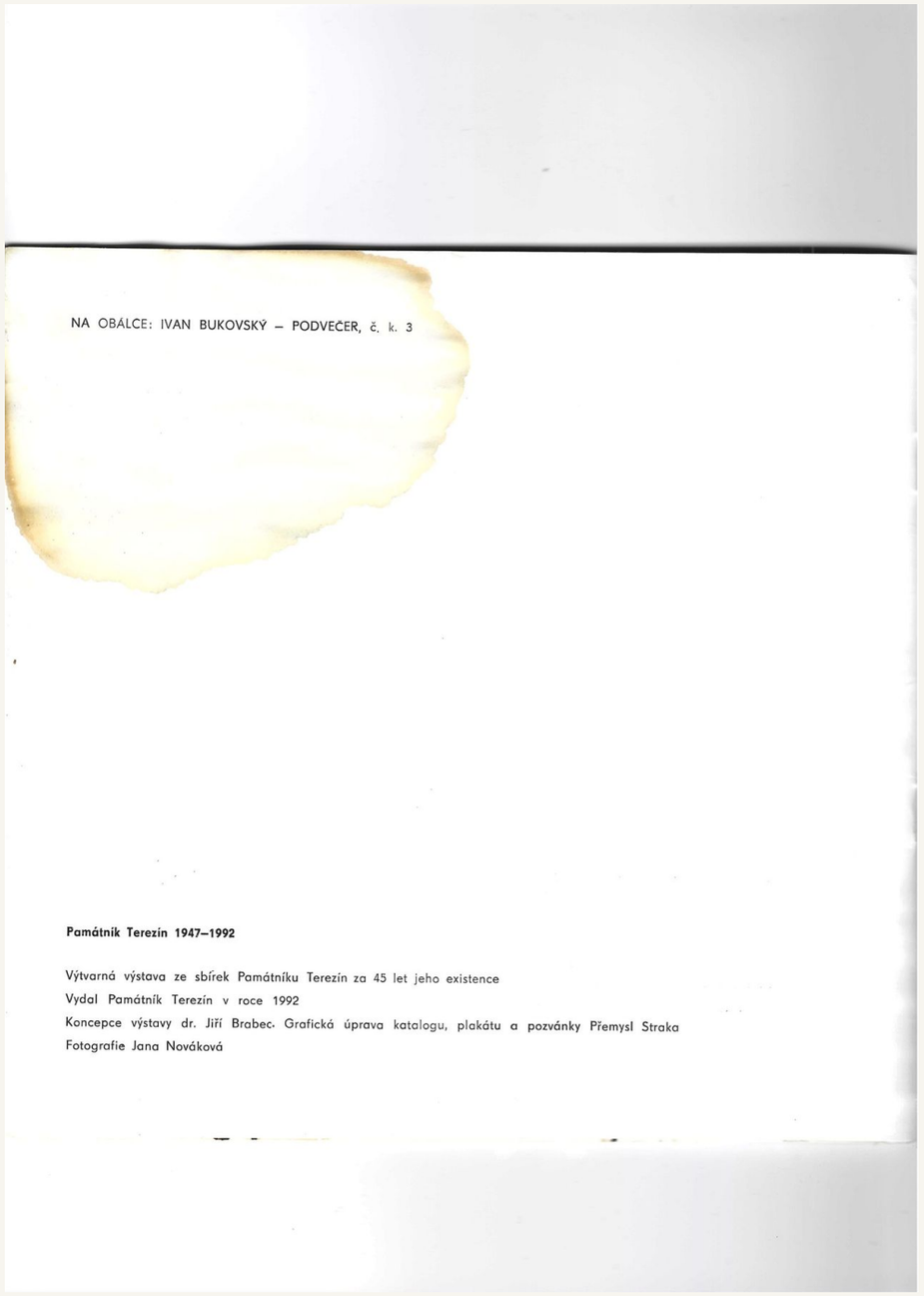

Grafika Galerie Litoměřice na rube. nedatované. technika neurčená, 41 × 51 cm. [D470B]

Kniha a katalóg

Andrej Romaňák: Pevnosť Terezín, 1972. Projekt s grafickou spoluprácou Přemysla Straku.

NA OBÁLCE: IVAN BUKOVSKÝ – PODVEČER, č. k. 3

Památník Terezín 1947–1992

Výtvarná výstava ze sbírek Památníku Terezín za 45 let jeho existence
Vydal Památník Terezín v roce 1992
Koncepce výstavy dr. Jiří Brabec. Grafická úprava katalogu, plakátu a pozvánky Přemysl Straka
Fotografie Jana Nováková

Tiráž katalógu Památník Terezín 1947–1992 uvádza Strakovu grafickú úpravu katalógu, plagátu a pozvánky.

Plný názov Romaňákovej knihy podľa galerijného záznamu: Pevnosť Terezín a jej miesto v dejinách fortifikačného staviteľstva. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, 1972. Pripomíname Strakovu grafickú spoluprácu na projekte; konkrétny rozsah jeho podielu tu neurčujeme.

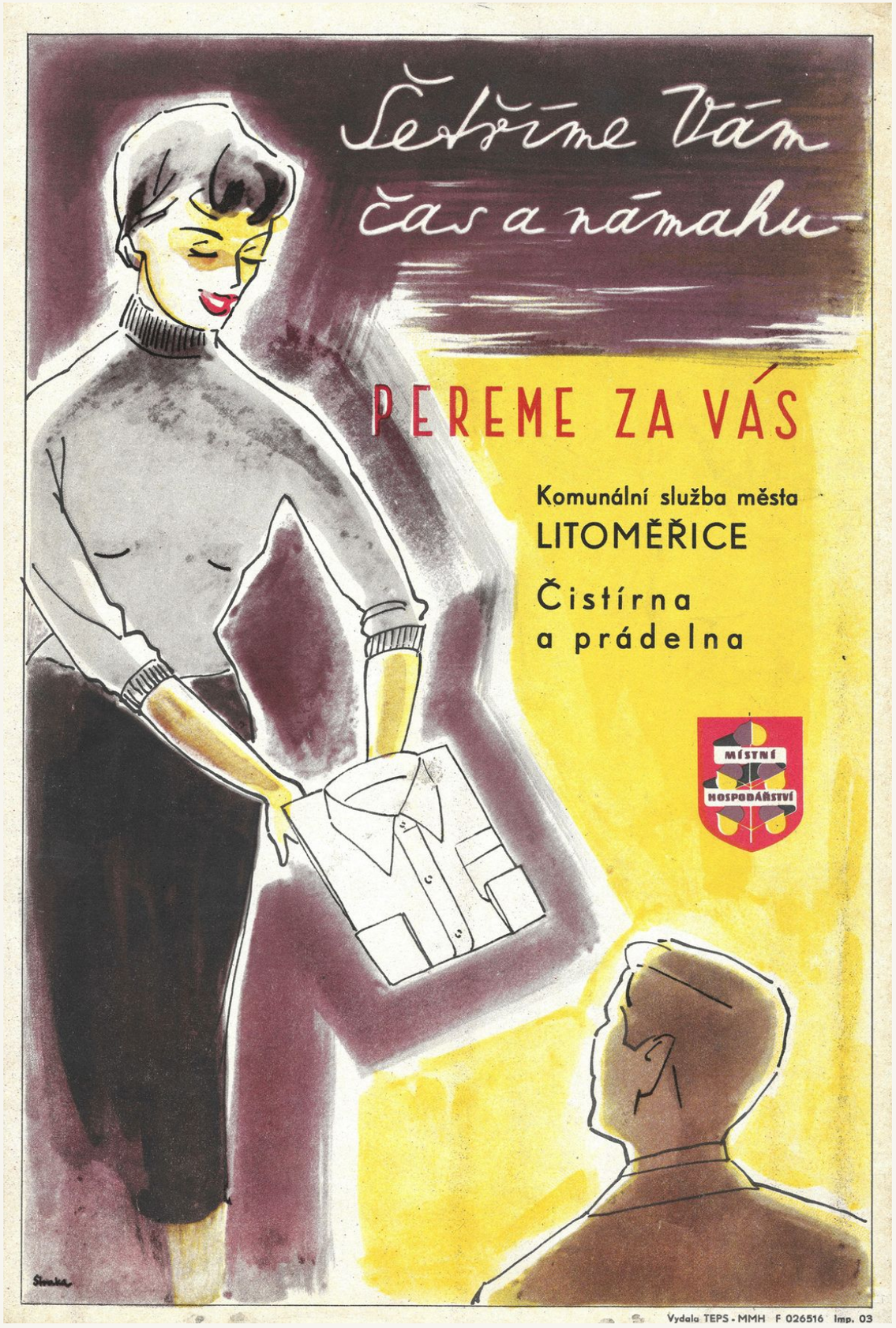
Grafika pre každodenný život

Reklamná tlačovina Čistírny a prádelny komunální služby města Litoměřice spája výraznú žltú plochu s kresbou postáv a niekoľkými podobami písma. Nápis „Perieme za vás“ je zasadený do voľného farebného poľa; šikmá línia postavy ho prepája s obrazom čistej bielizne. V ľavom dolnom rohu je viditeľná Strakova signatúra.

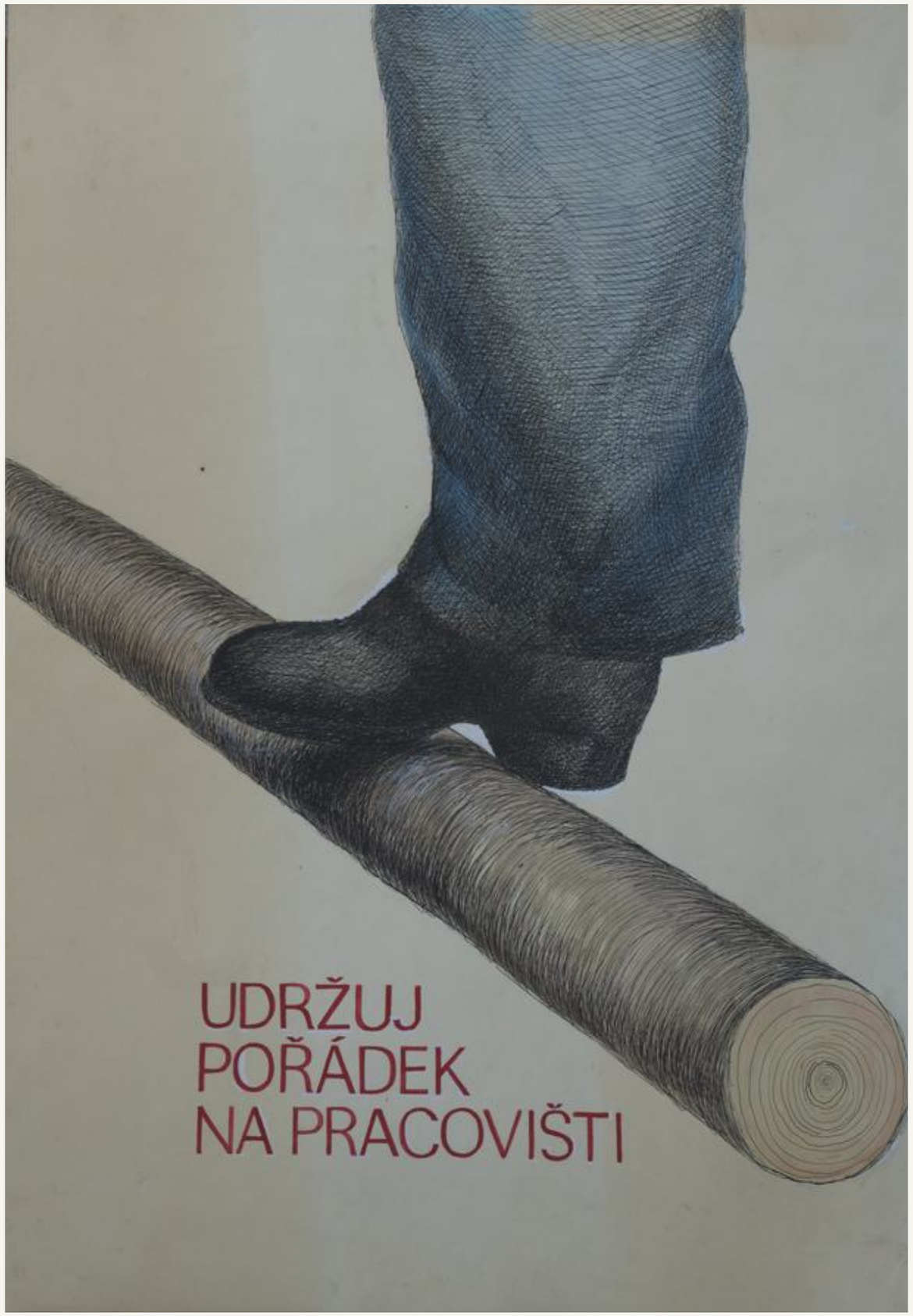
List, archívne datovaný do roku 1956, pripomína úžitkovú grafiku určenú bežnej mestskej prevádzke. Popri výstavných katalógoch a pozvánkach predstavuje ďalšie prostredie, v ktorom sa uplatňovalo jeho spojenie kresby, farby a písma.

Nasledujúci návrh Udržuj poriadok na pracovisku prenáša úspornú kresbu do iného všedného prostredia: nápis a postava spoločne upozorňujú na bezpečnosť pri práci.

Přemysl Straka: Perieme za vás. Vydalo TEPS–MMH. Datovanie 1956 podľa archívneho označenia.

Perieme za vás / Čistiareň a práčovňa, Litoměřice

Udržuj poriadok na pracovisku. Nedatované. Tuš a tempera na kartóne, 83 × 58 cm. [D597]

Mozaika pre priečelie

Plocha obrazu tu získava inú mierku. Návrh pre priečelie zdravotníckeho strediska počíta s farbou, ktorá vstúpi do verejného priestoru a bude sa čítať aj z väčšej vzdialenosti. Veľký kruh zostavený z drobných dielikov sústreďuje pohľad; ďalšie kruhové tvary a farebné vzťahy uvádzajú jeho vnútro do pohybu.

Pripojený štítok uvádza stenu s rozmermi 300 × 400 cm, kruhovú mozaiku s priemerom 260 cm a sivú hrubšiu omietku. Zachovaný list s rozmermi 34 × 39 cm umožňuje predstaviť si prevod z malého návrhu do podoby, ktorá by sa stala súčasťou budovy.

Nie je známe, či bola mozaika realizovaná. Neurčené zostáva aj konkrétne zdravotnícke stredisko a dátum vzniku. Návrh napriek tomu otvára výraznú kapitolu Strakovej práce: stretnutie voľnej farebnej kompozície s architektúrou a s každodenným pohybom ľudí okolo nej.

Návrh mozaiky pre priečelie zdravotníckeho strediska. Nedatované. Ceruzka a tempera na papieri; návrhový list podľa evidencie 34 × 39 cm. Štítok uvádza stenu 300 × 400 cm a kruh s priemerom 260 cm. Realizácia nie je doložená. [D341]

List prezidentovi

Dňa 25. apríla 1995 datoval Přemysl Straka v Litoměřiciach list začínajúci oslovením „Vážený pán prezident“. Reaguje v ňom na článok, ktorý podľa svojho textu čítal predchádzajúci deň v Lidových novinách. Vyjadruje obavu z návratu totalitných politických tendencií a žiada vysvetlenie postoja demokratického štátu.

Zachovaný dvojstranový dokument zaraďujeme ako osobný hlas autora. Jeho formulácie a politické súdy patria k okamihu, v ktorom list vznikol. Reprodukcia zachováva obe strany; prepis umožňuje čítať aj miesta, ktoré sú v skene menej zreteľné. Archívne označenie vzťahuje list k prezidentovi Václavovi Havlovi. Samotný zachovaný exemplár nepotvrdzuje odoslanie ani doručenie.

PŘEMYSL STRAKA

HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFON 0416/2634

Vážený pane prezidente, Litoměřice, 25.4.1995

ujišťuji Vás, že se necítím být grafomaněm, nicméně níže uvedenou skutečnost mám za tak závažnou, že považuji za svou povinnost obrátit se na Vás jako představitele naší "mladé" parlamentní demokracie se žádostí o vysvětlení.

Když jsem otevřel v pondělí 24.4.1995 Lidové noviny, úžasem jsem oněměl. Na poslední stránce tohoto deníku jsem totiž našel článek " Mladí komunisté podpořili Štěpána", ozdobený fotografií předsednického stolu nové Strany československých komunistů /SČK/, v jejímž čele stojí p.Miroslava Štěpán. Postoje oněch mladých mně nijak nezaráží, protože mentalita mladých se vždycky vyznačuje vzdorem proti postavení starších generací a mladé obvykle velmi málo zajímá co mohou způsobit. Co mně však šokuje je fakt, že navzdory mému přesvědčení, že v našich zákonech je zakotven zákaz propagace fašismu, komunismu a rasistických tendencí, vzniká tu nová komunistická strana v čele s člověkem, který byl de facto pro praktické prosazování ideií komunismu odsouzen. Tato strana navíc nezakrytě propaguje stále stejné cíle komunismu, jak ve svém názvu, tak ve svých heslech.

Nemám zřejmě natolik vytříbené právní vědomí, abych si správně vyložil termin propagace totalitních režimů, ale vzpomínám na postoj našich otců k režimu Hitlerovua natupujícímu hnutí Henleinovu, jakož i režimu Stalinovu, v němž se projevila ona laxnost, jež se nám - či lépe řečeno mnoha z nás - později tak vymstila.

Rádi se porovnáváme se Spojenými státy, i když - podle mně - máme málo společného. Nepřetržitá kontinuita vývoje, zcela rozdílná historie, obrovská rozloha této země a další podmínky, nedávají možnost stejných východisek pro porovnávání. Tam měl možnost vznikat a vyvíjet se samočistící společenský mechanismus. Smysl pro zodpovědnost a pro fair play pro všechny se u nás projevuje spíše snahou po dosažení osobních výhod b e z o h l e d u na fair play.

Nemyslím si a nechci být jediným sprvedlivým, ale uráží mně benevolence vůči těm, kteří nás přes čtyřicet let usurpovali,

List prezidentovi, 25. apríla 1995. Prvá strana.

Prepis / 1

PŘEMYSL STRAKA
HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFÓN 0416/2634

Vážený pán prezident,

Litoměřice, 25.4.1995

uisťujem Vás, že sa necítim byť grafomanom, no nižšie uvedenú skutočnosť považujem za natoľko závažnú, že pokladám za svoju povinnosť obrátiť sa na Vás ako predstaviteľa našej "mladej" parlamentnej demokracie so žiadosťou o vysvetlenie.

Keď som v pondelok 24.4.1995 otvoril Lidové noviny, od úžasu som onemel. Na poslednej stránke tohto denníka som totiž našiel článok " Mladí komunisti podporili Štěpána", ozdobený fotografiou predsedníckeho stola novej Strany československých komunistov /SČK/, na ktorej čele stojí p.MiroslavŠtěpán. Postoje tých mladých ma nijako nezarážajú, pretože mentalita mladých sa vždy vyznačuje vzdorom proti postaveniu starších generácií a mladých zvyčajne veľmi málo zaujíma, čo môžu spôsobiť. Čo ma však šokuje, je fakt, že napriek môjmu presvedčeniu, že v našich zákonoch je zakotvený zákaz propagácie fašizmu, komunizmu a rasistických tendencií, tu vzniká nová komunistická strana na čele s človekom, ktorý bol de facto za praktické presadzovanie ideí komunizmu odsúdený. Táto strana navyše otvorene propaguje stále rovnaké ciele komunizmu, tak vo svojom názve, ako aj vo svojich heslách.

Zrejme nemám natoľko vycibrené právne vedomie, aby som si správne vyložil termín propagácia totalitných režimov, ale spomínam si na postoj našich otcov k Hitlerovmu režimu a nastupujúcemu Henleinovmu hnutiu, ako aj k Stalinovmu režimu, v ktorom sa prejavila tá laxnosť, ktorá sa nám – či

lepšie povedané mnohým z nás – neskôr tak vypomstila.

Radi sa porovnávame so Spojenými štátmi, hoci – podľa mňa – máme málo spoločného. Nepretržitá kontinuita vývoja, celkom odlišná história, obrovská rozloha tejto krajiny a ďalšie podmienky neumožňujú rovnaké východiská na porovnávanie. Tam mal možnosť vznikať a vyvíjať sa samočistiaci spoločenský mechanizmus. Zmysel pre zodpovednosť a pre fair play pre všetkých sa u nás prejavuje skôr snahou o dosiahnutie osobných výhod bez ohľadu na fair play.

Nemyslím si a nechcem byť jediným spravodlivým, ale uráža ma benevolencia voči tým, ktorí nás vyše štyridsať rokov uzurpovali,

PŘEMYSL STRAKA

HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFON 0416/2634

a kteří nemají ani tolik slušnosti, aby se živili v občanském zaměstnání bez překážek, které oni sami po celou dobu svého nezdařeného panování kladli druhým. Jestliže právem voláme po nekompromisním postoji vůči těm, kteří z politováníhodné nevědomosti oslavují zločince Hitlera a užívají atributy NSDAP, pak by bylo namístě postupovat stejně vůči propagatorům komunistické strany. Víme dobře, že jejich cíle a způsob jak jich dosáhnout se liší jen nepodstatně.

Demokracie spoléhá na to, že při volbách tyto extrémní strany a hnutí neuspějí. Nezodpovědným a neuspokojeným však příjde vhod každá strana, která bude vládě oposicí.

Nechtěl bych se ještě dočkat chvil, kdy opět povstanou " staronoví" bojovníci. Jejich výsměch je deprimující, ale mohl by být jen předzvěstí něčeho horšího.

Na vědomí :
Předseda poslanecké sněmovny
p.Milan U h d e ,
Předseda vlády p.Václav K l a u s,
Ministr vnitra p.Jiří R u m l,
Vydavatelství lidových novin, Praha

List prezidentovi, 25. apríla 1995. Druhá strana.

Prepis / 2

a ktorí nemajú ani toľko slušnosti, aby sa živili v občianskom zamestnaní bez prekážok, ktoré oni sami po celý čas svojho nevydareného panovania kládli druhým. Ak právom voláme po nekompromisnom postoji voči tým, ktorí z [neisté čítanie: poľutovaniahodnej] nevedomosti oslavujú zločinca Hitlera a používajú atribúty NSDAP, potom by bolo namieste postupovať rovnako voči propagátorom komunistickej strany. Dobre vieme, že ich ciele a spôsob, ako ich dosiahnuť, sa líšia len nepodstatne.

Demokracia sa spolieha na to, že vo voľbách tieto extrémne strany a hnutia neuspejú. Nezodpovedným a neuspokojeným však príde vhod každá strana, ktorá bude vláde opozíciou.

Nechcel by som sa ešte dočkať chvíľ, keď opäť povstanú " staronoví" bojovníci. Ich výsmech je deprimujúci, ale mohol by byť len predzvesťou niečoho horšieho.

Na vedomie :
Predseda poslaneckej snemovne
p. [Milan] U h d e ,
Predseda vlády p.Václav K l a u s,
Minister vnútra p. [Jan] R u m l,
Vydavateľstvo Lidových novín, Praha

Krstné mená v hranatých zátvorkách sú redakčne doplnené podľa dobového obsadenia funkcií.

Výstavný život

Po zatvorení výstavy zostáva katalóg ako jej malý prenosný priestor. Uchováva výber obrazov, ich názvy a niekedy aj hlas človeka, ktorý ich predstavil verejnosti. Pozvánka zasa pripomína konkrétne miesto a deň stretnutia. Z týchto drobných tlačovín postupne vystupuje dlhá cesta tvorby medzi ateliérom a divákom.

Strakove samostatné výstavy dopĺňali prehliadky skupiny Objekt, členské výstavy a tematické výbery severočeského umenia. Dobové texty Jana Škváru a Jiřího Dolejša zachytávajú, ako sa jeho práca otvárala rôznym čítaniam. Súpisy umožňujú sledovať premeny námetov aj opakované návraty jednotlivých obrazov do výstavného priestoru.

Maliar sa podieľal aj na grafickej podobe vlastných výstav. Litoměřické katalógy z rokov 1965 a 1991 dokladajú jeho grafickú úpravu; starší z nich uvádza aj plagát. Výstava preňho tak pokračovala na papieri, v rozvrhnutí stránky a vo vzťahu reprodukcie k písmu. Nasledujúci prehľad spája tieto zachované stopy v čase.

Ústí nad Labem 1973 / katalóg, snímka 1

Cesta výstavami

Výstavná cesta sa rozbieha z Terezína a severočeských miest, postupne vedie aj do Prahy a Viedne. Katalógy umožňujú sledovať, ako sa mení skladba vystavených diel: od mestských zákutí a cyklu Miest k Informáciám, od torz ku krajine a jej detailom. Nasledujúci prehľad zachytáva samostatné výstavy a potom spoločné vystúpenia doložené zachovanými materiálmi.

Prehľad spája všetky jednotlivo pomenované samostatné a kolektívne výstavy v prečítaných katalógoch, pozvánkach a autorovom súpise. Súhrnné údaje zostávajú súhrnné; názvy neznámych podujatí nedopĺňame. Rozdielne datovania a obmedzené údaje sú v prehľade výslovne označené.

Katalóg z roku 1973 navyše zaznamenáva účasť v súťaži SKNV k 25. výročiu februára a v súťaži k výročiu Lidíc. Súťažnú účasť tu automaticky neprepisujeme ako uskutočnenú výstavu.

Samostatné výstavy

1961 — **Teplice / Terezín v kresbách Přemysla Straku**

Galerie Dílo, 3.–31. marca. Najstaršia samostatná výstava doložená v použitých podkladoch.

1961–1962 — **Terezín / Terezín v kresbách Přemysla Straku**

Pamätník Terezín. Dobové katalógy uvádzajú rok 1961, neskorší autorov súpis 1962.

1965 — **Ústí nad Labem**

Samostatná výstava uvedená v katalógových životopisoch z rokov 1970, 1973 a 1980.

1965 — **Litoměřice / Obrazy a kresby z posledných rokov**

Galerie výtvarného umění, november–december. Výber a text Jan Škvára; grafická úprava katalógu a plagátu Přemysl Straka.

1966 — **Ústí nad Labem / Obrazy a kresby**

Divadlo hudby, 4.–30. januára.

1966 — **Viedeň / Maľba a koláže**

Volkshochschule Wien–Margareten, apríl.

1966 — **Teplice**

Samostatná výstava uvedená v katalógových životopisoch.

Samostatné výstavy / pokračovanie

1967 — **Ústí nad Labem / Dílo**

7.–30. apríla.

1968 — **Ústí nad Labem**

Samostatná výstava uvedená v Strakovom medailóne v katalógu Objekt 69.

1970 — **Ústí nad Labem / Přemysl Straka**

Divadlo hudby, apríl–máj. Text Jan Škvára.

1973 — **Ústí nad Labem / Obrazy z posledných rokov**

Divadlo hudby, november. Text Jiří Dolejš.

1977 — **Praha / Obrazy z posledných rokov**

Ústav makromolekulární chemie ČSAV, 5.–18. septembra. Otvorenie Jiří Dolejš.

1980 — **Duchcov / Obrazy a kresby**

Státní zámek, 9. apríla–4. mája. Text Jiří Dolejš.

1980–1990 — **Výstavy v galériách Díla**

Autorov súpis uvádza Ústí nad Labem, Teplice, Liberec, Karlovy Vary, Plzeň, České Budějovice a Hradec Králové. Jednotlivé termíny tu nerozpisuje.

Samostatné výstavy / pokračovanie

1989 — **Ústí nad Labem / Obrazy**

Dílo, 9.–31. mája. Úvodné slovo Jiří Dolejš.

1989 — **Plzeň / Obrazy**

Dílo, 28. septembra–14. októbra. Úvodné slovo Jiří Dolejš.

1991 — **Terezín / Přemysl Straka Terezín**

Památník Terezín, otvorenie 5. mája; výstava do septembra.

1991 — **Litoměřice / Obrazy a kresby**

Severočeská galerie, 12. septembra–13. októbra. Výstava k životnému jubileu; text Jiří Dolejš, grafická úprava Přemysl Straka.

1991 — **Praha / Obrazy**

Galerie Centrum, 1.–15. októbra.

1992 — **Hradec Králové a Pardubice**

Miesta samostatných výstav doplnené rukou v autorovom výstavnom súpise.

1996 — **Galerie Hefaistos / Obrazy**

11.–31. júla.

Samostatné výstavy / pokračovanie

bez roku

Ústí nad Labem / Obrazy

Dílo, september. Zachovaná pozvánka rok výstavy neuvádza.

Spoločné a kolektívne výstavy

od 1960 — **Členské a krajské výstavy**

Katalógové životopisy zaznamenávajú účasť na členských výstavách ústeckej pobočky SČVU a na krajských prehliadkach. Jednotlivo doložené podujatia nasledujú.

1960 — **Most / IX. členská výstava**

Dům horníků, 1.–30. septembra; ústecká pobočka SČVU.

1960 — **Litoměřice / Súčasní maliari Litoměřicka**

Galéria, 15. septembra–31. októbra. Katalóg z roku 1965 pripomína túto účasť ako Výtvarníci Litoměřicka.

1960 — **Děčín / 14. členská výstava**

Okresná knižnica; v súpise dátum 2. októbra.

1961 — **Litoměřice / Výstava obrazov a plastík**

Galéria, apríl–máj.

1961 — **Teplice / Výstava severočeských výtvarníkov**

Múzeum, november–december.

Spoločné a kolektívne výstavy / pokračovanie

1962 — **Litoměřice a Roudnice / Krajina a ľudia**

Oblastní galerie Litoměřice, 1.–18. júna; Městská lidová knihovna Roudnice, 22. júna–8. júla. Straka: Mesto s mesiacom a Ulica s javorom.

1962–1963 — **Teplice a Ústí / Houra, Raboch, Straka, Veselý**

Dílo Teplice, 1962; rané spoločné vystúpenie v ústeckom divadle kladú katalógy do roku 1962 alebo 1963. Straka: Dom, ktorý prežil storočie, Továreň v horách, Továrenský dvor, Mesto a Zátišie.

1962 — **Ústí nad Labem / XVI. členská výstava**

Dům osvěty, 1.–24. novembra.

1963 — **Liberec / Členská výstava**

Severočeské muzeum, február–marec; výstava severočeských výtvarníkov z Ústí nad Labem a Liberca.

1964 — **Brno / Objekt**

Grafický kabinet Domu umění v Domě pánů z Kunštátu, 7. februára–7. marca.

1964 — **Ústí nad Labem / Objekt**

Dům kultury, 3.–31. decembra. Straka: Miesto I–IX.

Spoločné a kolektívne výstavy / pokračovanie

1965 — **Děčín / Objekt**

Múzeum.

1965 — **Litoměřice / Nové obrazy a plastiky**

Galéria, máj–jún.

1965 — **Výtvarníci Litoměřicka k výročiu oslobodenia**

Litoměřice, Roudnice nad Labem a Libochovice; účasť zaznamenáva katalóg z roku 1965.

1965 — **Ústí / 20 rokov výtvarného umenia v Severočeskom kraji**

Dům kultury, 31. mája–30. júna.

od 1966 — **Teplické salóny výtvarného umenia**

Pravidelnú účasť od roku 1966 uvádza medailón v katalógu Objekt 69.

1966 — **Most / Objekt**

Múzeum.

1966–1967 — **Ústí nad Labem / Objekt**

Dům kultury, december–január. Straka: Nepožívateľný plod, Torzo I, Torzo II, Torzo so štítom, Maľba I a Dve postavy.

Spoločné a kolektívne výstavy / pokračovanie

1967 **Litoměřice / Nové obrazy a plastiky z nákupu 1965–1966**

Galéria, január–február.

1967 **Teplice / 2. Teplický salón výtvarného umenia**

Múzeum, 20. októbra–19. novembra. Straka: Torzo 427, Zázrak v jaskyni a Terče.

1968 **Praha a Brno / Severočeskí výtvarní umelci**

Mánes, Praha, apríl, v autorovom súpise aj názov Vyvzdorovaná zem; Dům pánů z Kunštátu, Brno.

1968–1969 **Cheb / Trienále**

Galéria, október 1968–január 1969; trienále juhočeských, západočeských a severočeských výtvarných umelcov.

1969 **Roudnice nad Labem / Objekt 69**

Galerie výtvarného umění, máj–jún. Straka: Torzo 427, Noc koncom leta, Torzo 15, Rády II, Mesto I a Mesto II.

1970 **Vladimir / Severočeskí výtvarníci**

Výstava vo vtedajšom ZSSR, doložená katalógovým životopisom z roku 1973.

Spoločné a kolektívne výstavy / pokračovanie

1970 — **Teplice / 25 rokov výtvarného umenia**

Múzeum, 28. mája–28. júna; prehliadka ústeckej pobočky.

1970 — **Výtvarní umelci Podřipska a Středohoří**

Galerie Litoměřice, jún–september; Galerie Roudnice nad Labem, september–október. Výstava k 25. výročiu oslobodenia.

1971 — **Litoměřice / Severočeský kraj v dielach maliarov a grafikov**

Galerie výtvarného umění, apríl–máj. Straka: Terezínske múry, 1961, tuš, 36 × 52 cm.

1977 — **Duchcov / Severočeská krajina**

Zámok, 10. augusta–4. septembra.

1977 — **Praha**

Kolektívne vystúpenie uvedené v prehľade duchcovského katalógu z roku 1980, bez bližšieho názvu.

1979 / 1970 — **Ústí a Litoměřice / Krajina severných Čiech**

Výstavní síň B. Smetany a galéria v Litoměřiciach. Autorov súpis zaraďuje podujatie k roku 1979, ale v riadku termínu tlačí máj–jún 1970.

Spoločné a kolektívne výstavy / pokračovanie

1981 **Roudnice / Výtvarníci Litoměřicka**

Galéria, máj–jún.

1981 **Obrazy, grafika, plastiky, sklo, šperky a tapisérie**

Muzeum Teplice, Výstavní síň města Mostu a Galerie Litoměřice.

1984 **Teplice / Prehliadka tvorby severočeských výtvarných umelcov**

Múzeum.

1986 **Rakovník / České středohoří vo výtvarnom umení 20. storočia**

Rabasova galerie, január–máj.

1990 **Teplice / Predstavuje sa Unie výtvarných umělců Teplice**

Výstavná sieň múzea, december.

Litoměřice 1965

Novembrová a decembrová výstava predstavila prechod od krajinného motívu k imaginárnym stavbám a k obrazom, do ktorých vstupovala naliehavosť dobových udalostí. V názvoch sa opakujú Miesto, Maľba a Informácie: jednoduché slová, pod ktorými sa otvárajú veľmi rozdielne obrazové priestory.

Súpis sa začína Hranicou I a Hranicou II a pokračuje deviatimi prácami Miesto I–IX. Nasledujú Katedrála a Terezín, štyri obrazy Maľba I–IV a osem prác Informácie I–VIII. Dve položky nesú názov Terezínske múry; záver tvorí päť kresieb perom. Katalóg tak eviduje celkom 32 položiek.

Škvárov text spája Katedrálu s obrazom, ktorý katalóg Objektu z roku 1964 označil ako Miesto VII. Dobový názov môže objasniť cestu obrazu bez toho, aby nahrádzal jeho dnešné evidenčné údaje.

Katalóg Obrazy a kresby z posledných rokov, súpis prác č. 1–32. Text Jan Skvára.

Ústí nad Labem 1970

Vo výstave z roku 1970 vystupuje do popredia ľudská figúra. Matka, dieťa, torzo a okno prinášajú rôzne mierky ľudskej prítomnosti: telesnosť, zraniteľnosť aj napätie medzi postavou a priestorom.

Štrnásť vystavených prác: Matka; Žena, dieťa a zviera; Biafra; Modré torzo; Torzo 15; Hnedé torzo; Figúra I; Figúra II; Figúra III; Torzo 427b; Torzo 427; Okno; Rády I; Rády II.

Katalóg datuje tieto práce do rokov 1968–1970. V názvoch torz a figúr sa opakujú motívy známe z predchádzajúceho obdobia, výstavný celok je však sústredený na maľbu a na jej schopnosť niesť vnútorný ľudský dej.

Divadlo hudby, apríl–máj 1970; súpis č. 1–14. Text Jan Škvára.

Ústí nad Labem 1973

Obálka z novembra 1973 zastupuje v tomto sprievodcovi celý súbor zachovaných autorských katalógov. Vnútri sa stretávajú obrazy vojny a Terezína s poctami Andrejovi Rublevovi a s pokračujúcimi figurálnymi motívmi.

Vystavené práce: Vojna; Žena, dieťa a zviera (2); Lidické ženy v Terezíne; Terezín; Máchovský motív; Pocta Andrejovi Rublevovi (1), (2) a (3); Červené torzo; Žlté torzo; Okno; Obzretie (1) a (2).

Súpis uvádza trinásť prác z rokov 1970–1973. Červené torzo tu označuje olej na dreve s rozmermi 160 × 55 cm, datovaný 1970. Tento historický katalógový záznam preto nezlučujeme s nedatovaným obrazom Bez názvu D640, ktorý je v tomto sprievodcovi zaradený medzi torzá.

Obrazy z posledných rokov, Divadlo hudby, november 1973; súpis č. 1–13. Text Jiří Dolejš.

Duchcov 1980

Duchcovská prehliadka spojila figurálne obrazy so súčasnou krajinou, kresbami a návrhmi. Dolejšov text pripomína aj art protis: farebné návrhy ukazovali ďalšiu možnosť, ako uvoľniť imagináciu od bezprostredne rozpoznateľného námetu.

Dvadsať obrazov: Hnedé torzo; Torzo 15; Okno; Rády I; Modré torzo; Figúra I, II a III; Žena, dieťa a zviera; Biafra; Vojna; Oppenheimerovo dedičstvo; Ženský dvor v Malej pevnosti; Ženy a ovce z Lidíc v Terezíne; Utečenci; Ticho; Dedina v Středohoří; Mrak; Predjarie; Starí manželia.

Medzi kresbami súpis uvádza Šťastie, Lofoty I a II, Torzo, Bojovníka, Milencov, Čierne slnko, Vyhostenie, Zmysly, Oko, Rozpad, Skelet mesta a Bunky. Túto časť rozširujú drobné štúdie a návrhy pre verejné prostredie.

Oddiel štúdií a návrhov zahŕňa štúdie k torzám, Lidické ženy v Terezíne, Čas, Terezín, Káru, ďalšie terezínske štúdie a Milencov. Návrhy na art protis nesú názvy Torzo, Mesto, Holubica, More, Strom, Kruh a Milenci. Nasledujú štyri návrhy pre klub mládeže a štúdie k terezínskym obrazom. Katalóg má 77 číslovaných položiek; niektoré označujú súbory.

Obrazy a kresby, Státní zámek Duchcov, 9. apríla–4. mája 1980; súpis č. 1–77. Text Jiří Dolejš.

Litoměřice 1991

Jubilejná výstava znovu priviedla do jedného priestoru figúry, torzá a krajiny. Najstaršie práce sa v katalógu spájajú s koncom šesťdesiatych rokov, najnovšie s rokom výstavy. Jej rozpätie dobre ukazuje, koľkými rôznymi cestami sa Straka vracal k človeku a k miestu.

Figurálna a terezínska časť: Modré torzo; Okno; Hnedé torzo; Zástup; Geto – dvory I a II; Noc; Hlavy; Žena, dieťa a zviera; Figúra I, II a III; Lidické ovce v Terezíne.

Krajiny a ďalšie maľby: Predjarie v Středohoří; Veterný deň; Hradiště pred búrkou; Jabloňový sad; Posledný sneh; Žumberk – sad; Z Nízkych Tatier; Žumberk – náves; Ráno; Kvitnúca lúka; Kvitnúca medza; Jar v Opárne I a II; Radobýl; Kvitnúca šípka; Pergamon; Pole v Středohoří; Jesenné popoludnie.

Súpis pokračuje názvami Krušné hory; Pri rybníku; Topenie snehu v Středohoří; Neskoré leto v Středohoří; Kvitnúci hloh; Prístav v Honfleure (Normandia); Odliv (Normandia); Bárky (Normandia); Suchá stráň; Pahorok; Hradiště; Rozjazdené pole; Bodľačie; Úvoz; Zasnežené brázdy; Starý sad.

Obrazy a kresby, Severočeská galerie, september–október 1991; súpis č. 1–47. Text Jiří Dolejš.

Litoměřice 1991 / kresby

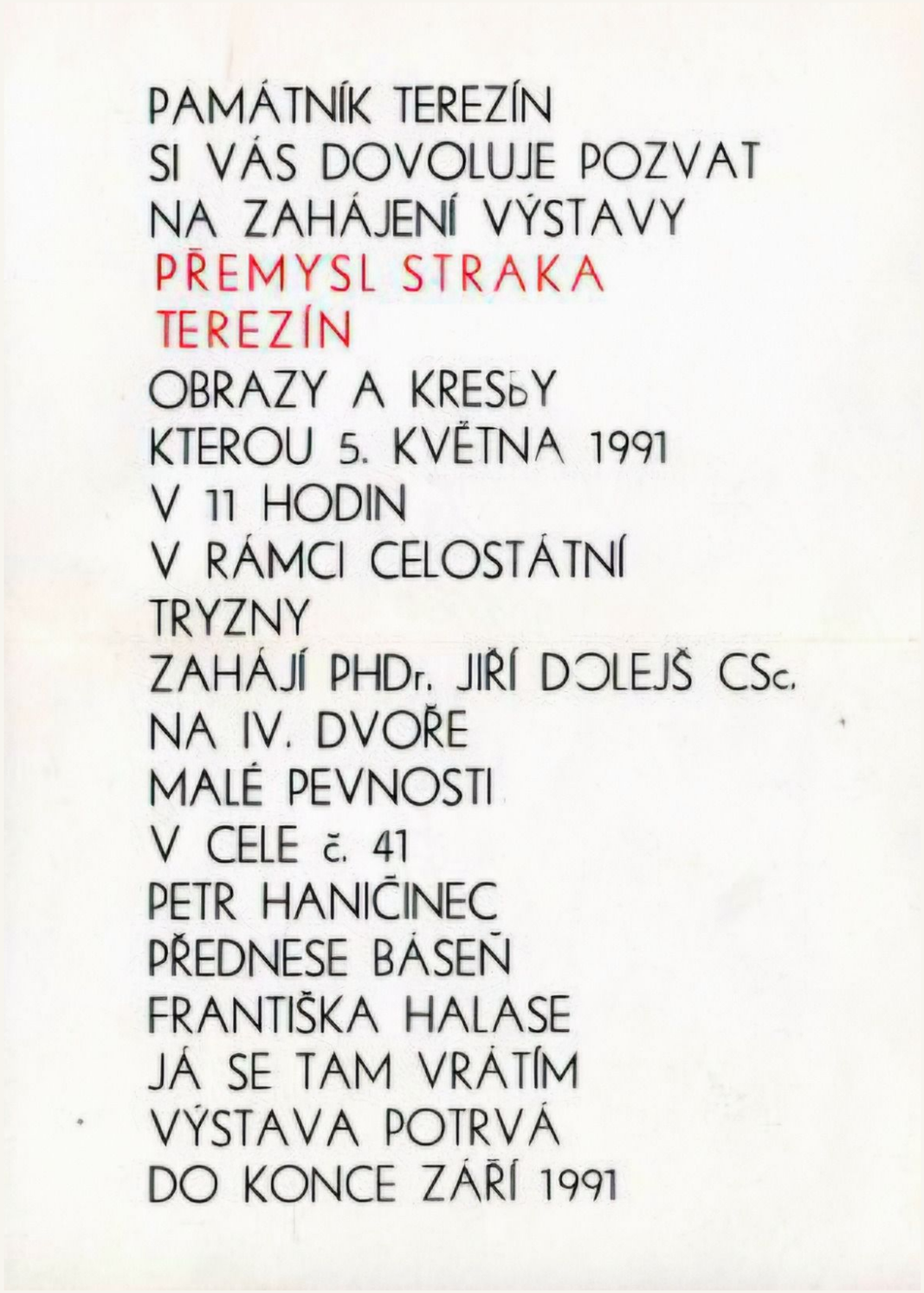
Kresby a monotypy vytvárali vlastný záver výstavy. Popri severskej krajine sa tu objavovali postavy, telesné fragmenty aj politicky naliehavé názvy; posledný súbor znovu privádzal návštevníka k terezínskym múrom.

Lofoty; z cyklu Kladenie vencov; Hrdina; Bujnenie; Torzo; Bratská pomoc; Oko; Z pozadia; štyri práce z cyklu Terče; Pád; Ucho; Torso; šesť položiek Terezínske múry.

Katalóg rozlišuje dve položky písané Torzo a Torso. V tomto historickom prehľade ponechávame ich odlišnú podobu. Názvy a súpisy tu slúžia na rekonštrukciu výstavného výberu; samy osebe neurčujú totožnosť s dnešnými evidenčnými číslami diel.

Ten istý katalóg, oddiel Kresby a monotypy, súpis č. 48–68.

Pozvánky a výstavné programy

Památník Terezín, 5. mája–september 1991

Skupina Objekt

Skupina Objekt vyrastala zo stretávania ľudí s odlišným výtvarným zameraním. Přemysl Straka patril k jej ranému okruhu po boku Miroslava Houru, Miroslava Rabocha a Zdeňka Veselého a sám sa označoval za spoluzakladateľa. Ich spolupráca predchádzala prijatiu názvu Objekt v roku 1963 aj rozšíreniu o ďalších členov.

Maliari, grafici, sochári a architekti tu hľadali spoločný priestor na rozhovor o modernom umení. Jan Škvára v programe zdôrazňoval osobitosť jednotlivých tvorcov. Spoločné vystavovanie tak vytváralo príležitosť, aby vedľa seba pôsobili rôzne postupy a skúsenosti. Strakove štruktúry, grafické listy a neskoršie torzá do tohto prostredia vstupovali vlastným sústredeným výrazom.

Obálky, členské prehľady a reprodukcie z katalógov približujú podobu tejto spolupráce. Ukazujú premeny skupiny aj jednotlivých autorov a umožňujú sledovať Strakovo miesto medzi nimi. Dobové texty sprevádzajú vybrané úryvky, zatiaľ čo súpisy zachovávajú konkrétne názvy vystavených prác.

Členský okruh

Rané jadro: Miroslav Houra, Miroslav Raboch, Přemysl Straka a Zdeněk Veselý.

Katalógy z rokov 1964, 1966–1967 a 1969 zachytávajú v premenlivom členskom okruhu aj Evu Brodskú, Václava Daneša, Milana Chlíbca, Jana Krejníka, Václava Kůsa, Milana Míška a Rudolfa Bergra. Priezvisko architekta Jana Krejníka uvádza katalóg z roku 1969 v podobe Kreník.

Historik a teoretik Jan Škvára bol programovým spolupracovníkom skupiny; katalógy ho uvádzajú aj v jej mennom okruhu. Jednotlivé zoznamy zachytávajú rôzne obdobia, nie nemenné zloženie.

Spoločné výstavy

1958 — **Teplice / pred spoločným názvom**

Miroslav Raboch a Zdeněk Veselý vystavujú spoločne; výstavu otvára Jan Škvára, neskorší teoretik skupiny.

1961 — **Litoměřice / Banícky kraj**

Zdeněk Veselý a Miroslav Houra sa zúčastňujú na výstave Banícky kraj. Katalóg Objekt 69 túto udalosť uvádza ako súčasť predhistórie skupiny.

1962 — **Teplice / Houra, Raboch, Straka, Veselý**

Spoločná výstava štyroch autorov v Díle. Přemysl Straka je už výslovne uvedený medzi vystavujúcimi.

1963 — **Ústí nad Labem / založenie Objektu**

Katalóg Objekt 69 kladie spoločnú výstavu v Státním divadle a prijatie názvu Objekt do roku 1963. Skupina formuluje program; pristupujú Václav Kůs, Milan Chlíbec, Milan Míšek a Jan Kreník (v katalógu z roku 1964 písaný Krejník).

1964 — **Brno a Ústí nad Labem**

Grafický kabinet Domu umění v Domě pánů z Kunštátu, Brno, 7. februára–7. marca; Dům kultury, Ústí nad Labem, 3.–31. decembra.

Spoločné výstavy / pokračovanie

1965 — **Děčín a spolupráca s architektúrou**

Výstava v Múzeu v Děčíne. Katalóg zaznamenáva aj prvú spoluprácu členov skupiny s architektmi pri výtvarnom doriešení budovy hotelového bývania v Bíline.

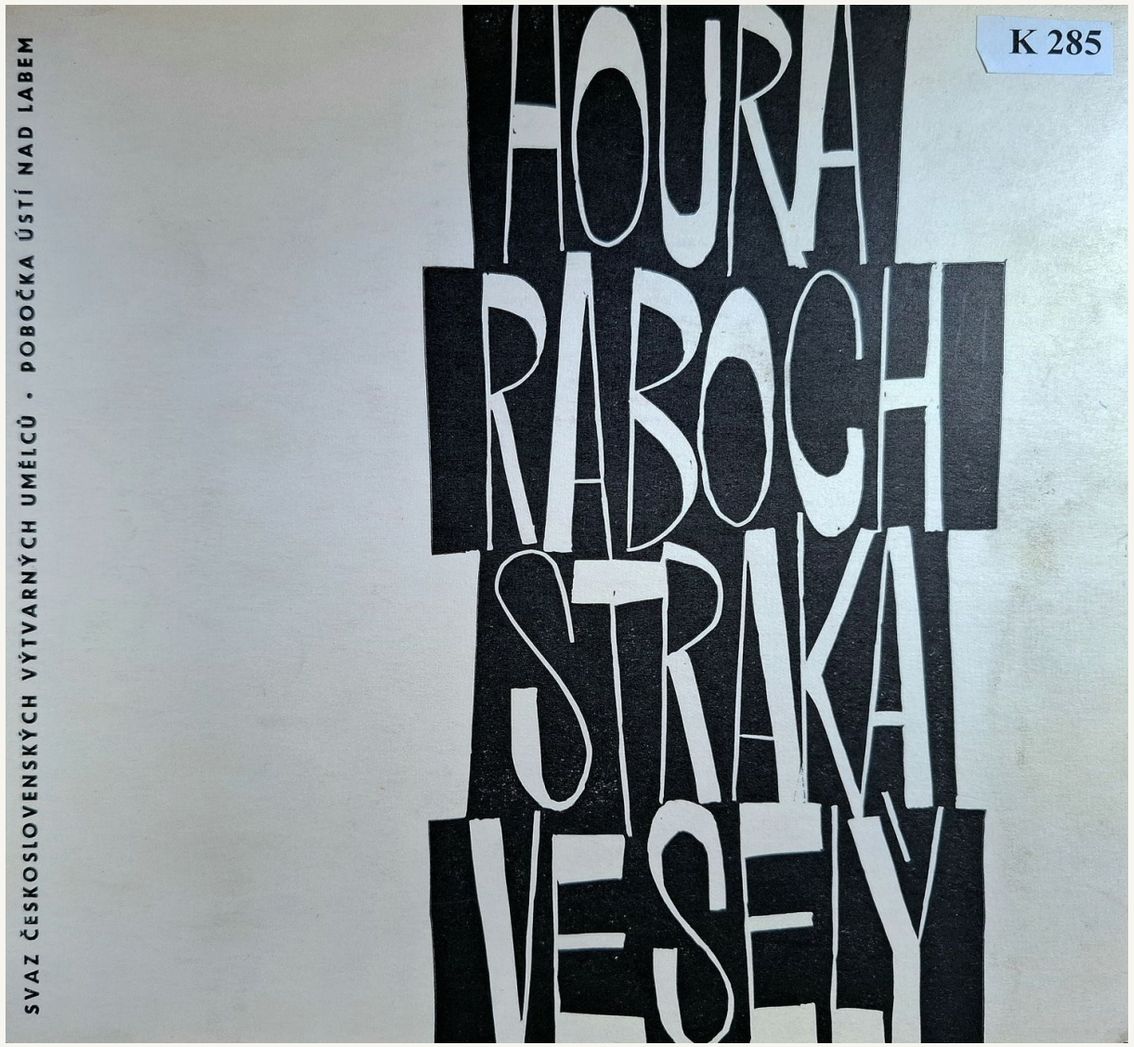
1966–1967 — **Most a Ústí nad Labem**

V roku 1966 pristupujú Eva Brodská a Václav Daneš. Skupina vystavuje v Múzeu v Moste a v Dome kultúry v Ústí nad Labem; ústecká výstava pokračuje do januára 1967.

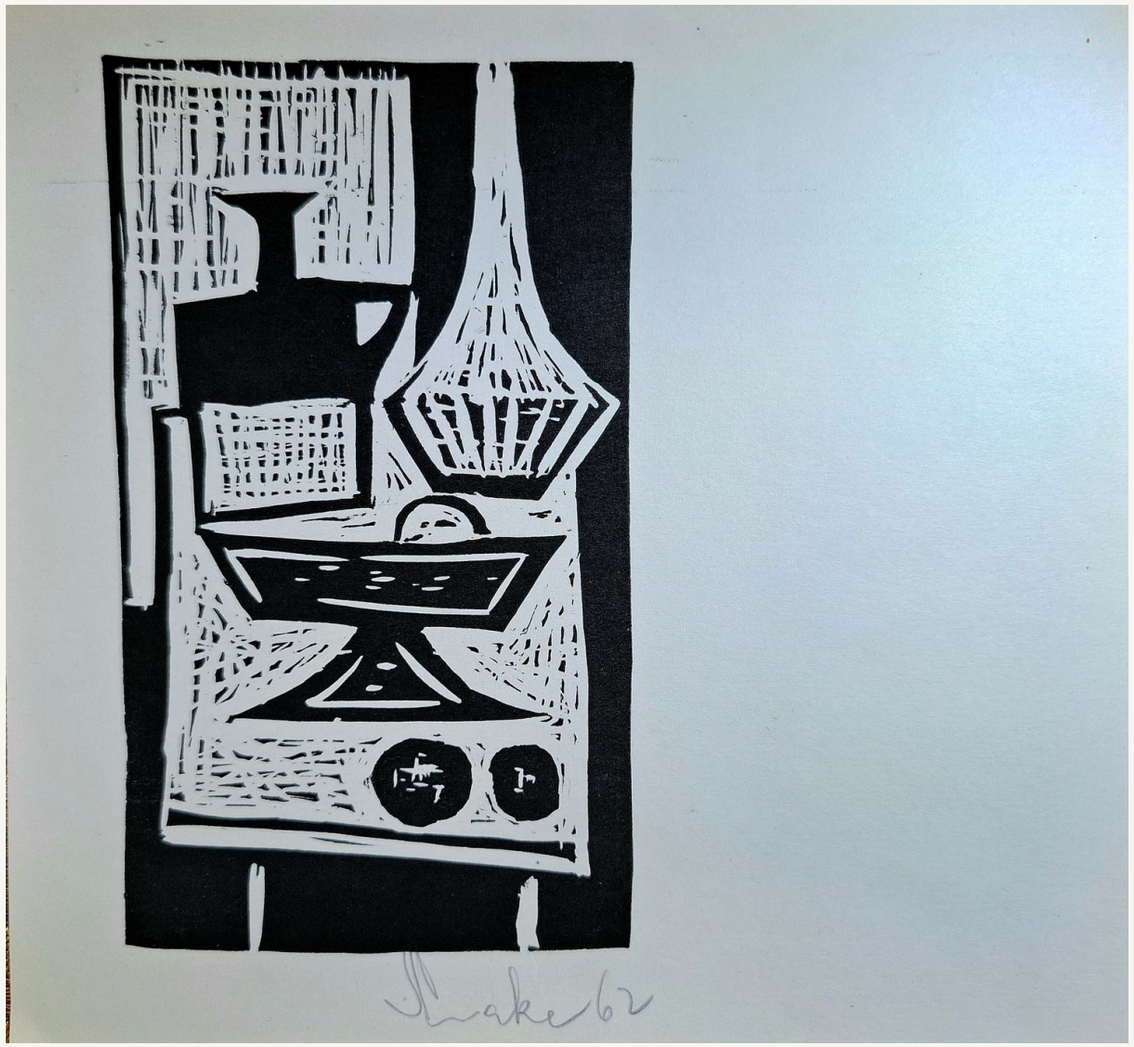
1969 — **Objekt 69 / Roudnice nad Labem**

Členom skupiny sa stáva Rudolf Bergr. Výstava v Galerii výtvarného umění v Roudnici nad Labem prebieha v máji–júni; katalóg uvádza šesť Strakových obrazov z roku 1968.

Objekt / dobové dokumenty

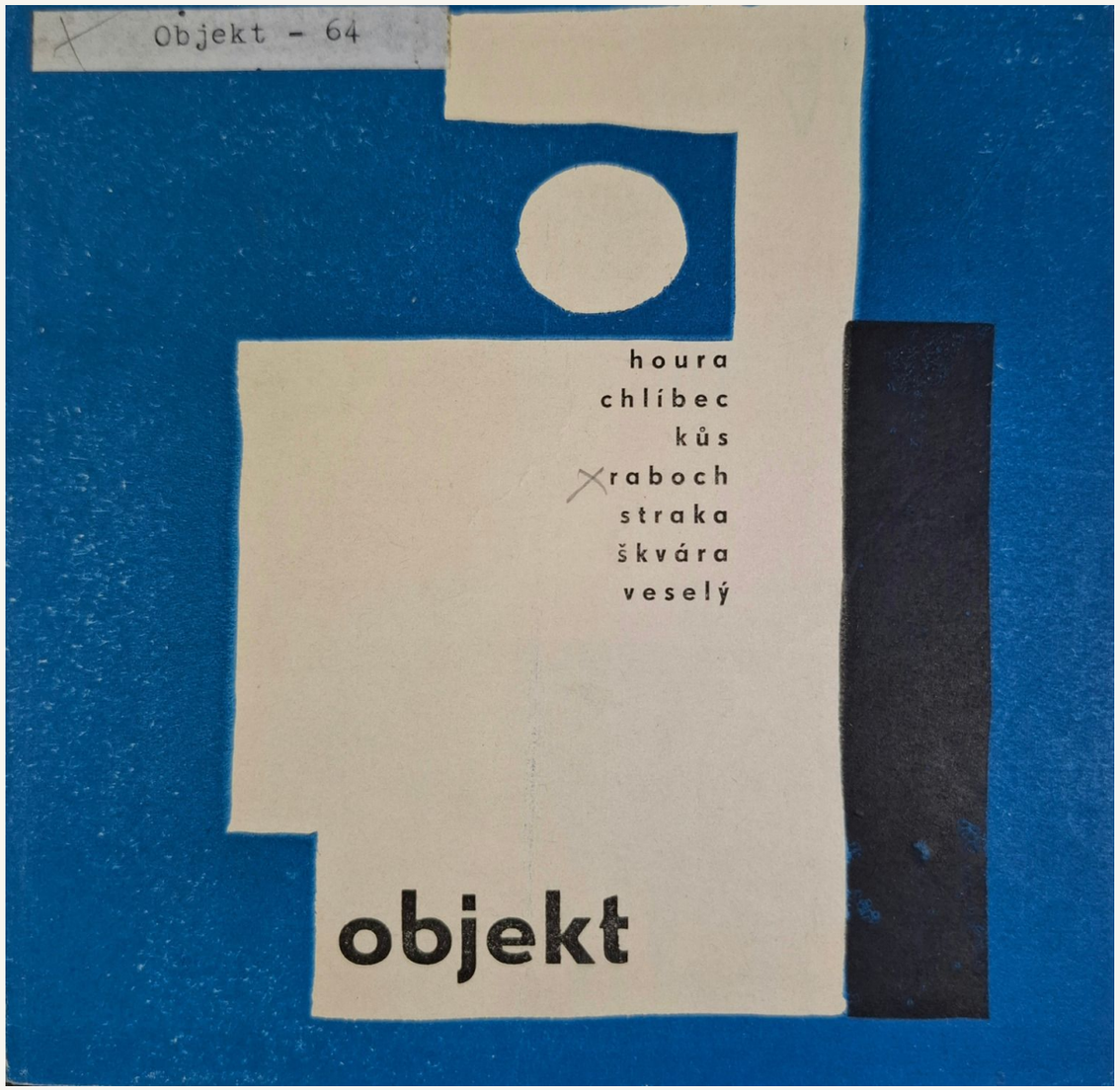

Houra, Raboch, Straka, Veselý / katalóg výstavy, 1962

Zátišie, signované Straka 62 / reprodukcia v katalógu z roku 1962

Objekt / Brno 1964

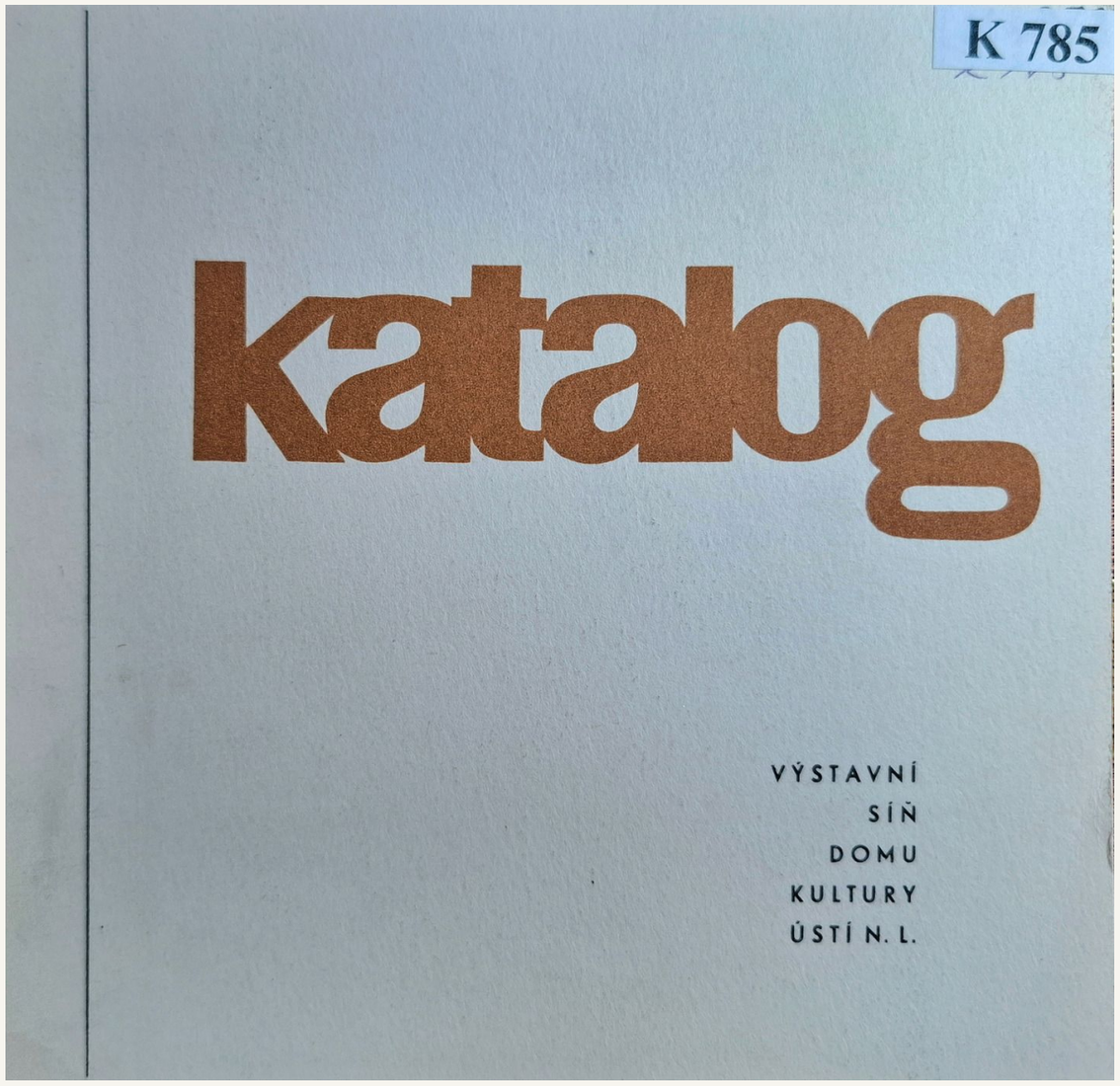

Objekt 1964 / katalóg, snímka 7

Objekt 1964 / katalóg, snímka 9

Objekt / Ústí nad Labem 1964

Objekt 1964 / katalóg výstavy v Ústí nad Labem

Přemysl Straka / reprodukcia v katalógu Objekt, 1964

Vznik Objektu / dobové údaje

Redakčne podľa katalógu Objekt, Ústí nad Labem, december 1964

Ústecký katalóg zachytáva postupné rozširovanie okruhu spolupracujúcich umelcov. Jeho najstarším bodom je spoločné vystavovanie Miroslava Rabocha a Zdeňka Veselého v Tepliciach v roku 1958. K nim sa pripojili Miroslav Houra a Přemysl Straka. Názov Objekt katalóg spája s rokom 1963.

Rané spoločné vystúpenie v ústeckom divadle je v tomto prameni zaradené do roku 1962; katalóg Objekt 69 ho kladie do roku 1963. Rozdiel ponechávame otvorený. Pre rok 1964 sú doložené výstavy v Brne a Ústí nad Labem. Jan Škvára sa podieľal na formulovaní programu aj na katalógových textoch.

Pramene: Objekt, Ústí nad Labem, december 1964, oddiel Fakty; Objekt 69, Roudnice nad Labem, 1969, chronológia.

Program skupiny / 1964

Jan Škvára: úryvky s redakčným komentárom

Brniansky katalóg vymedzil Objekt ako spoločenstvo, ktoré má umožniť osobnú prácu jeho členov. Jan Škvára tento vzťah vystihol v programovej vete:

„Skupinu budujeme nie preto, aby sme v nej splynuli, ale aby každý z nás, mimo osobnej izolácie, našiel sám seba; aby sme dohromady tvorili nie uniformnú rovinu, ale logický súčet.“

Spojenie logický súčet dáva spoločnému vystupovaniu iný zmysel než zjednotenie rukopisu. Skupina má jednotlivca vyviesť z izolácie a súčasne uchovať jeho vlastnú cestu. Rozdielnosť Strakových mestských štruktúr, figúr a torz preto nemusí byť v rozpore so spoločným programom.

„Grafika predstavuje iba časť našej tvorby, ale má pre nás svojím spôsobom kľúčový význam; väčšinou sme ňou začínali, navyše dnes predznamenáva aj najzreteľnejšie odráža zmeny a názorovú kryštalizáciu skupiny ako celku aj jej jednotlivých individualít.“

Grafika tu nie je iba vedľajšou technikou. Škvára jej prisudzuje schopnosť predznamenať zmenu a urobiť ju čitateľnou. Nasledujúci súpis Strakových prác umožňuje túto programovú úlohu vztiahnuť ku konkrétnym výstavným výberom. Treba však rozlišovať spoločné vyhlásenie skupiny a význam jednotlivého listu.

Prameň: Jan Škvára, programový text v katalógu Objekt, Dům umění města Brna, 7. februára–7. marca 1964. Dva samostatné úryvky; komentár Galéria Přemysl Straka.

Straka na spoločných výstavách

Raná výstava štvorice Houra, Raboch, Straka, Veselý uvádza päť Strakových tempier z roku 1962: Dom, ktorý prežil storočie; Továreň v horách; Továrenský dvor; Mesto; Zátišie. Mestské prostredie tu vstupuje do maľby prostredníctvom múru, dvora a opustenej architektúry.

Ústecký katalóg Objektu z decembra 1964 zaznamenáva deväť prác Miesto I–IX, všetky s datovaním 1964. Prvých šesť sú tempery; posledné tri kombinované techniky. Litoměřický katalóg z nasledujúceho roka spája tunajšie Miesto VII s Katedrálou.

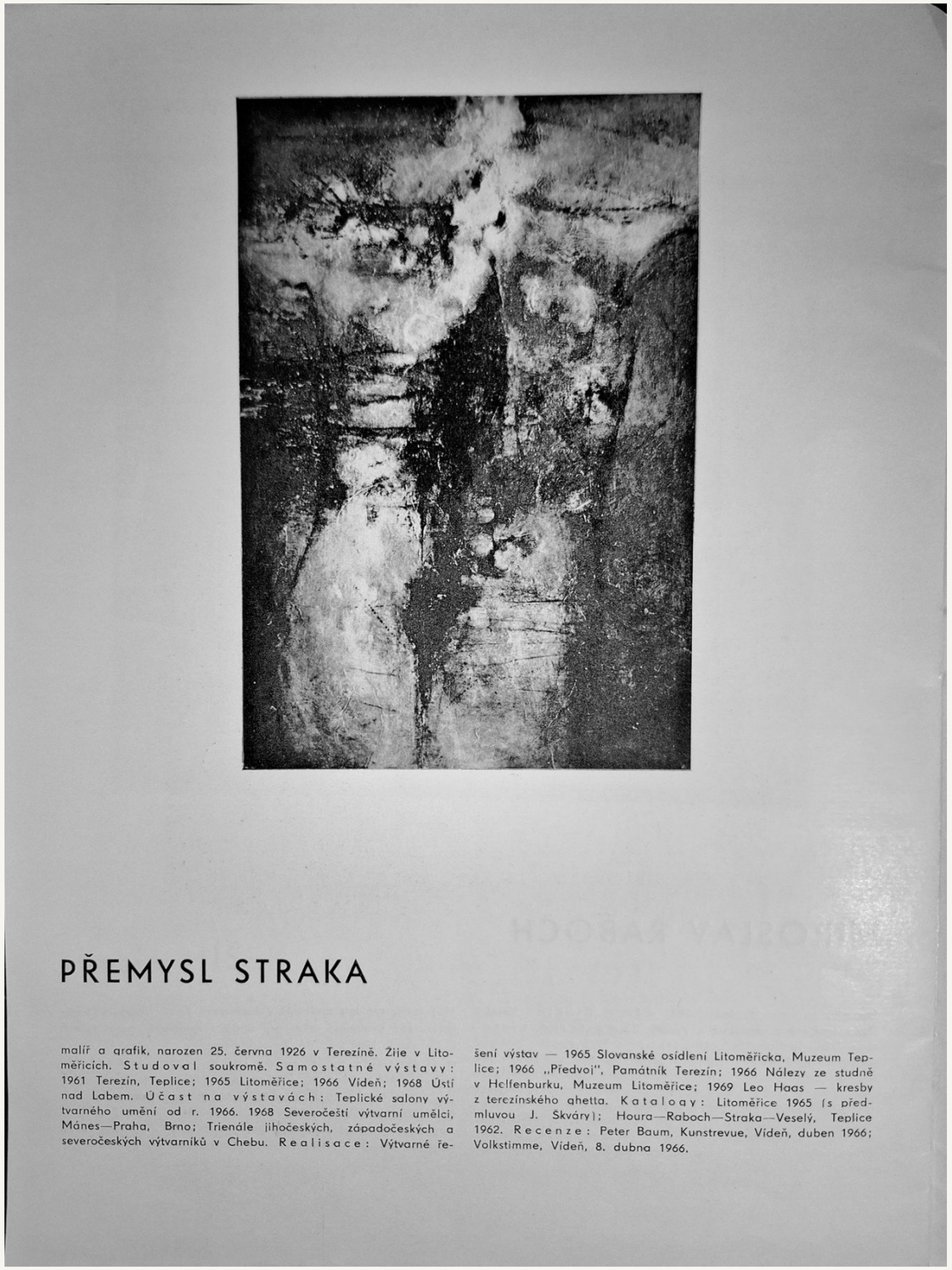
Pre výstavu v Dome kultúry v Ústí nad Labem na prelome rokov 1966 a 1967 bolo vybraných šesť obrazov v kombinovanej technike z roku 1966: Nepožívateľný plod; Torzo I; Torzo II; Torzo so štítom; Maľba I; Dve postavy. Názvy zachytávajú posun od mesta a miesta k telu a jeho premenám.

Súpisy v katalógoch 1962, Ústí 1964 a Objekt 1966–1967; katalóg Litoměřice 1965, text Jana Škváru.

Objekt 69

Objekt 1969 / katalóg, snímka 1

Objekt 1969 / katalóg, snímka 4

Objekt 69 / pohľad Jana Škváru

Jan Škvára: úryvky s redakčným komentárom

Pri návrate k začiatkom skupiny zdôraznil Jan Škvára v roku 1969 popri spoločnom vystupovaní aj význam vzájomnej opory:

„Severočeská tvorivá skupina Objekt vznikla v roku 1963 z dôvodov, aké stáli pri zrode väčšiny podobných zoskupení mladých umelcov, nastupujúcich začiatkom šesťdesiatych rokov, — to jest ako obrana proti pocitu osamelosti, ale aj s vedomím toho, že myšlienku znovuzrodeného moderného umenia možno ľahšie presadzovať pri vzájomnej podpore a v tesnejších osobných aj tvorivých kontaktoch.“

Oproti programovej požiadavke z roku 1964 ide už o obzretie. Osobný a tvorivý kontakt tu vysvetľuje zmysel zoskupenia bez toho, aby predpokladal zhodný maliarsky jazyk. Pri charakteristike Straku sa potom Škvára obrátil k torzám:

„Maľba Přemysla Straku sa stala v podobách imaginárnych ľudských torz ozvučnicou vnútorných stavov analytických meditácií […]“

Ozvučnica v tejto vete označuje obrazový tvar, ktorý dáva výraz vnútornej skúsenosti. Je pozoruhodné, že podobnú metaforu neskôr použil Jiří Dolejš pre Strakovu krajinu. Toto porovnanie nepreukazuje priamu nadväznosť oboch textov; ukazuje, ako možno odlišné námety čítať prostredníctvom vzťahu medzi viditeľným tvarom a prežitkom.

Prameň: Jan Škvára, úvod katalógu Objekt 69, Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem, máj–jún 1969. Dva samostatné úryvky; […] označuje vynechaný záver vety. Komentár Galéria Přemysl Straka.

Objekt 69 / Strakove obrazy

Katalóg roudnickej výstavy uvádza týchto šesť Strakových obrazov. Všetky datuje rokom 1968 a označuje ako oleje na plátne.

40. Torzo 427 — 142 × 90 cm
41. Noc koncom leta — 130 × 90 cm
42. Torzo 15 — 115 × 73 cm
43. Rády II — 93 × 70 cm
44. Mesto I — 73 × 115 cm
45. Mesto II — 73 × 115 cm

Čísla, názvy, datovania a rozmery sú prevzaté z dobového katalógu. Rozdiely voči iným súpisom neprepisujeme do dnešnej evidencie automaticky.

Katalóg Objekt 69 uvádza tento okruh vystavujúcich: Rudolf Bergr, Eva Brodská, Václav Daneš, Milan Chlíbec, Jan Kreník, Václav Kůs, Milan Míšek, Miroslav Raboch, Přemysl Straka a Zdeněk Veselý. Text napísal Jan Škvára. Miroslav Houra má v tom istom katalógu vlastné položky v súpise vystavených diel, hoci na tejto úvodnej mennej strane chýba.

Objekt 69, Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem, máj–jún 1969, Zoznam vystavených diel, č. 40–45.

Objekt v dobových textoch

Roudnický katalóg Objekt 69 zhŕňa predchádzajúcu výstavnú činnosť skupiny a pripája bibliografiu. Uvádza katalógy Objektu z Brna a Ústí nad Labem (1964), Děčína (1965) a Ústí nad Labem (1966), sprevádzané predslovmi Jana Škváru.

Ďalšími zaznamenanými publikáciami sú 20 rokov výtvarného umenia v Severočeskom kraji (Ústí nad Labem, 1965, predslov Otakar Votoček), II. teplický salón výtvarného umenia (Teplice, 1967), Výstava severočeských výtvarných umelcov (Brno, 1968) a 50 rokov českého výtvarného umenia v severných Čechách (Litoměřice, 1968); posledné tri s predslovom Jana Škváru.

Z článkov katalóg pripomína text Igora Zhořa Objavil sa Objekt (Kulturní tvorba, február 1964), Škvárove state Ústecká vystavujú v Brne (Průboj, február 1964), Na záver brnianskej výstavy (Průboj, marec 1964) a Skupina Objekt (Výtvarná práce, 9. marca 1967). Nasledujú Miroslav Kindl: Objekt vystavuje (Kulturní kalendář Mostecka, január 1967), Jiří Dolejš: Konfrontácie (Dialog, 1967, č. 4) a Jan Škvára: Súčasná tvár umenia v Severočeskom kraji (zborník Severočeský kraj, Liberec, 1969).

Katalóg Objekt 69 vydala Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem v máji 1969. Katalóg a inštaláciu výstavy pripravil Jan Škvára, grafickú úpravu Václav Kůs. Tiráž uvádza fotografov: Jiří Kopa, Jiří Mareček, Ladislav Ovsík, Václav Vokráčka, Jan Sirový, Jiří Vlček a Fr. Lamač. Tlač zabezpečila Severografia, prevádzkareň Litoměřice.

Redakčne spracované podľa chronológie, bibliografie a tiráže v katalógu Objekt 69 (1969), archívna snímka OBJP03. Ide o údaje uvedené v dobovom katalógu.

Zastúpenie v zbierkach

Verejné zbierky otvárajú ďalší pohľad na Strakovo dielo. Maľby, kresby a grafické listy uchovávané v Litoměřiciach, Roudnici nad Labem, Lounoch, Liberci a Terezíne dopĺňajú práce z galerijného archívu. Popri mestských motívoch sa objavujú torzá, terezínske námety a krajiny, takže možno sledovať viac období aj podôb jeho tvorby.

Vybrané reprodukcie rozširujú stretnutie s obrazmi, ktoré v sprievodcovi predchádzali. Pevná čiernobiela stavba priestoru sa stretáva s farebnou hmotou, monumentálna figúra s úsporným grafickým znakom. Zmena zbierkového prostredia prináša nové súvislosti, zatiaľ čo známe výtvarné otázky zostávajú prítomné.

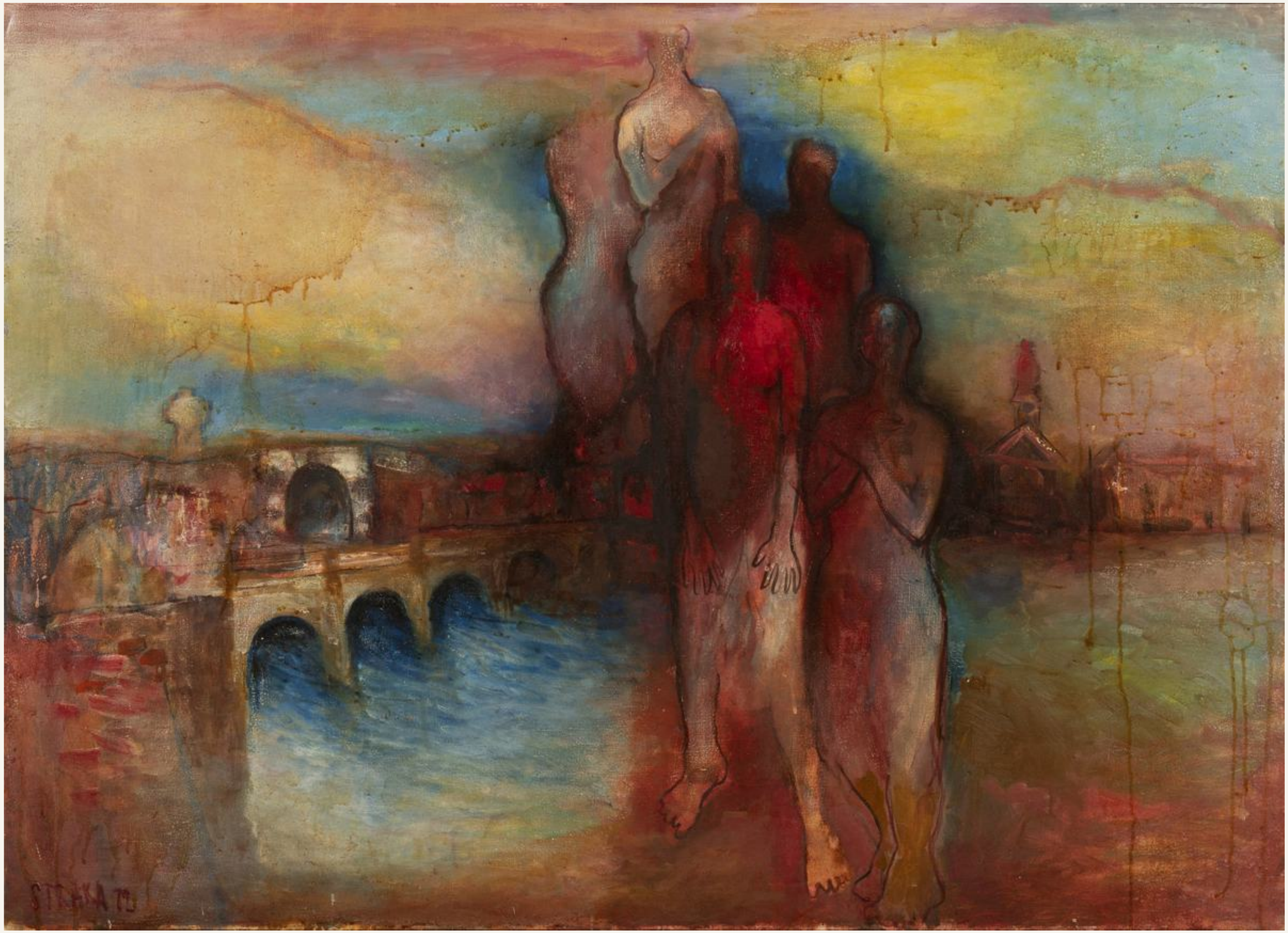
Záverečný súpis obsahuje 37 položiek z piatich inštitucionálnych zoznamov. Uvádza názvy, inventárne čísla, datovania, techniky a rozmery. Prehľad zahŕňa aj diela, ktoré tu nie sú reprodukované, a zachováva tak širší obraz doloženého zastúpenia v zbierkach.

Zem nikoho, 50.–60. roky 20. storočia. litografia, papier, 44 × 62 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. G 283. [COL_G283]

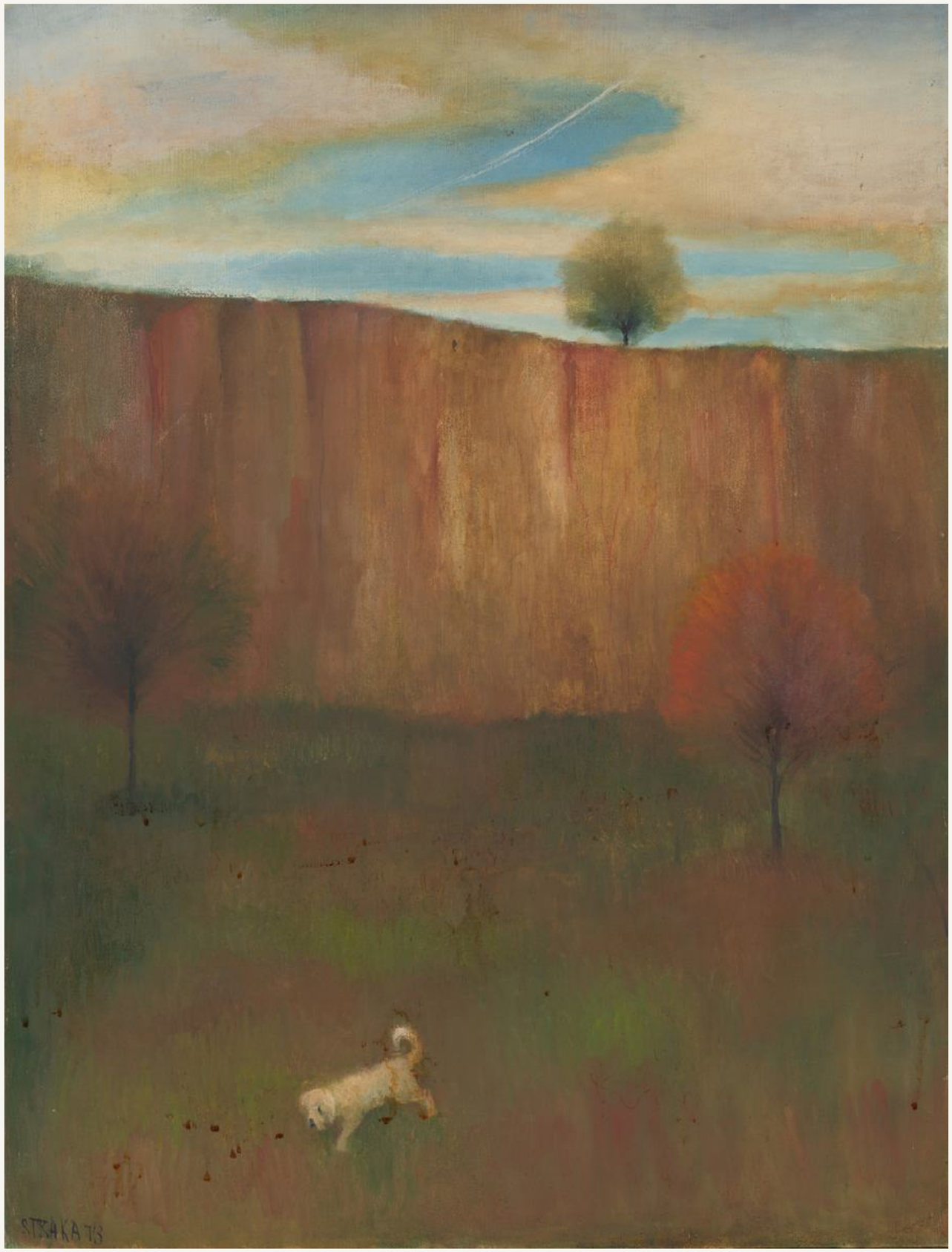
Katedrála, po 1955. kombinovaná technika, plátno, drevená doska, 108,5 × 88,5 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 323. [COL_O323]

Lidické ženy v Terezíne, 1972. olej, plátno, 90 × 125 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 686. [COL_O686]

Terezín, 1963. tempera, papier, 50 × 62 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 882. [COL_O882]

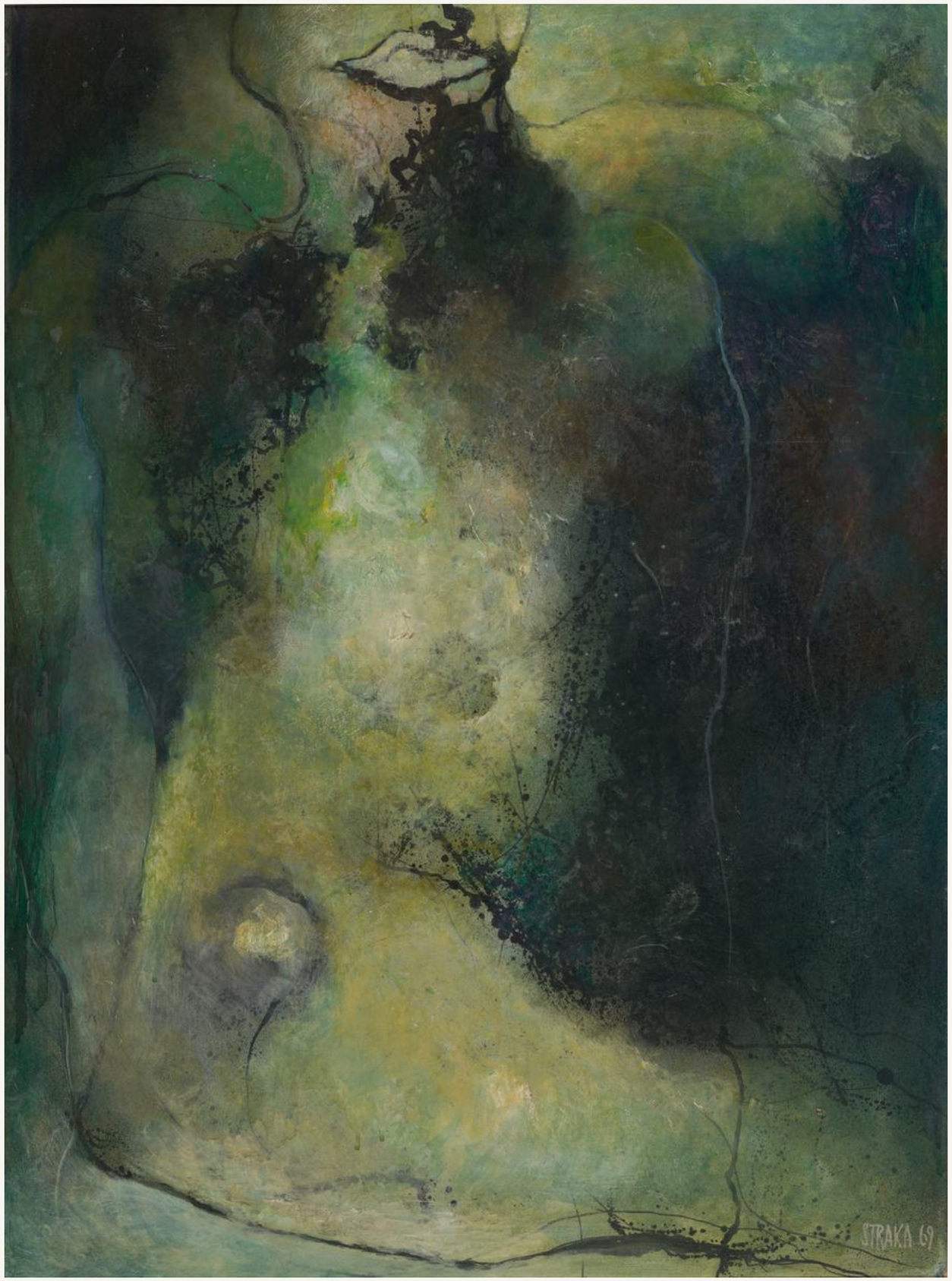
V lome, 1973. olej, plátno, 93,5 × 71 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0374. [COL_OG0374]

České Středohoří, 1977. olej, plátno, 68 × 80 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0527. [COL_OG0527]

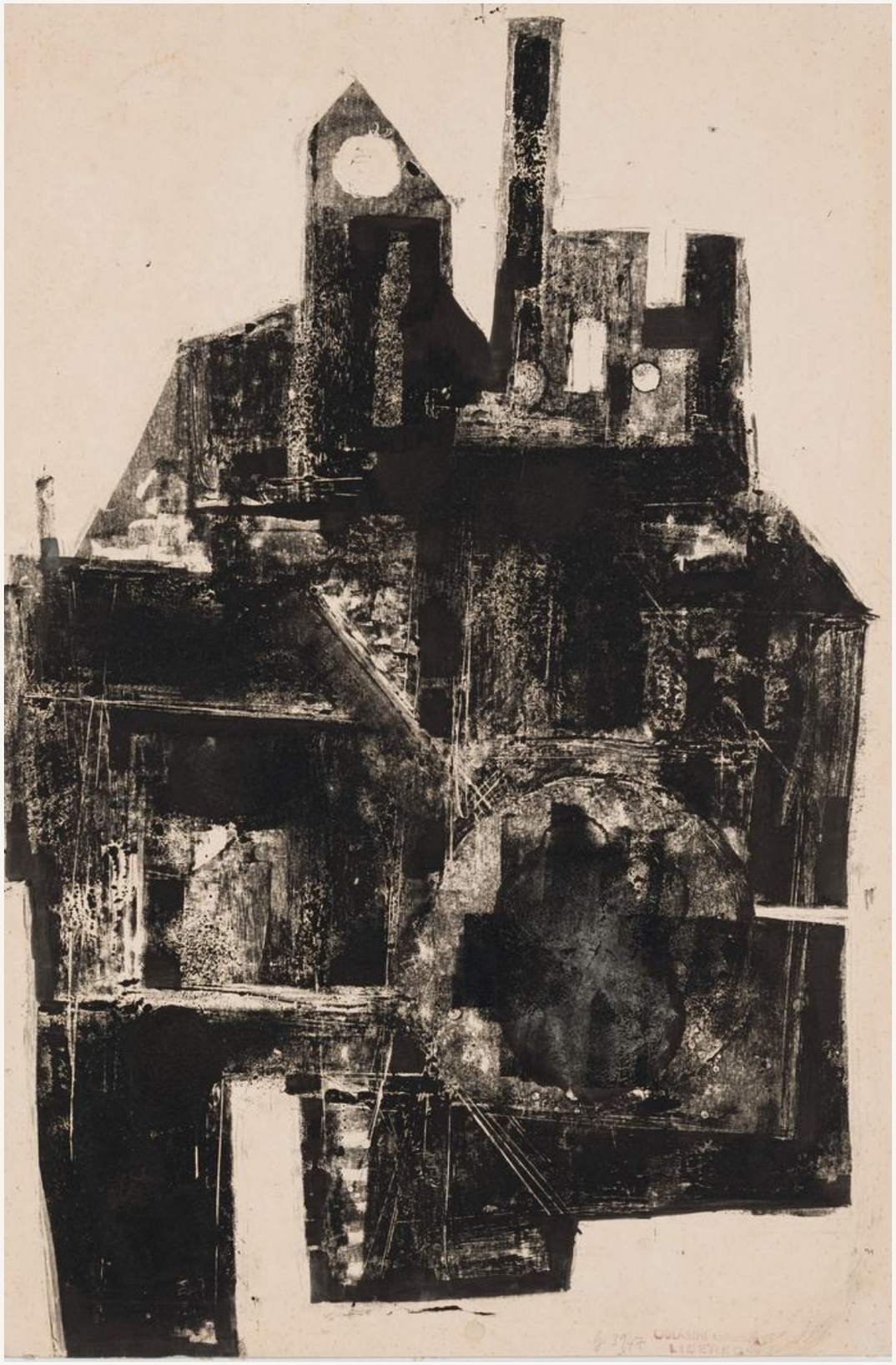
Žena, dieťa a zviera, 1969. olej, plátno, 171 × 100 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0851. [COL_OG0851]

Figúra, 1969. olej, kartón, 102 × 74 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0852. [COL_OG0852]

Figúra II, 1969. olej, kartón, 102 × 74 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0853. [COL_OG0853]

Z cyklu Hranice, nedatované. monotyp, papier, list 64,1 × 44,3; tlač 62,3 × 41,2 cm. Galerie Lázně Liberec, inv. č. G 3947. Foto Jaroslav Trojan. [COL_G3947]

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

O-250

Mesto s komínom / 1961

tempera, papier; 62,5 × 44 cm

O-290

Zomrel hrdinskou smrťou / 1963

tempera, lepenka; 88 × 62 cm

O-454

Maľba III / (1965)

olej, plátno; 136 × 96,5 cm

O-594

Torzo so štítom / 1966

olej, plátno; 80 × 108 cm

O-865

Terezín / 1972

olej, plátno; 105 × 90 cm

O-1025

Karel Hynek Mácha / 1973

olej, plátno; 100 × 74 cm

O-1197

Starý sad nad Litoměřicami / 1978

olej, plátno; 95 × 162 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

O-1600

Pokratice / 1983

olej, plátno; 70 × 80 cm

O-1762

Sútok / 1987

olej, plátno; 95 × 95 cm

R-708

Terezín – park / 1961

tuš, papier; 37 × 50,5 cm

R-709

Terezín / nedatované

tuš, papier; 38,5 × 52 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

G 283

Zem nikoho / 50.–60. roky 20. storočia

litografia, papier; 44 × 62 cm

O 323

Katedrála / po 1955

kombinovaná technika, plátno, drevená doska; 108,5 × 88,5 cm

O 686

Lidické ženy v Terezíne / 1972

olej, plátno; 90 × 125 cm

O 882

Terezín / 1963

tempera, papier; 50 × 62 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Galerie Benedikta Rejta v Lounech

OG 0374

V lome / 1973

olej, plátno; 93,5 × 71 cm

OG 0527

České Středohoří / 1977

olej, plátno; 68 × 80 cm

OG 0851

Žena, dieťa a zviera / 1969

olej, plátno; 171 × 100 cm

OG 0852

Figúra / 1969

olej, kartón; 102 × 74 cm

OG 0853

Figúra II / 1969

olej, kartón; 102 × 74 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Galerie Lázně Liberec

G 3947

Z cyklu Hranice / nedatované

monotyp, papier; list 64,1 × 44,3; tlač 62,3 × 41,2 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Památník Terezín

PT 1378 Vlečka (z cyklu Terezín) / do roku 1969

kresba tušom, tlač; 38,1 × 48,5 cm

PT 1379 Vjazd do Terezína od Litoměřic (z cyklu Terezín) / 1960

kresba tušom, tlač; 37 × 50,3 cm

PT 1380 Strážna veža (z cyklu Terezín) / 1961

kresba tušom, tlač; 44 × 50 cm

PT 1381 Prechádzka smrti (z cyklu Terezín) / 1961

kresba tušom, tlač; 38,2 × 47,5 cm

PT 1382 Terezínska ulica (z cyklu Terezín) / 1960

kresba tušom, tlač; 38,7 × 55 cm

PT 1383 Ženy z geta / 1961

tempera, kartón; 67 × 92,2 cm

PT 1384 Dievča s gaštanovým náhrdelníkom / 1961

tempera, kartón; 68 × 93,6 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Památník Terezín

PT 1385

Pohreb / 1961

tempera, kartón; 92,5 × 66,5 cm

PT 9212

Oslobodenie Terezína / 1972

olej, plátno; 93,5 × 108,2 cm

PT 13253

Agresia I. / 1969

lavírovaná perokresba tušom; 66,5 × 86,7 cm

PT 13254

Agresia II. / 1968

perokresba tušom; 67,5 × 87 cm

PT 13255

Zranené mesto / 1969

olej, tuš, plátno; 76 × 116,9 cm

PT 13256

Lidické ženy / 60. roky 20. storočia

akvarel; 69,6 × 89,8 cm

PT 13257

Väzni na IV. dvore / 70. roky 20. storočia

akvarel; 69,7 × 79,8 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Památník Terezín

PT 13258

Zima v Terezíne / 1963

tempera, kvaš, kartón; 69,5 × 89,8 cm

PT 13259

Maľba I. / 1964

olej, plátno; 116 × 92 cm

Údaje podľa dodaného inštitucionálneho súpisu. Rozmery sú uvedené v poradí výška × šírka, ak nie je rozlíšená veľkosť listu a tlače.

Edičná poznámka

Sprievodné texty a obrazová postupnosť vznikli pre tohto sprievodcu. Obzretie Jiřího Dolejša z roku 1988 je uvedené v úplnom znení; ďalšie pasáže pochádzajú z katalógu Obrazy a kresby (Duchcov, 1980) a z výstavných textov z roku 1991. Ich tematické nadpisy sú redakčné. Vybrané úryvky Jana Škváru sú vyznačené úvodzovkami, opatrené prameňom a sprevádzané komentárom. Vynechanie vnútri citovanej vety označuje […]. Prehľady výstav vychádzajú zo zachovaných katalógov, pozvánok a autorovho súpisu. Dobové texty, dokumenty a prepis Strakovho listu sú od nových sprievodných textov oddelené.

Názvy, datovania, techniky a rozmery väčšiny diel vychádzajú z galerijnej evidencie, ktorá v mnohých prípadoch preberá názvy digitálnych súborov. Neisté údaje zostávajú v popisoch označené.

Preklady historických textov sú určené pre toto jazykové vydanie. Faksimile dokumentov zachovávajú pôvodný jazyk.

Pramene a poďakovanie

Sprievodcu pripravila Galéria Přemysl Straka. Hlavným zdrojom reprodukcií je jej obrazový a dokumentačný archív.

Výtvarné diela a grafické úpravy: Přemysl Straka. Cudzie diela reprodukované v návrhoch tlačovín nie sú jeho maľbami. Historické textové pramene: Jiří Dolejš a Jan Škvára. List z 25. apríla 1995: Přemysl Straka.

Rozhovor s Liborom Peškom z 10. augusta 1991: Terezie Jungrová; priblížený redakčným zhrnutím. Katalóg Památník Terezín 1947–1992: koncepcia Jiří Brabec, grafická úprava Přemysl Straka, fotografie Jana Nováková; obálkový obraz Ivan Bukovský, Podvečer.

Výstavná dokumentácia: Archiv výtvarného umění, Praha, a archív Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích. Texty katalógov: Jan Škvára a Jiří Dolejš. Fotografie katalógu Litoměřice 1965: L. Landy; katalógu Litoměřice 1991: Karel Holan. Reprodukcie zo zbierok: Roudnice nad Labem, Louny a Liberec; liberecká fotografia Jaroslav Trojan. Súpis diel tiež Památník Terezín.

Životopis: Galéria Přemysl Straka, O autorovi / Přemysl Straka 1926–2003, www.galeriapremyslstraka.org; profesijný životopis Přemysla Straku.

Divadlo Na zábradlí: Dejiny nášho divadla, časti Začiatky a Pantomíma. www.nazabradli.cz/en/about-us/history-of-our-theatre/ Divadlo Semafor: Minulosť Semaforu, rok 1959. www.semafor.cz/minulost-semaforu Obe oficiálne histórie overené 21. októbra 2026. Použité pre všeobecný historický kontext; väzba Strakových listov k Na zábradlí vychádza z galerijnej evidencie.

Jiří Dolejš: Obzretie za maliarskou tvorbou Přemysla Straku. Kulturní listy litoměřického okresu, 1988, s. 34–36. Úplné znenie. Jiří Dolejš: Přemysl Straka: Obrazy a kresby, Duchcov, 1980. Úryvok.

Pramene a poďakovanie / pokračovanie

Jiří Dolejš: výstavné texty pre Památník Terezín a litoměřickú galériu, 1991. Úryvky.

K českej kultúrnej pamäti miest: České středohoří, Výlet na Říp, oddiel Výstup na Říp podľa praotca Čecha (www.stredohori.cz/detail/vylet-na-rip/3); TIP na víkend: Kráľovské Litoměřice, 14. mája 2020 (www.stredohori.cz/detail/tip-na-vikend-kralovske-litomerice). Sprístupnené 22. októbra 2026. Tieto odkazy dokladajú kultúrne súvislosti miest; výklad jednotlivých obrazov je redakčný.

Doplnenie mien v prepise listu: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, profil Milana Uhdeho pre obdobie 1993–1996 (psp.cz); Úřad vlády ČR, Prehľad členov vlády 2. 7. 1992 – 4. 7. 1996 (vlada.gov.cz).

Galéria Přemysl Straka, 2026.

Register reprodukcií

D642 Prístav / 13

D47 Autoportrét 1 / 15

D50 Autoportrét 2 / 16

D59 Portrét otca / 17

D102 Rodičia / 18

D51 Portrét ženy Nada / 19

D293 Ženy Nadia a svokra / 20

D643 Pamäť / 21

D449 Štúdia ženy / Pamäť / 21

D155 Návrat / 22

D46 Žena v kuchyni / 23

D292 Žena v kuchyni / 23

D615 Žena s jablkom Naďa / 24

D192 Hlava / 25

D125 Autobusom / 26

D126 Na koňoch / 27

D224 Zábradlí 61 Číslo 24 / 29

D228 Zábradlí 61 č. 28 / Mím / 30

D205 Zábradlí 61 Číslo 5 / 31

D225 Zábradlí 61 Číslo 25 / 32

D222 Zábradlí 61 Číslo 22 / 33

D221 Zábradlí 61 Číslo 21 / 34

D234 Zábradlí 61 / 35

D334 Zábradlí 61 / 36

D235 Pantomíma / 37

D236 Pantomíma / 38

D538 Pantomíma štyroch / 39

D498 Pantomíma / 40

D499 Divadelníčka / tanečnica / 41

D543 V divadle / 42

D507 Pantomíma tri postavy / 43

D570 Pantomíma 1 / 44

D130 Torzo 427 B / 46

D131 Hnedé torzo / 48

D132 Torzo 7 / 49

D133 Torzo 2 / 50

Register reprodukcií

D142 Torzo / 51

D146 Torzo 15 / 52

D134 Klietka / 53

D137 Človek ovládol živly / 54

D147 Myšlienka / 55

D303 Eva / 56

D136 Okná / 57

D141 Okno / 58

D145 Rady 1 [názov podľa evidencie] / 59

D139 Pokorené mesto / 60

D140 Anatómia mesta 1 / 61

D143 Mesto 1 / 62

D129 Londýn / 63

D138 Informácie 5 / 64

D71 Rúško / 65

D124 Červená nálada / 66

D186 More / 67

D187 Milenci / 68

D188 Strom / 69

D189 Holubica / 70

D190 Kruh / 71

D459 Ženské torzo / 72

D462 Farebný abstrakt / Miniatúra / 73

D3 INFORMÁCIE II / 74

D2 INFORMÁCIE III / 75

D135 Miesto 3 / 76

D70 Torzo z Máchovského cyklu / 77

D45 Materstvo abstrakt / 78

D639 Torzo mužského tela / 6, 79

D640 Bez názvu / 8, 80

D644 Torzá tiel / 81

D263 Dve torzá / 82

D271 Torzo / 83

D256 Zo súboru veľkých grafík č. 7 / 84

D344_DETAIL Torzo / detail / 85

D349 Terezín Torzá / 86

Register reprodukcií

D595 Ovce a mrak / 87

D599 Pop Art 1 / 88

D602 Pop Art 2 / Victor / 89

D603 Pop Art 3 / DD / 90

D604 Pop Art 4 / Deväť tvárí / 91

D600 Štyria muži / 92

D606 Torzo a kruh / 93

D607 Bezhlavé torzo a dve hlavy / 94

D608 Abstrakt Vertikálny / 95

D609 Abstrakt Kresba Štyri vertikálne / 96

D610 Muž s krížom / 97

D593 Abstrakt / 98

D578 Slnko Abstrakt / 99

D348 Abstrakt Čierno-ružový abstrakt / 100

D361 Abstrakt / 101

D197 Štúdia k torzu / 102

D198 Štúdia k torzu / 102

D199 Štúdia k torzu / 102

D623 Terezín z výšky / 105

D154 Litoměřická brána / 106

D306 Terezín / 107

D162 Malá pevnosť most / 108

D167 Malá pevnosť Dvor / 109

D169 Terezín Malá pevnosť Dielne / 111

D177 Brána smrti Malá pevnosť / 112

D242 Malá pevnosť IV dvor / 113

D320 Terezín Bohušovická kotlina / 114

D324 Márnica geta Terezín / 115

D327 Terezín brána / 116

D328 Bez názvu Obeť / 117

D149 Návrat z Richardo / 118

D150 Terezín / Starci 1 / 119

D152 Milenci / 120

D244 Lidické ženy v Terezíne 1 / 121

D246 Ženský dvor 2 / 122

D249 Milenci z geta / 123

Register reprodukcií

D393 Grafická práca Terezín 1 / 124

D648 Staré Litoměřice Z ateliéru / 126

D671 Litoměřice Krupina ulica / 127

D403 Litoměřice / 128

D514 Litoměřice z výšky / 129

D517 Ulica Litoměřice / 130

D111 Pútač / 131

D128 Pozostalí / 132

D112 Kvety pri plote / 133

D308 Agáty / 134

D122 Zima za humnami / 135

D652 Periféria / 136

D650 Povrchová baňa / 137

D569 Povrchová baňa / 138

D483 Veža Povrchová baňa / 139

D632 Z cyklu Hranice Manufaktúra / 140

D20 Piaty október v 16-20 / 141

D21 Mrak / 142

D669 Pri pošte, Litoměřice / 143

D535 Nákladné auto / 144

D85 Mrak so strieborným okrajom / 147

D94 Hradiště pred búrkou / 148

D99 Říp / 149

D108 Krajina pod Radobýlom / 150

D646 Cesta k Radobýlu / 151

D659 Ronov / 152

D674 Súmrak nad Varhošťou / 153

D34 Vrcholy / 154

D28 Středohoří / 155

D110 Krajina s tmavým útvarom / 156

D36 Oráčina / 157

D654 Krajina s rybníkom / 158

D665 Jar na juhu / 159

D673 Letné popoludnie / 160

D39 Miesto skryté v Středohoří / 161

D40 V Středohoří 1 / 162

Register reprodukcií

D15 Lúka v Středohoří / 163

D663 Horizont / 164

D664 Na Děčínsku / 165

D31 Predjarie v Středohoří / 166

D35 Topiaci sa sneh Topenie snehu / 167

D44 Topenie snehu v Středohoří / 168

D30 Bodliaky v Středohoří / 169

D6 Korisť / 170

D97 Jabloňový sad / 171

D60 Les na ústupe / 172

D658 Jeseň na Třeboňsku / 173

D660 Pred Terezínom / 174

D16 Na brehu Ohře / 175

D661 Jeseň pri Ohře / 176

D662 Chodník / 177

D668 Ohře - Křešín / 178

D107 Modré kvety / 179

D48 Zátišie so štetcami / 181

D657 Zátišie s jablkami / 182

D279 Zátišie s jablkami / 183

D53 Zátišie s fľašou a hruškami / 184

D619 Zátišie so štyrmi kvetmi / 185

D584 Zátišie so slnečnicou / 186

D533 Zátišie so žltými kvetmi / 187

D494 Zátišie so šitím / 188

D469 Zátišie s tromi fľašami / 189

D471 Zátišie / tri fľaše a karafa / 190

D489 Zátišie so šiestimi nádobami / 191

D284 Zátišie s fľašami / 192

D467 Čierne zátišie / 193

D479 Modré zátišie Víno / 194

D621 Zátišie s fľašami / 195

D42 Zátišie s džbánom a kvetinou / 196

D655 Kytica ruží / 197

D656 Konvalinky / 198

D670 Papriky / 199

Register reprodukcií

D61 Zátišie s jablkami / 200

D1 Výlet do NDR / 202

D7 Španielska krajina / 203

D13 Opustená usadlosť 2 / 204

D49 Sedliacky dom / 205

D66 Niekde v Anglicku / Gotická budova / 206

D65 Príbeh cesty / 207

D10 Španielsky záliv / 208

D29 Kamene pri mori / 209

D67 Skaly v mori / 210

D69 Rybárska dedina / 211

D285E Pobrežie / 212

D83 Pokojné more / 213

D454 Štúdia Balvany pri mori / 213

D666 Cyprus záliv / 214

D118 Loď v zátoke / 215

D491 Loďky v zálive / Pocta Zrzavému / 216

D114 Židovský cintorín Tučepy / 217

D75 Dirigent Libor Pešek / 219

P095 Štúdia tváre / 222

P097 Štúdia tváre / 223

P103 Štúdia tváre / 224

P105 Štúdia tváre / 225

P108 Štúdia tváre / 226

P099 Štúdie mačiek / 227

P101 Štúdie mačiek / 228

P029 Mačacia hlava / 229

P109 Tri štúdie mačacej hlavy / 230

P244 Stránka skicára s výstrižkami a kresbou / 231

P250 Stránka skicára s výstrižkami a kresbou / 232

P256 Stránka skicára s výstrižkami a kresbou / 233

D601 Grafický návrh Leo Haas geto Terezín / 235

D591 Grafický návrh litoměřickej galérie / 236

D611 Grafický návrh galérie Litoměřice / 237

D594 Grafický návrh galérie Litoměřice / 238

D470B Grafika Galerie Litoměřice na rube / 239

Register reprodukcií

D597 Udržuj poriadok na pracovisku / 243

D341 Návrh mozaiky pre priečelie zdravotníckeho strediska / 245

COL_G283 Zem nikoho / 287

COL_O323 Katedrála / 288

COL_O686 Lidické ženy v Terezíne / 289

COL_O882 Terezín / 290

COL_OG0374 V lome / 291

COL_OG0527 České Středohoří / 292

COL_OG0851 Žena, dieťa a zviera / 293

COL_OG0852 Figúra / 294

COL_OG0853 Figúra II / 295

COL_G3947 Z cyklu Hranice / 296